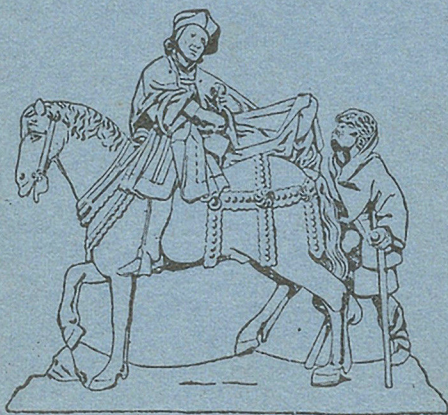

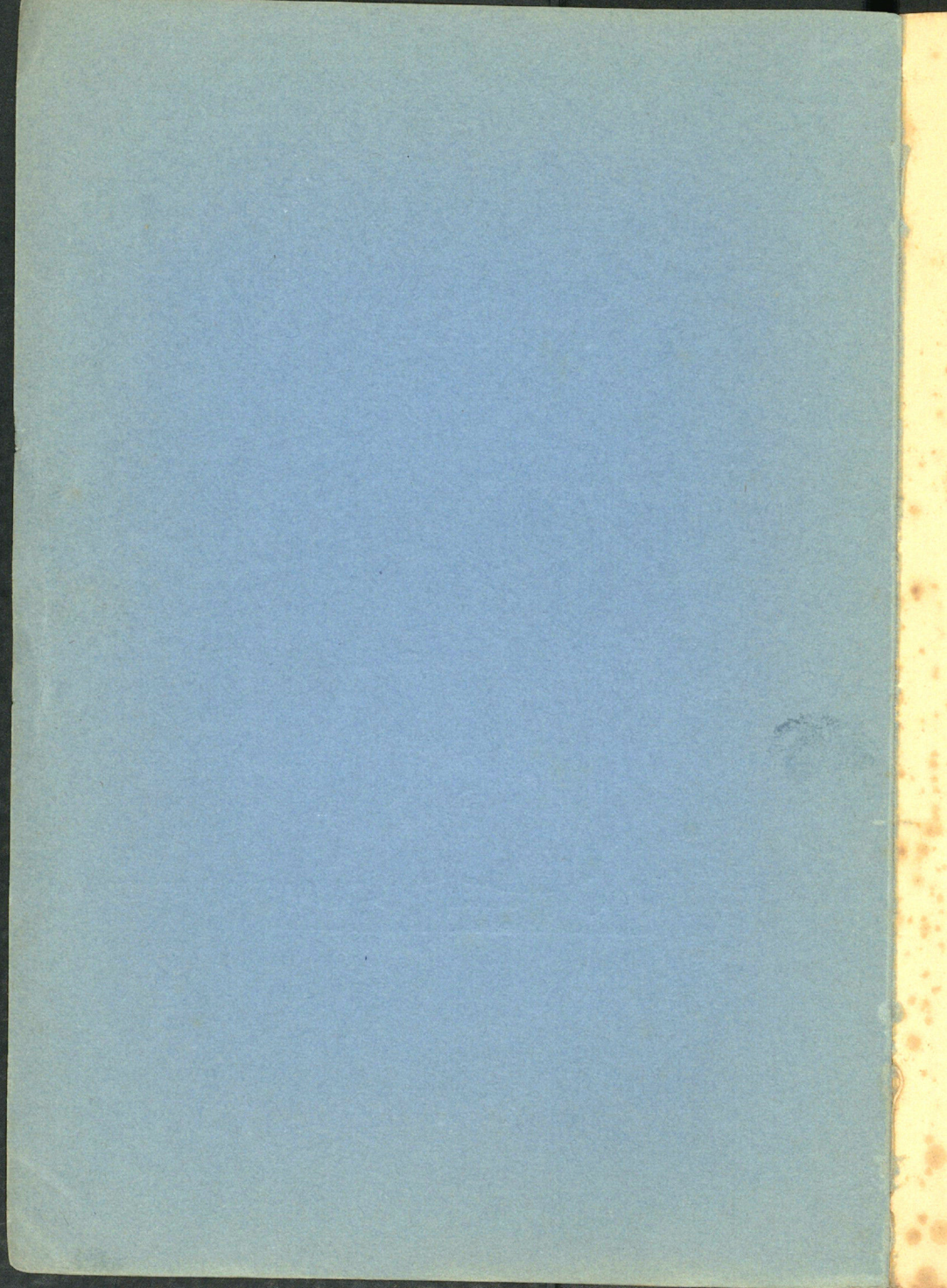
CENTRAAL MUSEUM UTRECHT

CATALOGUS

VAN SCHILDERIJEN DER
UTRECHTSCHESCHOOL

1941

M. C. van Nessel.

CATALOGUS VAN SCHILDERIJEN
DER UTRECHTSCHESCH SCHOOL

Deze tentoonstelling is georganiseerd ter
gelegenheid van het LXIste lustrum der
Rijks-Universiteit en den daaraan verbonden
Universiteitsdag.

Utrecht, 23 Juni 1941.

CATALOGUS

AST

BALTHASAR VAN DER AST. Geb. vóór 1590 te Middelburg, gest. na 1656 te Delft. Vermoedelijk leerling van Ambrosius Bosschaert te Middelburg en te Utrecht. In 1619 meester in het St. Lucasgilde aldaar. Hij schenkt in 1629 een „fruytstuck” aan het St. Jobsgasthuis. Op 1 April 1631 nog te Utrecht vermeld. In 1633 burger te Delft. Schilder van bloemen- en vruchtenstillevens.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 144; A. Bredius, „Het Schildersregister van Jan Sysmus”, in Oud-Holland 1894, blz. 165; Idem, „De bloemschilders Bosschaert”, in Oud-Holland 1913, blz. 139.

- 2 VRUCHTENSTILLEVEN. Op een grijze houten tafel staat tegen een donkeren achtergrond een blauwe kom van Chineesch porcelein, waarin hoog zijn opgestapeld allerlei vruchten zooals een kalabas, appels, kersen, druiven, roode en witte aalbessen. Op de tafel een takje wilde roosjes, een tulp, eenige schelpen en allerlei insecten. Rechts onderaan op den rand van de tafel geteekend „B. vander.Ast. 1623”.

Paneel 23.5 × 32. — 1623.

ATTEVELD

JOOST (JUSTUS) VAN ATTEVELD. Geb. in 1621, geboorteplaats onbekend, gest. 13 November 1692 te Utrecht (?). Was 1656 te Utrecht werkzaam. In 1656 was hij „Overman” van het Schildersgilde te Utrecht. In 1680 wordt hij als „Constschilder” genoemd. Uit een acte van 1658 blijkt, dat hij een huis bewoonde in de Voorstraat „over het Vleyshuys”. In 1683 teekende Jelgersma zijn portret. Gerard van Loon gebruikte veel afbeeldingen

van munten en penningen van Attevelt voor de illustratie van zijn werken. Schilder van portretten, teekenaar van heraldische objecten.

Wurzbach, *Niederländisches Künstler-Lexikon*. Thieme — Becker. *Allgemeines Künstler-Lexikon*.

- 2* **MANSPORET.** Borstbeeld, driekwart frontaal naar rechts, tegen een blauw gordijn geplaatst, omsloten door een ovale cartouche van grijze kleur. Hij is gekleed in het zwart met een wit batisten kraag; in de linkerhand houdt hij een zwarten hoed. Links boven de cartouche gesigneerd: „v. Atteveld fe. 1657”.

Doek 80 x 68. — 1657.

BABUREN

THEODOOR VAN BABUREN. Geb. te Utrecht, geboortejaar onbekend, gest. na 1623 te Utrecht (?). Leerling van Paulus Moreelse. In 1611 als leerling in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. In 1617 te Rome. Sterk beïnvloed door de kunst van Caravaggio. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 93 en 144; G. J. Hoogwerff in het Jaarverslag van het Nederl. Instituut te Rome, 1915, blz. 21; H. Voss, „Die Malerei des Barock im Rom”, 1924, blz. 469; T. H. Fokker, „Twee Nederlandsche navolgers van Caravaggio te Rome”, in *Oud-Holland* 1927, blz. 131; P. T. A. Swillens, „De schilder Theodorus (of Dirck?) van Baburen”, in *Oud-Holland* 1931, blz. 88; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 39—42.

- 2** **DE GRAFLEGGING VAN CHRISTUS.** Voor een donkeren achtergrond bukken zich Jozef van Arimathea rechts en Nicodemus links, om het lichaam van Christus in den sarcophaag neer te leggen. Achter deze groep weeklagen rechts de drie Maria's luide. Links op den voorgrond de doornenkroon en een mand met een hamer, een nijptang en spijkers. Jozef van Arimathea is gekleed in een okergeel gebloemd gewaad met donkere ondermouwen, een witte gestreepte gordel om het

middel. Nicodemus heeft een roodbruinen mantel. De Heilige Maagd draagt over een roode tuniek een witte hoofddeuk en een blauwen mantel, de vrouw links van haar een groene tuniek met een grijzen mantel.

Doek 2.20 × 1.35. — 1617. — Geschenk van Dr. W. C. Schuylenburg te Utrecht. — Een replik van dit schilderij bevindt zich in de S. Pietro in Montorio te Rome. — Het schilderij is nog in de oude lijst gevat. — T. H. Fokker, „Twee Nederlandsche navolgers van Caravaggio te Rome”, in Oud-Holland 1927, blz. 131; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 40.

BAECK

JOHANNES BAECK. Geboorte- en doodsjaar onbekend. Hij huwde in 1637 te Zeist met Geertruida Schijf (de aantekening v. d. huwelijksgeboden had te Utrecht plaats op 5 Febr. — attestatie om te trouwen werd 26 Febr. gegeven). Tusschen 1639 en 1648 zijn de doopacten van zijn kinderen gedateerd. Hij moet overleden zijn niet lang vóór 2 Juli 1655, op welken datum zijn vrouw in een transportacte de weduwe van Johan Baeck wordt genoemd. Op 18 Februari 1671 vermeldt een schuldbekentenis van zijn weduwe: Geertruida Schijff, weduwe van Johan Baeck, „in zijn leven constschilder .

- 4* VROUW MET HAAN. Een vrouwefiguur ten halven lijve, driekwart frontaal naar rechts gewend, zittende tegen een grijs-bruinen achtergrond. Zij is gekleed in een blauwe rok en kort zwart jasje, met een kraag van zwart bont en halve mouwen, waaruit een roode ondermouw te voorschijn komt. Door het blonde kroezende haar is een rood lint gevlochten. Een haan houdt zij op haar schoot. In den linker bovenhoek geteekend „J baeck 1654”.

Doek 81 × 65. — 1654.

BEER

JOOS DE BEER. Geb. te Utrecht, geboortjaar onbekend; gest. vóór 26 Februari 1591 aldaar. Leerling van Frans Florisz. In 1582, 1583 en 1585 ouderman van het

Zadelaarsgilde te Utrecht. Leermeester van Abraham Bloemaert en Joachim Wtewael. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en portretten.

S. Muller Fz., „Schildersvereeningen”, 1880, blz. 57 en 145; C. M. A. A. Lindeman, „Joachim Anthonisz. Wtewael”, 1929, blz. 14–16; W. Stechow, „Noch einmal: Zu Anthonis Blocklandt”, in Oud-Holland 1929, blz. 282, A. Hulshof en P. S. Breuning, „Brieven van Johannes de Wit aan Arend van Buchel en anderen”, in Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, 1939 blz. 98 noot 2.

JOOS DE BEER togeschreven.

- 5 DIANA MET HARE NYMPHEN DOOR ACTAEON OVERVALLEN. In een boschlandschap met een in de rotsen uitgehouwen marmeren bad zijn Diana en hare nymphen bezig zich te baden. Zij worden opgeschrikt door de nadering van Actaeon met zijn honden. Reeds voltrekt zich de straf aan Actaeon met zijn honden en wordt hij in een hert veranderd. Op den achtergrond een doorkijk in een heuvellandschap. Rechts onderaan geteekend „B 1579”.

Doek 33 × 43.5. — 1579. — Geschenk van den heer D. A. Hoogendijk te Amsterdam. — Zie voor de voorstelling: Ovidius, Metamorphoses III, 138. — Voor de toeschrijving van dit schilderij aan Joos de Beer en niet aan Anthonie van Blockland zie W. Stechow o.c. en voorts de onder A. v. Blocklandt vermelde literatuur.

BEMMEL

JACOB VAN BEMMEL. Gedoopt 3 Januari 1628 in den Dom te Utrecht, geh. te Blauwkapel 19 Augustus 1655, gest. 22 September 1673, begr. in de Jacobikerk. In 1665 was hij overman van het schildersgilde te Utrecht. Landschapschilder.

- 5* RIVIERLANDSCHAP. Onder een lichtbewolkten hemel strekt zich het rivierlandschap uit; op den linkeroever aan den rand van een bosch een jachtgezelschap te paard en in een door twee schimmels getrokken koets; een jager met zijn honden en een ander met een jachthoorn. Op den rechteroever een boerderijtje met eenige per-

sonen. In het verschiet eenige zeilbootjes en de begroeide oever, waarboven een kerktoeren uitsteekt. Getekend „JvBemmel 1650”.

Paneel 45,5 × 62. — 1650.

BLOCKLANDT

ANTHONIE VAN BLOCKLANDT VAN MONTFOORT. Geb. 1534 te Montfoort, gest. 1583 te Utrecht. Leerling van zijn oom Hendrick van Montfoort te Delft en van Frans Florisz. te Antwerpen. In 1552 in Holland terug, vestigt hij zich te Delft. In 1572 reisde hij naar Rome en bestudeerde bij voorkeur de kunst van Parmeggianino. Nog in 1572 te Montfoort terug. In 1577 als meester in het Zadelaarsgilde te Utrecht vermeld. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en portretten.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 14; J. Vuyk, „Anthonie Blocklandt van Montfoort”, in Oud-Holland 1928, blz. 159–176; 1929, blz. 106–114; 1931, blz. 72–81; P. Wescher, „Zu Anthonis Blocklandt”, in Oud-Holland 1928, blz. 271–273; E. Michel, „A propos de Blocklandt van Montfoort”, in Oud-Holland 1929, blz. 140; W. Stechow, „Noch einmal: Zu Anthonis Blocklandt”, in Oud-Holland 1929, blz. 282; A. Schuchert, „Zu Anthonis Blocklandt van Montfoort”, in Oud-Holland 1930, blz. 67–70; J. Vuyk, „Ein Frauenbildnis von Blocklandt van Montfoort”, in Oud-Holland 1931, blz. 142; Idem, „Un portrait de femme par Anthonie Blocklandt de Montfoort”, in „Mélanges Hulin de Loo”, 1931, blz. 338.

- 8 JOZEF VOOR FARAO. In een der zalen van zijn paleis zit onder een baldakijn Farao op zijn troon, luisterend naar den uitleg van Jozef, die links op den voorgrond in profiel is afgebeeld, de handen in spreekgebaar opgeheven. Aan weerskanten van Farao's troon staan twee soldaten, terwijl een vijftiental geleerden, zittend en staand om hem heen zijn gegroepeerd in het amphi-theater van de zaal, die door een dubbele zuilenrij is afgescheiden van een voorhal met gaanderijen aan weerskanten, waar eenige toeschouwers het gebeuren bespreken. Farao draagt een roode tuniek en grijswhitten mantel, Jozef een licht grijze tuniek met rooden mantel; de omstanders dragen allen tunieken met gedrapeerde mantels, waarvan vermiljoenrood met goudgeel, afge-

wisseld door karmijnrood en groen in verschillende schakeeringen overheerscht.

Doek 122 × 139. — Omstreeks 1575. — P. Wescher, o.c. in Oud-Holland 1928, blz. 274 vlg. met afb.

BLOEMAERT

ABRAHAM BLOEMAERT. Geb. te Gorinchem 25 December 1564, gest. 27 Januari 1651 te Utrecht. Reeds jong te Utrecht; aldaar leerling van zijn vader Cornelis Bloemaert en van Joos de Beer. In 1580 naar Parijs bij Jean Bassot, Herry en Hieronymus Francken. Omstreeks 1583 te Utrecht terug. Van 1591—1593 te Amsterdam, daarna blijvend te Utrecht. In 1611 als meester, in 1618 als deken in het St. Lucasgilde vermeld. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen, landschappen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereeningen”, 1880, blz. 147; Cat. Museum Kunstliefde 1885, blz. 26; C. Müller, „Abraham Bloemaert als Landschapsmaler”, in Oud-Holland 1927, blz. 193; G. Delbanco, „Der Maler Abraham Bloemaert”, 1928; Th. Bodkin, „Two unrecorded landscapes by Abraham Bloemaert”, in Oud-Holland 1929, blz. 101; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 52—56.

- 11 DE FLUITSELER. Borstbeeld, driekwart frontaal naar links, het hoofd den toeschouwer toegewend, beschenen door een licht, dat achter een tinnen kan is geplaatst, afgebeeld tegen een lichtbruinen achtergrond. Hij is gekleed in een geel wambuis met blauwen kraag en splitversiering. Op het hoofd een groote bruine hoed met veeren. In de rechterhand houdt hij een fluit. Rechts bovenaan geteekend „A. Bloemaert. fe: 1621”.

Doek 69 × 57.5. — 1621. — A. von Schneider, o.c., blz. 53 en 131, afb. 28a.

- 12 DE AANBIDDING VAN DE DRIE KONINGEN. Onder het afdak van den stal te Bethlehem zit Maria in roode tuniek, blauwen mantel en witten hoofddoek, met het Christuskind op den schoot, dat den arm uitstrekt naar den voor Hem knielenden koning, die gekleed is in een

rood- en goudbrokaten mantel. Hij grijpt naar de hand van het Christuskind en houdt in de linkerhand een gouden bokaal met goudstukken. Achter hem staan de beide andere koningen en een volgeling; de eene koning is gekleed in een roodbruinen mantel en roode baret met kroon, de Moorenkoning in het groen met een witten mantel, met een gouden bokaal in de rechterhand. Bij Maria staat Jozef het tafereel gade te slaan. Op het tweede plan het gevolg met kameelen en paarden. Uit den bewolkten hemel straalt de ster op Bethlehem neer. In den linker benedenhoek geteekend „A. Bloemaert. fe: 1624”.

Doek 168.5 × 193.5. — 1624. — Vroeger in het Museum Kunstliefde. Cat. no. 16. — Dit schilderij was aangebracht als schoorsteenstuk in het huis Janskerkhof no. 16. — G. Delbanco, o.c., 1928, blz. 56, 76 en afb. XXVIII.

- 15* MANSPORET. Borstbeeld, driekwart naar rechts gewend, afgebeeld tegen een bruinen achtergrond. Hij draagt een rooden mantel, waarboven aan den hals het witte hemd zichtbaar is. Rechts geteekend „A. Bloemaert f. 1647”.

Paneel. 36 × 27.5.

- 16 LANDSCHAP MET DE RUST OP DE VLUCHT NAAR EGYPTES. In een bergachtig landschap aan een waterplas liggen eenige huizen en schuren, deel uitmakende van een steenbakkerij. Aan den oever zijn eenige personen aan den arbeid; rechts een herdersjongen met een paar geiten. Links op den voorgrond een groep boomen, waarin tusschen de takken een groote duiventil gebouwd is. Onder deze boomgroep zit Maria met het Christuskind en Jozef, terwijl engelen boven hen zweven en bloemen strooien. Maria draagt een rose tuniek met blauwen mantel; Jozef een grijze tuniek met gelen mantel en gelen hoed. Middenin op het tweede plan in weilanden en omgeven door boomen eenige huisjes, die sterk belicht worden uit een zwaar bewolkten hemel.

Doek 112 × 160. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen. — Vergelijk het ge-

teekende schilderij „Landschap met den verloren zoon” in de verzameling Cook te Richmond. — G. Delbanco o.c., blz. 27 vlg. en 75; C. Müller o.c., blz. 193 vlg.

BLOEMAERT

ADRIAEN BLOEMAERT. Geb. na 1609 te Utrecht, gest. 8 Januari 1666 aldaar. Leerling van zijn vader Abraham Bloemaert. Hij bereisde Italië en hield verblijf te Salzburg. Landschapschilder.

Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 29.

- 17* LANDSCHAP MET RUÏNE. Onder een lichtblauwen, even bewolkten hemel, ligt op een heuvel de ruïne van een kasteel. Links eenig hoog geboomte, rechts door-
kijk over het water. Op den voorgrond een wandelaar, en eenige figuren in het landschap verspreid. Midden onderaan geteekend „A. Blommaert”.

Paneel 36 × 47. — Midden XVIIde eeuw. — Geschenk van Mr. Ed. J. Philips te 's-Gravenhage.

BLOEMAERT

HENDRICK BLOEMAERT. Geb. omstreeks 1601 te Utrecht, gest. 30 December 1672 aldaar. Zoon en leerling van Abraham Bloemaert. Hij bereisde Italië en wordt in oorkonden daar vermeld op 27 Februari 1627. Tussen 1630—1632 als meester in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld, deken in 1643. Deken van het Schilderscollege in 1655, 1656, 1661—1663, overman in 1659, 1660 en 1664. In 1663 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis, voorstellende „Het gebed en brandoffer van Hiob”. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 147; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 30; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 56—58.

- 20 DE KOK. Voor een schouw tegen een grijzen achtergrond is een kok bezig gevogelte van een braadspit af te halen, dat hij met de linkerhand vasthoudt. Hij staat

met het hoofd naar den toeschouwer gewend bij een houten aanrecht, waarop een doek en een tinnen schotel met gebräad. Hij is gekleed in een grijs wambuis en lichtgrijs voorschoot; op het hoofd een zwarte baret. Aan de zoldering hangen twee doode vogels. Links op de schouw rusten van een signatuur en het jaartal 1634.

Doek 115 x 90. — 1634. — Geschenk van den heer Th. W. Ward te Londen. — A. von Schneider, o.c., blz. 57 en 131. — Een dergelijke compositie, voorstellende een keukenmeid, die gebräad aan het spit rijgt, welk schilderij geteekend is „Henr. Bloemaert Ao. 1667”, in de verzameling A. T. Fuller te Boston (Mass.).

- 22* **VROUWENPORTRET.** Borstbeeld, driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een donkergrijsen achtergrond, die in een zwart ovaal is omlijst. Zij is gekleed in het zwart met wit hemd en witten batisten dubbelen schouderkraag, die met kant is afgezet; op het hoofd een wit linnen mutsje, eveneens met kant afgezet. Rechts gemerkt „Hen: Bloemaert f: Ao 1645”.

Paneel 72.5 x 58.5. — 1645.

- 23 **UITDEELING AAN DE ARMEN DOOR MARIA VAN PALLAES.** Maria van Pallaes is gezeten in een leunstoel vóór de door haar gestichte kameren, omgeven door hare vijf kinderen. Tegenover haar staat een groep van zes bedeeden en twee mannen, waarvan één een korenzak openhoudt, terwijl de ander graan in een korenmaat afmeet. Tusschen deze groepen een kruiwagen met kaas en drie botertonnen, waarvan één gemerkt met het wapen der stad Utrecht en het jaartal 1657. Achter deze voorstelling de Regentenkamer van de Fundatie van Pallaes; boven de poort staan deze regels:

„Maria van Pallaes door liefde Gods gedreven
Heeft toen zy weduw was van d'Heere Schroyestein
Deez' kameren gesticht eenich onderhout gegeven
Niet achtend 's werelds gonst maer plaets in 's hemels pleyn”

Links op den achtergrond de gebouwen van het St. Agnietenklooster en de torens van de St. Nicolaaskerk. Rechts onderaan geteekend „Henr: Bloemaert fe: Ao 1657”.

Doek 90 × 176. — 1657. — Bruikleen van de Fundatie van Maria van Pallaes. — Afkomstig uit den schoorsteen van de Regentenkamer der Fundatie. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 22. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3309. — Afgebeeld bij W. Martin en E. W. Moes, „Oude schilderkunst in Nederland”, 1912, no. 69.

- 25 BIDDENDE PETRUS. Borstbeeld, in profiel naar links, afgebeeld tegen een bruinen achtergrond, gekleed in het blauw met een goudbruinen mantel; de gevouwen handen rusten op een tafel, waarop twee sleutels liggen. Hij ziet op naar een licht, dat uit den hemel hem tegenstraalt.

Doek 79.5 × 66. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 53, op naam van G. van Honthorst. — A. von Schneider, o.c., blz. 57 en 131.

BOR

PAULUS BOR. Geb. omstreeks 1600 te Amersfoort (?), gest. 10 Augustus 1669 aldaar. Hij bereisde Italië, waar hij onder den bentnaam „Orlando” bekend was. In 1628 in Amersfoort terug. In 1631 schenkt hij een „Devoot Vrouwe Borstbeeld” aan het St. Jobsgasthuis te Utrecht. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en portretten.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 134 en 147; W. Croockewit W.Az. in het Jaarverslag van het Museum Fléhite te Amersfoort, 1903; G. J. Hoogewerff, „De Stichting der Nederl. Schildersbent te Rome”, in den Feestbundel Dr. A. Bredius aangeboden den 18en April 1915, blz. 109; E. Plietzsch, „Paulus Bor”, in Preuss. Jahrbuch, 1916, blz. 105; V. Bloch, „Zur Malerei des Paulus Bor”, in Oud-Holland 1928, blz. 22; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 83.

- 28 DE WAARZEGSTER. In een heuvelandschap met boomen op den achtergrond zit een jonge blonde vrouw gekleed in een goudgeel gewaad, op een rood kleed, dat op den grond is uitgespreid. Zij is van haar paard gestegen en laat zich door een oude zigeunervrouw, die bij haar neerhurkt de toekomst voorspellen; in de linkerhand houdt zij eenige geldstukken. Een kleine amorfiguur met pijlenkoker op den rug kijkt lachend toe, terwijl een jongeling in bronsgroenen mantel, omringd door drie

jachthonden, peinzend bij deze groep is gezeten. De schimmel is getooid met hoofdstel, teugels en schabrak van lichtblauw laken met goud geborduurd. In het midden onderaan geteekend „P. Bor 1641”.

Doek 123.5 × 147. — 1641. — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen. — V. Bloch, o.c. in Oud-Holland 1928, blz. 25 met afb.; A. von Schneider, o.c. blz. 83.

BORCULO

NICOLAES HENDRICKSZ VAN BORCULO. Geb. omstr. 1590, gest. 1643 te Utrecht. In 1608 woonde hij te Rome. In 1616/1617 komt hij in het St. Lucasgilde te Utrecht voor; in 1620 is hij te Utrecht getrouwd, waar hij in de jaren 1628, 1630, 1637 en 1643 nog vermeld wordt (Protocollen in het Gemeente Archief aldaar). Het eenige bekende werk van hem is het hier onder vermelde portret. Portretschilder.

Bertolotti, „Artisti belg. e olandesi a Roma”, blz. 78; S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 104.

- 29* PORTRET VAN HENDRIK VAN ZIJL (1545–1627), Raadsheer in het Hof te Utrecht (1592–1627). Halve figuur, afgebeeld achter een grijs steenen balustrade, driekwart frontaal naar rechts gewend tegen een grijs-groenen achtergrond. Hij is gekleed in het zwart met hoogen, witten plooikraag en zwarten tabbaard met bruinegevekt-bonten revers. Op de balustrade het opschrift: „OCTO ANNIS DECIES CO(M)PLETIS ATQ(UE) DVOBVS HENRICI ZYLY TALIS IMAGO FVIT ANNO 1627”.

Koper. 16.5 × 11.5. — 1627. — Bruikleen van het Rijks Museum te Amsterdam. Cat. R.M. 1920, no. 579. — Van dit portret bestaat een prent van Crisp. de Passe de J. — Op de achterzijde van de koperen plaat het merk: P, en het opschrift op papier: „P. Gerrit Piettersz.”. Achterop het paneeltje het 19de-eeuwsche opschrift: „Henricus van Zijl, n: 1545 gest. 1627. was raadsheer in 't Hof van Utrecht. Het 2 regelig vers is van hem zelf. — Crijsp. de Passe Jr. (1630) heeft dit portret in 't koper gebragt, en geeft als schilder op ... van Busculo, die zich met NB teekende. H. van Zijl is eerst extraordinaris en bij versterf ordinaris Raad in den Ed. Hove van Utrecht geworden den 4 April 1592–1627. Hij was afkomstig van Amersfoort. Zie A. v. Bemmelen beschr. van Amersf. 1 a, pag. 441.”

BOSSCHAERT

AMBROSIUS BOSSCHAERT d. J. Geb. omstreeks 1610 te Arnemuiden, gest. 19 Mei 1645 te Utrecht. Leerling van zijn vader Ambrosius Bosschaert d. O. Hij is op 23 Februari 1634 te Utrecht gehuwd. Schilder van bloemen- en vruchtenstillevens.

A. Bredius, „De bloemenschilders Bosschaert”, in Oud-Holland 1913, blz. 137 vlg.

- 30 BLOEMENSTILLEVEN. Op een grijze tafel staat tegen een lichten grijsbruinen achtergrond een groene glazen vaas met allerlei bloemen, zooals irissen, bonte tulpen, wilde roosjes, vergeet-mij-nietjes, lelietjes van dalen enz. Naast het vaasje ligt een rood en wit gestreepte anemoon. Rechts onderaan op den rand van de tafel geteekend „A. Bosschaert. 1635”.

Paneel 38 × 28.5. — 1635.

BOTH

ANDRIES BOTH. Geb. omstreeks 1612 te Utrecht, gest. in 1641 te Venetië. Leerling van zijn vader, den glasseur Dirck Both en van Abraham Bloemaert. Vermoedelijk de „soon van mr. Derrick Boot”, die in 1624 in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld wordt. Hij bereisde Frankrijk en Italië met zijn broer Jan en was van 1635 tot 1641 te Rome, daarna te Venetië, waar hij verdronk. Schilder van bijbelsche voorstellingen en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen”, 1880, blz. 118; Th. von Frimmel, „Blätter für Gemäldekunde”, Dl. I. 1904, blz. 10; Dl. III, 1907, blz. 122; C. Hofstede de Groot, „Beschreibendes und kritisches Verzeichnis enz.”, Dl. IX, 1926, blz. 421; G. J. Hoogewerff, „Een schilderij en een teekening van Jan Both”, in Oudheidkundig Jaarboek 1933, blz. 35; Idem, „Pieter van Laer en zijn vrienden”, in Mededeelingen van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome, 1936, blz. 127.

- 31 BOEREN IN EEN HERBERG. In een vertrek met grijze wanden zitten op den voorgrond twee boeren op een ton en een bank. Een derde aan tafel steekt zijn pijp aan

een vuurtest aan. Achter hen zien twee mannen toe. Zij dragen versleten kielen en broeken van gele, roode en bruine kleur. Rechts middenin geteekend „ABoth 1634”.

Paneel 35.5 × 25.5. — 1634.

BOTH

JAN BOTH. Geb. 1618(?) te Utrecht, begraven 9 Augustus 1652 aldaar. Leerling van zijn vader, den glasschilder Dirck Both en van Abraham Bloemaert. Vermoedelijk de „soon van Dirck Both”, die in 1634 in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld wordt; in 1649 deken. Hij bereisde Frankrijk en Italië met zijn broer Andries, was van 1635 tot 1641 te Rome, daarna te Venetië. In 1641 te Utrecht terug, daar Hendrick Verschuuring in dat jaar zijn leerling wordt. Zijn kunst staat sterk onder invloed van Claude Lorrain. Landschapschilder.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 122; C. Hofstede de Groot „Beschreibendes und kritisches Verzeichnis enz.”, Dl. IX, 1926, blz. 421 vlg.; C. H. de Jonge, „Utrechtsche Schilders der XVIIde eeuw in de verzameling van Willem Vincent, Baron van Wytenhorst”, in Oudheidkundig Jaarboek, 1932, blz. 120 vlg.; G. J. Hoogewerff, „Een schilderij en een tekening van Jan Both”, in Oudheidkundig Jaarboek, 1933, blz. 35.

- 33 BOERENERF. Op de binnenplaats van een boerenhofstede staat onder een boom een boerenkar, die een man bezig is af te laden, terwijl een boer op den voorgrond toeziet. Links bij den wagen een schimmel met een veulen. Op het tweede plan is een groep mannen, op boomstronken gezeten, aan het kaartspelen. Links onderaan geteekend „JBoth f”.

Paneel 62 × 50.5. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R.M. no. 595.

- 34 ITALIAANSCH LANDSCHAP. In een berglandschap tusschen hoog opgaand geboomte loopt een landweg, die naar een dal leidt; op den voorgrond twee rustende mannen en een door ossen getrokken kar met voerman. Op het tweede plan een kudde lastdieren met bege-

leiders. Op den achtergrond rechts een uitgestrekt meer met een stad aan den voet van een berg.

Doek 117 × 106. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Een afdruk van de geteekende gravure naar dit schilderij (in spiegelbeeld) berust o.a. in de verzameling van het Centraal Museum. Met groote waarschijnlijkheid is dit schilderij te identificeren met het door C. Hofstede de Groot o.c., bl. 461/462, sub no. 131 genoemde werk.

BRUGGHEN

HENDRICK TER BRUGGHEN. Geb. 1588 te Deventer, gest. 1 November 1629 te Utrecht. In 1591 naar Utrecht, waar hij reeds vroeg leerling van A. Bloemaert werd. Van 1604–1614 in Italië. In 1616 als lid in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. Zijn kunst staat sterk onder invloed van Caravaggio. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen“, 1880, blz. 105; M. E. Houck, „Mededeelingen betreffende Gerhard Terborch . . . en Hendrick ter Brugghen“, in Verslagen en Mededeelingen der Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis 1899, blz. 348; R. Oldenbourg, „Die niederl. Imperatorenbilder im kgl. Schlosz zu Berlin“, in Preuss. Jahrbuch 1917, blz. 21; H. Voss, „Die Malerei des Barock in Rom“, 1925, blz. 136 en 471; A. von Schneider, „Entlehnungen H. Ter-Brugghens aus dem Werk Caravaggios“, in Oud-Holland 1927, blz. 261; Idem, „Ein Nachtstück H. Ter Brugghens“, in Berliner Museen 1927, blz. 110; C. H. Collins Baker, „H. Ter Brugghen and plein air“, in The Burlington Magazine 1927, blz. 196; R. Longhi, „Terbrugghen e la parte nostra“, in Vita artistica 1927, blz. 105; W. Stechow, „Zu zwei Bildern des Henrick Terbrugghen“, in Oud-Holland 1928, blz. 277; F. Baumgart, „Beiträge zu H. Terbrugghen“, in Oud-Holland 1929, blz. 222; T. H. Fokker, „Nederlandsche Schilders in Zuid-Italië“, in Oud-Holland 1929, blz. 21; G. J. Hoogewerff, „Nederlandsche schilders en Italiaansche scholing in de 17de eeuw“, in Mededeelingen van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome 1929, blz. 158; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer“, 1933, blz. 32–39.

- 38 DE ROEPING VAN MATTHEUS. Op den voorgrond links staat Christus met een zijner discipelen en roept met handgebaar Mattheus van den tol, die met een der andere tollenaars en twee jonge toeschouwers achter een tafel is gezeten, waarop geld wordt geteld. Mattheus wijst vragend op zichzelf, terwijl de jongelingen getroffen zijn door Christus' woorden. De kleeding der mannen

bestaat uit tunieken van bronsgroene, roode en blauwe kleur, terwijl de jongelingen modieuze kleedij van rose en lichtpaarse wambuizen dragen, met tulband en baret met struisveeren op het hoofd. De oudste tollenaar draagt over een bruingroene tuniek een stalen borstkuras. Tegen den grijzen achtergrond zijn eenige beschreven perkamenten opgehangen. Op den rand van de tafel geteekend „HTBruggen fecit. 1621”.

Doek 102 × 137.5. — 1621. — C. H. Collins Baker o.c., blz. 196; A. von Schneider o.c. in Oud-Holland 1927, blz. 263, met afb.; Idem o.c., 1933, blz. 35 en 141, afb. 11a.

- 41 **SLAPENDE MARS.** Tegen een grijsgroenen achtergrond zit Mars in slapende houding, leunend met den rechterarm op een trommel, het hoofd in de hand gesteund. Hij is gekleed in een gedamasceerd harnas met roode pofbroek; op het hoofd een stalen helm met witte struisveeren. In de linkerhand houdt hij een zwaard, dat op de rechterknie rust. Op den achtergrond rechts geteekend „HTBruggen fe. 1629”.

Paneel 106.5 × 93. — 1629. — Geschenk van den heer J. J. M. Chabot te Brussel. — Dit schilderij heeft behoord tot de oude verzameling van Martin Kretzer te Amsterdam, beschreven door Lambert van den Bos in zijn „Konstkabinet van Martin Kretzer” uitgegeven in 1650. Een repliek van deze compositie (met landschapsachtergrond, waarin een soldatenkamp), bevindt zich in de verzameling van R. Mc. Caskill, Hollywood, Californië. — J. H. W. Unger, „Vondeliana”, in Oud-Holland 1884, blz. 111–119; W. Stechow „Zu zwei Bildern des Henrick Terbrugghen”, in Oud-Holland 1928, blz. 277; A. von Schneider, o.c., 1933, blz. 37 en 141, afb. 15.

- 42 **VROUWENKOP.** Borstbeeld bijna frontaal, het hoofd naar links gewend, afgebeeld tegen een donkergrijzen achtergrond. Over de schouders een grijsbruine doek; een lint van gelijke kleur is door het donkerbruine haar gevlochten. Op het voorhoofd en aan beide ooren groote parelen.

Doek 47 × 41.5. — 1629. — Geheel dezelfde figuur doch ten voeten uit komt voor op het geteekende en 1629 gedateerde schilderij, voorstellende een „Musiceerend paar” in de Galleria Borghese te Rome. — W. Stechow, o.c. in Oud-Holland 1928, blz. 277; A. von Schneider, o.c., 1933, blz. 141.

BUNNICK

JAN VAN BUNNICK. Geb. 1654(?) te Utrecht, gest. 6 Maart 1727 aldaar. Leerling van Herman Saftleven van 1668–1671 en later van Gerard Hoet. Hij werkte in de omgeving van Kleef en reisde daarna door Duitschland en Zwitserland naar Italië. In Genua werkte hij bij Peter Mulier, in Rome bij Carlo Maratta. Zijn bentnaam is „Keteltrom”; hij werkte nog te Napels en jarenlang voor den hertog van Modena en keerde in 1684 over Frankrijk te Utrecht terug. Hij schilderde landschapsdecoraties voor huizen te Zeist en Voorst en Het Loo. Landschapsschilder.

Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 39/40.

- 46 BERGLANDSCHAP. Onder een lichtbewolkten helblauwen hemel is een rotslandschap afgebeeld, waarvan de voorste rotspartij op een plateau een kerk en verdere gebouwen draagt; van de rots stort een waterval zich in een rivier, op den oever waarvan zich eenige personen bevinden. Op het tweede plan herders met hunne kudde en verschillende gebouwen over de rotspartijen verspreid. Aan weerszijden op den voorgrond knoestige boomstammen. In den rechter benedenhoek gemerkt „J. V. B. F. c. 1712”.

Doek 24.5 x 32.5. — 1712. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 27.

BIJLERT

JAN VAN BIJLERT. Geb. 1597/98 te Utrecht, gest. 13 November 1671 aldaar. Leerling van zijn vader, den glasschilder Herman van Bijlert en van Abraham Bloemaert. Hij bereisde Frankrijk en Italië en staat te Rome onder invloed van Caravaggio. In 1625 te Utrecht terug. In 1628 schenkt hij aan het St. Jobsgasthuis een schilderij, voorstellende de „Moeilijke vertroosting van Hiobs huysvrouw”. Tusschen 1630–1632 meester in het St. Lucasgilde, deken van 1632–1635. Tusschen 1654 en 1669 meermalen deken en overman in het Schilderscollege.

Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 149; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 40/41; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer”, 1933, blz. 44–47.

- 50* COLLECTEERENDE DISCHGENOOTEN VAN HET ST. JOBS-GASTHUIS TE UTRECHT. Achter een zware steenen balustrade bevindt zich een negental dischgenooten van het gasthuis met den vader van het huis. Twee hunner houden collectebussen, één een collecteschaal in de hand, terwijl enkelen met handgebaren tot het offeren van gaven noodigen. Zij zijn gekleed in zwarte, roode en bruine wambuizen en witte hemden met kleine kragen. De vader geheel rechts, gekleed in zwarten mantel, draagt op den linkerarm een zilveren draagteeken met het beeld van St. Job. De achtergrond wordt gevormd door het décor van een Italiaansch heuvellandschap met links een koepelvormig gebouw en rechts een ruïne tusschen boomen. Geteekend in het midden onder den rand der balustrade „Jv bijlert. fecit.”

Doek 84.5 × 1.15. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Volgens een mededeeling van Jhr. B. W. F. van Riemsdijk komt op een oude geschreven lijst van de schilderijen-verzameling van zekeren heer Kesler een schilderij voor: „T. Bijlert. De armbezorgers van het Hiobs Gasthuys te Utrecht”, met bijgevoegde aantekening: „Dit schilderij is door Bijlert voor 't gasthuis geschilderd, dog doen dit gebouw in den fransen tijd in eenen caserne is veranderd is dit stuk met eenige anderen daar uitgenomen en door mij op eene publieke verkooping gekocht”. Ongetwijfeld is dit het hier beschreven schilderij, dat in 1931 weder in Amerika is opgedoken.

- 51 MANS-PORTRET. Borstbeeld, driekwart frontaal naar rechts, afgebeeld tegen een grijzen geschaduwden achtergrond. Hij is gekleed in het zwart met wit linnen omgeslagen kraagje. Op het lange, bruine haar een zwart kalotje. In den linker bovenhoek geteekend „Jv bijlert fe:”.

Paneel 34 × 27. — Midden XVIIde eeuw. — Bruikleen van Jhr. B. W. F. van Riemsdijk te Amsterdam.

- 52* VROUWENPORTRET. Halve figuur, driekwart frontaal naar links, het hoofd den beschouwer toegewend, afgebeeld tegen een donker grijsbruinen achtergrond; in de rechterhand een toegevouwen waaier. Zij is gekleed in het zwart met witten linnen dubbelen schouderkraag en manchetten, met kant afgezet; op de borst een rozet van grijs lint. Bruin haar met lange krullen langs het gelaat; op het achterhoofd een geborduurd mutsje met rozetten van grijs lint afgezet; lange oorbellen van donkere steenen. Links bovenaan geteekend „Jv. bijlert fe”.

Paneel 74 × 59.5. — Midden XVIIde eeuw.

- 53* JONGE VROUW AAN HAAR TOILET. Kniestuk, driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een grijzen achtergrond met gedrapeerd grijs gordijn. Zij is gekleed in het geel met een witten kapmantel over de schouders; een blauwgroene doek ligt op haar schoot. Zij houdt een parelen oorbel bij het oor en kijkt in een spiegel, die op een tafel met rood tafelkleed is geplaatst. Naast den spiegel een juweelenkistje met een parelsnoer en de andere parelen oorbel. In den rechterbovenhoek geteekend „Jv bijlert fe”.

Paneel 31.5 × 25.5. — Midden XVIIde eeuw.

COLASIUS

JOHAN GEORGE COLASIUS. Werkzaam te Utrecht in de eerste helft van de XVIIIde eeuw. In 1735 en 1736 deken van het Schilderscollege te Utrecht. Portretschilder.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 132.

- 56 PORTRET VAN A. RELAND (1676 – 1718), hoogleeraar in de Oostersche talen te Utrecht. In medaillon, geplaatst op een voetstuk tegen een wand van nagebootsten grijzen steen. Afgebeeld ten halven lijve, driekwart frontaal tegen een grijsgroenen achtergrond. Hij is gekleed in toga met witte bef, met grijze krulpruik. Links onderaan op het voetstuk geteekend „Colasius. pinxit”.

Doek 36 × 30. — Begin XVIIIde eeuw. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3081.

CUYLENBURG

CORNELIS VAN CUYLENBURG. Geb. te Utrecht 2 April 1758, overl. te 's-Gravenhage 22 September 1827. In 1783 mede-directeur van het Utrechtsche Schilders-college. In 1816 vertrok hij naar Antwerpen, in 1817 vestigde hij zich voor goed in Den Haag. Portretschilder.

- 63* PORTRET VAN MR. SIMON DE JONGH VAN SON, ambachtsheer van Raamsdonk. Ten halven lijve, driekwart frontaal naar rechts gewend, gezeten op een stoel, bekleed met rood trijp. Hij is gekleed in een zwarte jas met zwart vest, kleine kanten jabot en witten halsdoek. Het haar is gepoederd. De rechterhand rust in de zijde, in de linkerhand houdt hij een papier met een onleesbaar opschrift. Achter hem ziet men een boekenkast. Op het papier resten van een signatuur en het jaartal 1801.

Doek 97 x 76.5. — 1801. — Bruikleen van den Heer J. L. S. van Son te Breukelen. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 34*. — Pendant van het volgende nummer.

- 63** PORTRET VAN CHARLOTTE HAHN, echtgenoot van Mr. Simon De Jongh van Son van Raamsdonk. Ten halven lijve, driekwart frontaal naar links gewend, gezeten op een stoel bekleed met groen trijp. Zij is gekleed in een gestreepte paarse japon, met wit zijden lint om het midden, gestreepte wit zijden boezelaar en kanten halsdoek. Op het gekrulde en gepoederde haar draagt zij een hoog opgetoomden hoed met gele en zwarte veeren. Op een tafel naast haar staat een mandje met bloemen. Door een venster rechts ziet men een buitenverblijf. Op den drempel van het venster geteekend „C. v. Cuylenburg: pinx. 1791”.

Doek 97 x 76. — 1791. — Bruikleen van den Heer J. L. S. van Son te Breukelen. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 34**. — Pendant van het vorige nummer.

DROOCHSLOOT

JOOST CORNELISZ DROOCHSLOOT. Geb. 1586 te Utrecht (?), begr. 14 Mei 1666 aldaar. In 1616 als

meester, 1623, 1641 en 1642 als deken van het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. Hij schenkt in 1628 met A. van Nyvelt een schilderij aan het St. Jobsgasthuis, voorstellende „De vertroosting van Hiobs Vrienden in een fraai Landschap”. In 1665 en 1666 lid van het Schilderscollege te Utrecht. Schilder van historische en bijbelsche voorstellingen, stadsgezichten en dorpsafereelen.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 152; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 48; Th. von Frimmel, „Kleine Galeriestudien”, Bd. I, 1892, blz. 54; J. H. Hofman „J. C. en C. Droochsloot” in „De Dietsche Warande” 1893, blz. 349—353; C. Hofstede de Groot „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 37.

- 69 PLUNDERING VAN EEN DORP. Over een landweg met ter weerszijde de huizen en de kerk van een dorp, rijdt een troep ruiters en krijgslieden te paard. Vóór den stoet en uit de kerk worden eenige gijzelaars weggevoerd. Links wordt een kudde koeien en schapen buitgemaakt en een boerenwagen geplunderd. Rechts een kasteel met een ophaalbrug. Op den achtergrond staan een kerk en huizen in brand. Op den boerenwagen gemerkt met monogram „JC DS te 1626”.

Doek 65.5 x 148. — 1626. — Legaat van Baronesse Van Ittersum — Dupper te Vianen.

DUCK

JACOB DUCK. Geb. omstreeks 1600 te Utrecht(?), gest. eind Januari 1667 aldaar. Leerling van J. C. Droochsloot. In 1621 als leerling, 1630—1632 als meester in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. In 1629 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis voorstellende een „Muziseerend geselschap”. Tot 1646 te Utrecht; tusschen 1656 en 1660 komt hij in Den Haag voor. Genreschilder.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 152; Fr. Schlie, „Jacob Duck”, in het Repertorium für Kunstwissenschaft, Dl. XIII, 1890, blz. 55; Th. von Frimmel, „Kleine Galeriestudien”, N. F. 1894, blz. 20; Idem „Blätter f. Gemäldekunde”, Bd. II, 1905, blz. 13 en 47 en IV, 1907, blz. 17.

- 78 DE STRIJKSTER. In een keuken met gewelfden boog en rood steenen tegelvloer zit een jonge vrouw aan tafel

te strijken. Haar linkervoet rust op een stoof. Naast haar staan een waschtobbe en een mand met strijkgoed, waarvoor een poes ineengedoken zit. Op de tafel een vuurtest. Zij draagt een rood jakje, bruinen rok en geel voorschoot, op het hoofd een wit linnen muts. Links in het volle licht zit op eenige steenen treden een klein kind te spelen met een molentje. Aan den wand een rek met tinnen borden en aardewerk en eenig koper en ijzer keukengerei. Rechts leidt een steenen wenteltrap naar de bovenverdieping van het huis. Op den voorgrond onder den boog staat een kippenhok, waarbij een tinnen pot, een bezem, een houten emmer en een roode aarden kan. Rechts onderaan geteekend „JA Dvck”.

Paneel 42.5 x 33.5. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Cicerone 1929, blz. 214, met afb.; Beeldende Kunst, 1932/33, blz. 81, met afb.

FERGUSON

WILLIAM GOWE FERGUSON. Geb. 1632 of 1633 in Schotland, gest. na 1695 aldaar. In de jaren 1648—1651 woont hij te Utrecht en komt aldaar in verschillende akten voor; in 1649 als burger en schilder te Utrecht genoemd. In 1660 en 1668 woont hij te 's-Gravenhage. Hij bereisde Frankrijk en Italië. Zijn kunst vertoont verwantschap met en invloed van die van Jan Weenix en W. van Aelst. Stillevenschilder.

- 81 DOODE VOGELS. Op den grond voor een baksteenen muur liggen een vijftal doode vogels, waaronder een korhoen en eenige musschen.

Doek 59.5 x 49. — Tweede helft XVIIde eeuw. — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen.

GILLIG

JACOB GILLIG. Geb. te Utrecht omstreeks 1636, gest. aldaar 24 Juli 1701. Hij komt niet in het Utrechtsche St. Lucasgilde voor. Zijn vroegst gedateerd werk is van 1664 (Schloss Bentheim). Schilder van vischstillevens.

Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 55. — C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude

kunst te Utrecht in 1894 gehouden", in Oud-Holland 1895, blz. 37 vlg.

- 83* **STILLEVEN MET DOODE VISSCHEN.** Op den grond bij een steenen muurtje staan twee vischtonnen en een koperen emmer. Op een der tonnen een plank, waarop allerlei visch ligt uitgespreid, gedeeltelijk aan mooten gesneden. Rechts een dweil met een bezem, op het muurtje een rietomwonden kruik en een blauwe lap. Links onderaan gemerkt „J. Gillig f. 1678”.

Paneel 47 × 68.

GISELAER

NICOLAES DE GISELAER. Geb. te Dordrecht in 1583, gest. tusschen 1654 en 1659 te Amsterdam (?). Hij huwde 7 April 1616 te Utrecht met Cornelia van Rybeeck. In 1616 als lid van het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. In 1644 en 12 Mei 1654 nog te Utrecht. Zijn weduwe sterft 4 Nov. 1659 te Amsterdam. Schilder van kerkinterieurs en architectuurstukken met bijbelsche voorstellingen.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 104; Th. von Frimmel, „Blätter f. Gemäldeskunde”, 1905, blz. 186; 1912, blz. 120; Maandblad „De Nederlandsche Leeuw” 1928, kolom 4-11; Nieuw Ned. Biografisch Woordenboek VIII, 1930, kolom 647.

- 88* **DE TRIOMF VAN MORDECHAI.** In het binnenhof van het paleis van Ahasverus wordt Mordechai met een kroon op het hoofd, gekleed in den koninklijken mantel, op een schimmel door Haman rondgeleid. Links een loggia van het paleis, waar Ahasverus op den troon gezeten en met den scepter in de hand, toekijkt, omringd door drie personen van zijn gevolg. Op het tweede plan een der gevels van het paleis in Renaissancestijl. Rechts de tuinaanleg met berceaux en spuitende fonteinen, met velerlei vogels en dieren. Geteekend op den rand van de fontein „ND. GISELAER F.”

Paneel. — 78.5 × 109. — Eerste helft XVIIde eeuw. — Bruikleen van Prof. Dr. W. Mengelberg te Hof Zuort.
Zie voor de voorstelling: Esther VI : 11.

HAENSBERGEN

JOHAN VAN HAENSBERGEN. Geb. 2 Januari 1642 te Gorinchem of Utrecht(?), gest. 10 Januari 1705 te 's-Gravenhage. Leerling en navolger van Cornelis van Poelenburgh. In 1668 als lid van het Schilderscollege te Utrecht vermeld; in 1669 naar Den Haag verhuisd, waar hij zich meer als portrettist ontwikkelt in den stijl van Netscher. Schilder van arcadische landschappen met mythologische voorstellingen en van portretten.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen“, 1880, blz. 33; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 57/58; A. Bredius, „lets over oude copieën“, in Oud-Holland 1911, blz. 62–64; Th. von Frimmel, „Studien zur Gemäldekunde“, 1913/1914, blz. 102 en 137 vlg.; A. Bredius „Inventar von Johan van Haensbergen“, in Künstler-Inventare, Dl. VI (Dl. XII der Quellenstudien), 1919, blz. 2074–2085.

93

JONGENSPORTRET. Voor een boschlandschap als achtergrond is een jongen afgebeeld, gekleed in een paarse tuniek met rood fluweelen overkleed en goudbruinen mantel. Op de opgeheven linkerhand heeft hij een roodborstje, terwijl hij met de rechter een hond afweert, die blaffend naast hem opspringt. Rechts een doorkijk op een heuvelachtig landschap met ondergaande zon. In den rechter benedenhoek geteekend „J. v. haensbergen: 1677“.

Doek 43.5 × 33. — 1677. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 46.

HAYE

REINIER DE LA HAYE. Geb. te 's-Gravenhage omstr. 1640, gest. na 1695. Leerling van Hanneman te den Haag in 1660. In 1663 als „gezelschapschilder“ in het Haagse Schildersgilde; in 1669 lid van het St. Lucasgilde te Utrecht, in 1672 lid van het St. Lucasgilde te Antwerpen. Schilder van portretten, genrestukken en bijbelsche voorstellingen.

Obreen's Archief voor Nederl. Kunstgeschiedenis IV, 1881/82, blz. 78, 82, 150; V, 1882/3, blz. 131, 156; S. Muller Fz., Schildersverenigingen“, 1880, blz. 156.

- 96* JOZEF EN DE VROUW VAN POTIFAR. In een vertrek met rechts een bed met groen baldakijn tracht Potifar's vrouw, den zich verwijderenden Jozef aan zijn mantel tegen te houden. Zij draagt een wit nachthemd met juweelen afgezet, een paarlensnoer om den hals en witte struisveeren in het blonde haar. Hij is gekleed in een grijs met bont omzoomd gewaad, waarover een roode mantel. Zijn baret met roode veer ligt aan den voet van het bed. Links van het bed een zes-deelig kamerschut, op den rand waarvan een papegaai is gezeten. Links een tafel met smyrna kleed. De geopende gebeeldhouwde deur geeft uitzicht door een loggia op een park. Geteekend links onderaan: „R.D. La Haye”.

Koper. — 29.5 x 37.5.

HEEM

DAVID DE HEEM. Geb. omstreeks 1570 te Utrecht; gest. 1632 aldaar. Stillevenschilder.

- 97 STILLEVEN MET KREEFT. Op een bruine tafel tegen een donkeren achtergrond zijn afgebeeld een kreeft, een brood, eenige sinaasappelen en een tak met bladeren, een in riet gewonden fiasco, een glazen bokaal, een half gevuld fluitglas en links een glazen karaf met tinnen deksel. Aan den rechterkant een ton gevuld met oesters, waarvoor een tinnen peperbus en een opengemaakte oester. Rechts op den rand van de tafel geteekend „D. DE HEEM f.”

Doek 76 x 64.5. — Midden XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam, Cat. R.M. no. 1122d.

HEEM

JAN DAVIDSZ. DE HEEM. Geb. 1606 te Utrecht, gest. tusschen 14 Oct. 1683 en 26 April 1684 te Antwerpen. Leerling van zijn vader David de Heem, van B. van der Ast te Utrecht en van David Bailly te Leiden. Hij woonde van 1626–1632 te Leiden; van 1636–1647 is hij te Antwerpen, waar hij in 1636 lid van het St. Lucasgilde wordt en onder invloed komt van Daniel Seghers. Na

1669 weer te Utrecht en lid van het Schilderscollege aldaar, maar in 1672 bij den intocht der Franschen gevlucht naar Antwerpen, waar hij tot zijn dood toe bleef. Stillevenschilder.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 33; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 35; Rud. Bangel, „Die Sammlung Hoogendijk im Rijksmuseum”, in Cicerone 1915, blz. 186; W. von Bode, „Die Meister der holländischen und vlämischen Malerschulen”, 1917, blz. 288, vlg.; W. Martin „Figuurstukken van Jan Davidsz. de Heem”, in Oud-Holland 1925, blz. 42.

- 98 BLOEMEN- EN VRUCHTENSTILLEVEN. Tegen een donkeren bruinen achtergrond hangt in een nis aan een bruinen ring, samengebonden met een blauw lint een tros van vruchten, bloemen en bladeren, o.a. druiven, pruimen, kersen, moerbeien, kalebassen, amandelen, vijgen, mispels, granaatappelen, rozen, winden, korenaren. Op den rand van de nis een tor en een kever; eenige vlinders vliegen er omheen. In het midden onderaan geteekend „J D DE Heem R.”

Doek 73.5 × 59.5. — Midden XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam, Cat. R.M. no. 1123.

HEUSCH

WILLEM DE HEUSCH. Geb. 1625 te Utrecht, begraven 9 Maart 1692 aldaar. Leerling en navolger van Jan Both. Hij bereisde omstreeks 1640 Italië. In 1649 deken, in 1655–1656, 1660–1664 en 1669 overman van het Schilderscollege te Utrecht. Landschapschilder.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 129–132; C. Hofstede de Groot, „Beschreibendes und kritisches Verzeichnis, enz.”, Dl. IX, 1926, blz. 517.

- 99 ITALIAAANSCH LANDSCHAP. Onder een lichtbewolkten hemel een bergachtig landschap met op den voorgrond aan weerszijden berkeboomen. Rechts een heuvel met een waterval, die een man op den voorgrond zit te teekenen. Op den weg, die doorkijk geeft naar

een rivier met blauwe bergen aan den horizon, een herder met een kudde schapen. Links een man met een hond. In het midden onderaan geteekend „GDHeusch”.

Paneel 42.5 × 58. — Midden XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam, Cat. R.M. no. 1168a.

HOET

100

GERARD HOET. Geb. 22 Augustus 1648 te Zaltbommel, gest. 2 December 1733 te 's-Gravenhage. Leerling van zijn vader, den glasschilder Mozes Hoet en van den Poelenburgh-navolger Warnard van Rijen. Van 1672—1674 te 's-Gravenhage en in het buitenland. In 1685 overman van het Schilderscollege te Utrecht. In 1696 richtte hij met Hendrick Schoock de Teekenacademie op. In 1715 naar den Haag verhuisd. Schilder van historische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereeningen”, 1880, blz. 132 en 33—35; Idem „Utrechtsche Schildersvereeningen” in Oud-Holland 1904, blz. 1—7; Th. von Frimmel, *Blätter für Gemäldeskunde*, Bd. II 1905, blz. 15 vlg.; D. S. van Zuiden „P. C. La Fargue en Gerard Hoet” in Oud-Holland 1916, blz. 114—127.

DE GROOTMOEDIGHEID VAN SCIPIO. Uit een met Corinthische zuilen en beelden versierd gebouw treedt Scipio Africanus, gekleed in harnas en helm en rooden mantel, gevolgd door drie van zijn krijgslieden. Hij geeft op verzoek van den voor hem knielenden Allucius de vrijheid terug aan diens door hem gevangen genomen bruid. Zij is gekleed in het lichtpaars met een blauwen mantel, Allucius in het bruin met een blauwen mantel. Op den voorgrond rechts bieden een man en een vrouw geschenken en juweelen als losprijs aan. Links op het tweede plan een dienstknecht met het paard van Allucius. Op den achtergrond in een bergachtig landschap Scipio's kamp. Op de trede van het bordes geteekend „G: Hoet”.

Paneel 38 × 47. — Omstreeks 1700. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 50. — Zie voor de voorstelling: Livius, *Lib. XXVI*, c. 50.

HONDECOETER

GILLES CLAESZ D'HONDECOETER. Geb. te Antwerpen(?), gest. 17 October 1638 te Amsterdam. Hij woont in 1602 te Utrecht; in 1610 te Amsterdam. In 1638 als hoofdman van het Amsterdamsche gilde vermeld. Schilder van boschlandschappen met dierfiguren.

Th. von Frimmel, „Kleine Galeriestudien“, 1894, blz. 10; Idem „Studien zur Gemäldeskunde“, Dl. III, 1917, blz. 8; A. Bredius, „Das Nachlass-Inventar von Melchior de Hondecoeter, 1695 (Mit Urkunden über die andern Maler aus der Familie de Hondecoeter)“, in Künstler-Inventare, Dl. IV (Dl. X der Quellenstudien), 1917, blz. 1210 vlg.; Idem, Dl. XIII, 1920, blz. 113–117, Nachträge.

- 104 LANDSCHAPJE MET KOEIEN. Onder een zwaarbewolkten hemel staan in een heuvelachtig landschap eenige koeien in een beek te drinken, terwijl eenige andere op een hoogte staan en liggen. Rechts een wandelaar met een stok over den schouder. Links eenige opvliegende eenden. In den linker benedenhoek gemerkt „G. DH.”

Paneel 15 x 28.5. — Omstreeks 1630. — Geschenk van Dr. J. P. Fockema Andreae.

HONDECOETER

GIJSBERT GILLESZ D'HONDECOETER. Geb. 1604 te Utrecht of Amsterdam, gest. 29 Augustus 1653 te Utrecht. Zoon van Gilles d'Hondecoeter. Tusschen 1630 en 1632 als lid in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. Hij schenkt in 1631 een schilderij aan het St. Jobsgasthuis. Schilder van landschappen en van gevogelte in een landschapsomgeving.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen te Utrecht“, 1880, blz. 120 en 134; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden“, in Oud-Holland 1895, blz. 40; A. Bredius, „Das Nachlass-Inventar von Melchior de Hondecoeter, 1695 (Mit Urkunden über die andern Maler aus der Familie de Hondecoeter)“, in Künstler-Inventare, Dl. IV (Dl. X der Quellenstudien), 1917, blz. 1210 vlg.; Idem, Dl. XIII, 1920, blz. 113–117, Nachträge.

- 105 LANDSCHAP. Een berglandschap met boomen en heesters op den voorgrond; langs den rotswand een kudde dieren en eenige figuren. Rechts een verre doorkijk over een laag begroeid land; aan den horizon een reeks bergen in nevelen gehuld onder bewolkten hemel. Links onderaan geteekend „GJ. DHondecoeter A^o. 1646”

Paneel 47.5 × 65. — 1646. — Bruikleen van het Kerkbestuur der Oud-Katholieke Gemeente van St. Gertrudis.

HONDECOETER

MELCHIOR D'HONDECOETER. Geb. 1636 te Utrecht, gest. 3 April 1695 te Amsterdam. Zoon en leerling van Gijsbert d'Hondecoeter en van J. B. Weenix. Van 1659—1663 woonde hij te 's-Gravenhage; daarna tot zijn dood te Amsterdam. Schilder van gevogelte en stillevens.

A. D. de Vries, „Biografische aantekeningen betreffende voornamelijk Amsterdamsche schilders enz.”, in Oud-Holland 1885, blz. 152; A. Bredius, „Das Nachlass-Inventar von Melchior de Hondecoeter, 1695 (Mit Urkunden über die andern Maler aus der Familie de Hondecoeter)” in Künstler-Inventare, Dl. IV (Dl. X der Quellenstudien), 1917, blz. 1210 vlg.; Idem. Dl. XIII, 1920, blz. 113—117, Nachträge.

- 105 DIEREN EN PLANTEN. Onder een boomgroep links staan eenige planten en paddestoelen. Tusschen het geboomte en op den grond een paar vinken en een hagedis; hier en daar eenige vlinders. Op den voorgrond een beekje, waarvan de kant met mos is begroeid. Rechts een doorkijk op een landschap onder blauwgrijzen hemel. Op den boomstam links geteekend „M d hondc.”.

Doek 65 × 52.5. — Tweede helft XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R. M. no. 1218.

HONTHORST

GERARD VAN HONTHORST. Geb. 4 November 1590 te Utrecht, gest. 27 April 1656 aldaar. Leerling van Abraham Bloemaert. Van 1610—1622 in Italië onder invloed van Caravaggio. In 1622 meester, in 1625, 1626, 1628 en 1629 deken van het St. Lucasgilde te Utrecht,

in 1637 lid van het St. Lucasgilde te 's-Gravenhage. Hof-schilder van Frederik Hendrik en Willem II. Hij woonde tijdelijk in Den Haag, waar hij evenals te Utrecht een huis bezat. Van 1652–1656 weer te Utrecht. In 1620/1621 en 1628 op uitnoodiging van Karel I naar Engeland. Tusschen 1630–1640 valt een reis naar Denemarken; omstreeks 1640 schilderde hij vele portretten voor den Keurvorst van Brandenburg. Schilder van bijbelsche, mythologische en historische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereeningen“, 1880, blz. 158; Cat. Museum Kunstliefde 1885, blz. 65; J. H. W. Unger, „Brieven van eenige schilders aan Constantijn Huygens“, in Oud-Holland 1891, blz. 194; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden“, in Oud-Holland 1895, blz. 48; Momme Nissen, „Rembrandt und Honthorst“, in Oud-Holland 1914, blz. 73; G. J. Hoogewerff, „De werken van G. Honthorst te Rome“, in Onze Kunst 1917, blz. 37, 91 en 141 vlg.; A. von Schneider, „Gerard Honthorst und Judith Leyster“, in Oud-Holland 1922, blz. 169; G. J. Hoogewerff, „Honthorst“, 1924; H. Vosz, „Die Malerei des Barock in Rom“, 1925, blz. 467; A. von Schneider, „Neue Zuschreibungen an Mattias Stoomer“, in Oud-Holland 1923, blz. 225; J. A. F. Orbaan, „Florentijnsche gegevens“, in Oud-Holland 1926, blz. 287; T. H. Fokker, „Nederlandsche schilders in Zuid-Italië“, in Oud-Holland 1929, blz. 1; G. J. Hoogewerff, „Nederlandsche schilders en Italiaansche scholing in de 17de eeuw“, in Mededeelingen van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome 1929, blz. 157; S. W. A. Drossaers, „Inventaris van de meubelen van het Stadhouderslijk kwartier enz.“, in Oud-Holland 1930, blz. 201; A. von Schneider, „Caravaggio und die Niederländer“, 1933, blz. 21–31.

- 108 **HERDERIN MET JONGE DUIVEN.** Voor een donkeren achtergrond met bladranken is als halve figuur een herderin afgebeeld, driekwart frontaal naar links gewend, het lachende gelaat naar den toeschouwer gericht. In de linkerhand houdt zij een nest met twee jonge duiven, een herdersstaf rust tegen haar linkerschouder. Zij draagt over een wit jak, met blauwe banden bezet, een geel lijfje en rok en een rood gestreepte ceintuur; op het hoofd een groote lichte stroohoed met blauw gevoerd, aan den rechterkant opgeslagen en met bloemen versierd. Links bovenaan geteekend „GHonthorst. fec. 1652“.

Doek 80 x 65. — 1622; de handteekening en het jaartal zijn overgeschilderd, waarbij de 5 in plaats van een 2 is gekomen. — Bruikleen van wijlen Dr. C. J. K. van Aalst, te Hoevelaken. — A. von Schneider, o.c., 1933, blz. 135.

- 108* **HARPSPELENDE KONING DAVID.** Tegen een donkeren achtergrond is het borstbeeld van den koning, driekwart naar rechts gewend, geplaatst; met hemelwaarts gerichten blik zingt hij en begeleidt zich daarbij op de harp. Hij is gekleed in een met bont afgezetten, lichtblauwen brocaten mantel, waaronder een rood gewaad, met paarden en edelsteen afgezet; op het hoofd een gele, bontgestreepte tulband, waarop zijn kroon. Links bovenaan gemerkt: „G. van Honthorst 1622”.

Doek 83 x 67. — 1622. — Bruikleen van Dr. P. B. V. Quartero te Rotterdam.

- 109 **GRANIDA EN DAIFILO.** Aan den voet van eenig geboomte en hoogopgaande struiken zitten Granida, gekleed in het geel met een rooden mantel, en Daifilo te minnekoozen. Bij hen grazen eenige geiten en schapen. Op het tweede plan nadert Artabanus met gevolg. Op den herdersstaf op den voorgrond geteekend „GHonthorst. fecit 1625”.

Doek 145 x 178.5. — 1625. — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen. — W. Stechow in „Kritische Berichte”, 1929, bij de bespreking van Illa Budde's boek: „Die Idylle im holländischen Barock”; A. von Schneider, o.c., 1933, blz. 30. — Zie voor de voorstelling P. C. Hooft: Granida, Vde deel, 2de en 3de tooneel.

- 110 **ZELFPORTRET.** Kniestuk, driekwart frontaal naar rechts gewend, afgebeeld tegen een groengrijzen achtergrond, gezeten in een leunstoel met rood laken bekleed voor een tafel met bont tafelkleed, waarop een ledepop, een gipskop en een lange gouden schakelketting met een penning, die de beeltenis van Christina van Zweden en het randschrift „CHRISTINA” draagt. Hij is gekleed in zwart fluweel met wit linnen kraag en dito manchetten; een kalotje op de lange donkere krullen. In de linkerhand houdt hij een op grijs papier geteekend portret, in de opgeheven rechter een teekenstift. Op den voet van

de ledepop het opschrift: „Feci Ao 1655 Æt Meæ 66(3?)”.

Doek 116 × 93.5. — 1655. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R.M. no. 1231. — Pendant van het volgende nummer.

- 111 **PORTRET VAN SOPHIA VAN HONTHORST — COOPMANS**, echtgenoot van den schilder. Kniestuk, driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een groengrijzen achtergrond, gezeten in een leunstoel met rood laken bekleed voor een tafel met bont tafelkleed, waarop een klein hondje. Zij is gekleed in zwart fluweel met batisten dubbelen schouderkraag en dito manchetten; een zwart kapje over het donkere haar. Links op den achtergrond „Æt. 54” en het monogram „GH 1655”.

Doek 115.5 × 93. — 1655. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R. M. no. 1232. — Pendant van het vorige nummer.

HOOCH

CAREL CORNELISZ. DE HOOCH. Geboortejaar en plaats onbekend, gest. 2 Juli 1638 te Utrecht. Vader van Pieter de Hooch. Hij woonde vóór 1628 te Haarlem; bereisde zeer waarschijnlijk Italië. In 1628 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis te Utrecht, voorstellende een landschap. In 1633 als lid van het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. Schilder van landschappen met Romeinsche ruïnes, grotten enz.

Samuel Ampsing, „Beschrijvinge ende lof der stad Haarlem”, 1628, blz. 372; S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 121 en 134; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 68; A. Bredius, „Het schildersregister van Jan Sysmus, stadsdoctor van Amsterdam”, in Oud-Holland 1890, blz. 307/308; P. Haverkorn van Rijsewijk, „Pieter de Hooch of de Hoogh”, in Oud-Holland 1892, blz. 172—177; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 41 vlg.; C. H. Flugé van Aspermont, „Carel Cornelisz de Hooch”, in Oud-Holland 1899, blz. 223—227.

- 114 **LANDSCHAP MET RUINE**. In een heuvelachtig landschap onder bewolkten hemel liggen tusschen hooge

boomen de ruïnes van een aantal gebouwen. Links op den voorgrond een waterval; in het midden een drietal personen in gesprek. Op den achtergrond hoge bergen en een stadsmuur door de zon beschenen. Middenin onderaan geteekend „Chaerles. D.hooch. 1627”.

Paneel 46 × 66. — 1627. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R.M. no. 1247.

DE HOOCH

HORATIUS DE HOOCH. Geboorte- en doodsjaar onbekend. In 1669 als overman van het Schilderscollege te Utrecht vermeld. Hij bereisde Italië. Navolger van Jan Both en Willem de Heusch. Gedateerde schilderijen komen van 1652 tot 1686 voor. Landschapschilder.

S. Muller Fz., „Schildersvëreenigingen”, 1880, blz. 132; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 41.

- 116 LANDSCHAP MET RUINE. In een heuvelachtig landschap onder bewolkten hemel ligt rechts aan den oever van een rivier de met mos begroeide ruïne van een klooster. Op den voorgrond eenige ruiters met honden. Aan den linkeroever rotsen en bergen. Links onderaan geteekend „HD:Hooch.”

Doek 53,5 × 66. — Midden XVIIde eeuw. Vroeger in het Museum Kunstliefde. — Afgebeeld bij W. Martin en E. W. Moes, „Oude Schilderkunst in Nederland”, 1914, no. 70.

JONSON VAN CEULEN

CORNELIS JONSON VAN CEULEN, DE OUDE. Gedoopt 14 October 1593 te Londen, gest. 5 Augustus 1661 te Utrecht. Hij stamt uit een Keulsche familie, die omstreeks 1568 uit Amsterdam naar Engeland trok. Sedert 1618 hof- en society-schilder in Engeland onder invloed van A. v. Dijck. In 1643 gaat hij naar Holland en wordt lid van het St. Lucasgilde te Middelburg; in 1646 komt hij voor te Amsterdam, in 1652 te Utrecht. Groepen-

portretten van 1647 te 's-Gravenhage en van 1650 te Middelburg zijn bekend. Portretschilder.

Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 43; C. H. Collins Baker, „Lely and the Stuart Portrait Painters”, I/II, 1912; A. J. Finberg, in The Walpole Society, DI. X, 1921/22, met 80 afbeeldingen.

- 119 **PORTRET VAN WILLEM BARON VAN LIERE (1620 – 1654).** Kniestuk, driekwart frontaal naar rechts, het hoofd den beschouwer toegewend, staande tegen een groengrijzen achtergrond; de rechterhand in de zijde gesteund, de linker in het wambuis gestoken. Hij is gekleed in een wambuis en broek van lichtgrijs laken met blauwe strikken versierd. De witte linnen mouwen en het kraagje zijn met kant afgezet. Over de borst een bandelier met goud en zilver geborduurd. Het bruine, krullende haar hangt tot op de schouders. In den linker benedenhoek geteekend „Cors. Jonson van Ceulen fecit 1651”.

Doek 108 × 84. – 1651. – Bruikleen van K. G. W. Baron van Wassenauer te Ede. – Pendant van het volgende nummer.

- 120 **PORTRET VAN MARIA VAN LIERE – VAN REIGERSBERGEN (gest. 1673).** Kniestuk, bijna frontaal, staande tegen een groengrijzen geschaduwden achtergrond met vooruitgestoken handen, waarin zij een parelsnoer houdt. Zij is gekleed in blauw satijn met witte ondermouwen en draagt parelsnoeren aan hals en armen en groote parelen in de ooren. Aan het middel een parure van donkere steenen, waaraan aan een zwart lint een blauw geëmailleerd horloge hangt; een aantal kleinere als versiering op de mouwen en een dergelijke tooi in het haar. In den rechter benedenhoek geteekend „Cors. Jonson van Ceulen fecit 1651”.

Doek 108 × 84. – 1651. – Bruikleen van K. G. W. Baron van Wassenauer te Ede. – Pendant van het vorige nummer. – Vergelijk voor de voorgestelde personen hun graftombe door Rombout Verhulst (1663) in de Ned. Herv. Kerk te Katwijk-Binnen. Zie M. van Notten, „Rombout Verhulst”, 1907, blz. 28, met afbeeldingen.

KNUPFER

NICOLAUS KNUPFER. Geb. omstreeks 1603 te Leipzig (?), gest. kort voor 15 October 1654 te Utrecht. Hij leert

te Leipzig en Maagdeburg. In 1630 leerling van Abraham Bloemaert; in 1637 als „passant” in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld, waar hij in 1640 huwt en tot zijn dood blijft wonen. Jan Steen is zijn leerling in Utrecht geweest. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 123; F. Schlie, „Ueber Nikolaus Knüpfer und einige seiner Gemälde etc.”, 1896; H. Weizsäcker, „Nic. Knüpfer und Adam Elsheimer”, in Repertorium für Kunstwissenschaft, 1898, blz. 186; J. G. van Gelder, „Een vroeg werk van Jan Steen”, in Oud-Holland 1926, blz. 205; W. Bühler, „Adam Elsheimers Contento als Jakob in Aegypten”, in Preuss. Jahrbuch 1926, blz. 103; A. Bredius, „Jan Steen”, 1927; C. Hofstede de Groot, „Jan Steen and his master Nicholaes Knupfer”, in Art in America and elsewhere 1928, blz. 250; Carl Willnau (C. Naumann), „Von Elsheimers Contento zu Knüpfers Contentement”, in Zeitschrift für bildende Kunst 1931; Idem, „Die Herkunft des Nikolaus Knüpfer”, in Familiengeschichtliche Blätter 1935; G. Brinkhuis, „Nieuwe gegevens over den kunstschilder Nicolaus Knupfer”, in Jaarboekje van „Oud-Utrecht”, 1935, blz. 116.

- 125* DE WIJNKELDER. In een wijnkelder, waarin rechts en in het midden lange rijen wijnvaten, staat links op den voorgrond een heer, een gevulde roemer in de opgeheven rechterhand. De linkerhand steunt op een recht-opstaand vat, waarop een wit servet met brood en kaas. Hij is gekleed in het lichtbruin met rood wambuis en roode veeren op de hoed. Achter het wijnvat staat de waard, terwijl op den achtergrond een knecht met een tweede roemer wijn komt aandragen. Links op eenige opgaande treden zit een vrouw in het blauw; een andere kijkt van de kamer uit door het venster, toe. Geteekend in het midden op een houten stut der wijnvaten „N. Knupfer”.

Paneel 42 × 55. — Derde kwart XVIIde eeuw.

MARRELLUS

JACOB MARRELLUS. Geb. 1614 te Frankenthal, gest. 11 November 1681 te Frankfort. Leerling van Georg Flegel te Frankfort en van Nic. Veerendaal en J. D. de Heem te Antwerpen. In 1641 te Utrecht gehuwd en aldaar als kunsthandelaar vermeld in 1646; in 1651 te

Frankfort, doch in 1664 weer als kunsthandelaar te Utrecht met zijn leerling Abraham Mignon; in 1666 wederom als wonende te Frankfort vermeld. Bloemenschilder.

A. C. de Kruyff, „lets over den schilder Jacob Marrell”, in Oud-Holland 1892, blz. 57–60; A. Bredius, „Inventaris ofte boedelcedulle doen maken bij Sr. Jacob Marrell schilder . . . 26 Oct. 1649”, in Künstler-Inventare, Dl. I (Dl. V der Quellenstudien), 1915, blz. 112–119.

- 130 BLOEMENSTILLEVEN. Op een grijze tafel tegen een grijzen achtergrond staat een gedreven bronzen vaas op drie klauwvoetjes, waarin een bont bouquet o.a. van tulpen, rozen en goudsbloemen; op de tafel een kikvorsch, een rups en een trosje witte aalbessen. Op den rand van de tafel geteekend „IACOBVS MARRELLVS FECIT VTRECK. ANNO. 1634”.

Paneel 39 × 30. — 1634. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R.M. no. 1522.

MARIENHOF

JAN MARIENHOF. Geb. en doodsjaar onbekend. Volgens Houbraken vertrok hij naar Brussel, waar hij jong gestorven is. Volgens anderen zou hij na 1677 nog in Utrecht werkzaam geweest zijn. Werken zijn van hem bekend tusschen de jaren 1640 en 1649. Hij is een navolger, doch geen leerling van Rubens. Zijn werk is beïnvloed door dat van Nicolaas Knupfer en Dirck Stoop. Schilder van godsdienstige voorstellingen.

- 129* DE OPWEKKING VAN LAZARUS. In het dal van een rotsachtig berglandschap ligt het graf van Lazarus, waarvan de grafsteen is ter zijde geschoven. Lazarus zit overeind in de sarcophaag en ziet op tot Christus, die met een aureool omstraald links op den grafsteen staat. Geloovige mannen en vrouwen knielen bij Christus in aanbidding neer, terwijl achter Christus enkele figuren zich afwenden. Uit het dal komen toeschouwers nieuwsgierig toelopen. Op den grafsteen links gemerkt „JAMarienhof. f. 1648”.

Paneel 61 × 51. — 1648.

MIGNON

ABRAHAM MIGNON. Geb. 21 Juni 1640 te Frankfort, gest. 27 Maart 1679 te Utrecht. Leerling van J. Marrellus te Frankfort en van Jan Davidsz. de Heem te Utrecht. Hij werkte te Wetzlar en te Utrecht, waar hij in 1669 als lid van het Schilderscollege voorkomt.

- 132 VRUCHTENFESTOEN. Voor een donkere nis is aan twee blauwe strikken een festoen van vruchten opgehangen, bestaande uit perziken, abrikozen, druiven, maïs en mispels, waartusschen takken met eikeltjes, kruisbessen en bramen, amandelen en aalbessen zijn gerangschikt. Op den rand van de nis geteekend: „A Mignon. fe”.

Paneel 37 × 49. — Derde kwart XVIIde eeuw.

MOREELSE

PAULUS MOREELSE. Geb. 1571 te Utrecht, gest. omstreeks 15 Maart 1638 aldaar. Leerling van M. Miereveld. Hij maakte vóór 1602 een reis naar Italië. In 1596 meester in het Zedelaarsgilde te Utrecht; in 1611 medeoprichter van het St. Lucasgilde aldaar, waarvan hij meermalen deken was. Sedert 1618 was hij lid van de Vroedschap van Utrecht; in 1627–1629 schepen, in 1637 eerste kameraar. In 1632 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis te Utrecht, voorstellende „Hiob hebbende een open boek en wijzende op Job XIV vs. 1”. Architect en schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen”, 1880, blz. 163; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 79; P. T. A. Swillens, „Paulus Moreelse, const-schilder en raedt in de vroedschap”, in Jaarboekje van „Oud-Utrecht”, 1926, blz. 114 vlg.; C. M. A. A. Lindeman, „Joachim Anthonisz. Wtewael”, 1929, blz. 37 en 235; M. D. Ozinga, „Paulus Moreelse als architect” in Oudheidkundig Jaarboek 1931, blz. 18 vlg.; C. H. de Jonge, „Paulus Moreelse”, 1938.

- 133 PORTRET VAN MARGARETHA VAN MANSVELT—VAN DOMPELAAR (1565–1629). Borstbeeld, driekwart frontaal naar links, het hoofd naar den beschouwer

gewend, afgebeeld tegen een donkerbruinen achtergrond, gekleed in het zwart met een witten linnen plooi-kraag. Over het weggestreken haar een vleugelmutsje. Rechts bovenaan gemerkt met monogram „PM 1624”.

Paneel 72 × 15.5. — 1624. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. No. 65.

- 134 MANSPORET. Kniestuk, driekwart frontaal naar rechts, het hoofd den beschouwer toegewend, staande tegen een donkergrijzen achtergrond bij een tafel met een lichtgroen zijden kleed, waarop hij met de linkerhand steunt. Hij is gekleed in een zwart gedamasceerd wambuis, zwarte broek en zwarten mantel, witten batisten plooi-kraag en manchetten met kant afgezet. In de rechterhand, die in de zijde steunt, houdt hij een paar zeemleeren handschoenen met zwartversierde kappen. In den rechterbovenhoek het opschrift „Æta: 50. Ao. 1625.” Daaronder het monogram „PM”.

Paneel 107 × 87. — 1625. — Bruikleen van de N.V. tot Uitoefening van den Kunsthandel te Amsterdam.

- 135 VANITAS. Een jong meisje is gezeten voor een met een blauw kleed bedekte tafel tegen een grijsbruinen achtergrond. Zij wendt zich naar den beschouwer en wijst met beide handen naar den op de tafel staanden spiegel, waarin haar beeld weerkaatst wordt. Zij is gekleed in het rood met goudgelen met kant afgezetten halsdoek; in het haar een tooi van witte struisveeren. Op de tafel een zonnewizertje en een koker. In den rechterbovenhoek gemerkt met monogram „PM 1632”.

Doek 87.5 × 73. — 1632. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Cat. R.M. no. 1661a.

POELENBURGH

CORNELIS VAN POELENBURGH. Geb. omstreeks 1586 te Utrecht, begraven 12 Augustus 1667 aldaar. Leerling van Abraham Bloemaert. Hij bereisde Italië en was van 1617 tot 1622 te Rome. Na een verblijf te Florence in dienst van den groothertog van Toscane is hij in 1626 te Utrecht terug. In 1637 is hij te Londen.

Tusschen 1649 en 1664 wordt hij meermalen als overman en deken van het Schilderscollege te Utrecht vermeld. Schilder van arcadische landschappen en portretten.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 166; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 84; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 45; C. H. de Jonge, „Utrechtsche Schilders der XVIIde eeuw in de verzameling van Willem Vincent Baron van Wyttendorst”, in Oudheidkundig Jaarboek 1932, blz. 120 vlg.

- 145* LANDSCHAP MET DE VLUCHT NAAR EGYPT. In een heuvelandschap loopt op den voorgrond in de schaduw een heuvel glooiend omhoog naar links. Hier grazen eenige koeien onder de hoede van een herder, die staande met een stok in de hand, scherp in silhouet afsteekt tegen den helder blauwen lucht. Zijn blik is gekeerd naar Jozef en Maria en het Kind, zittende op den ezel, die halverwege zichtbaar, achter den heuvelrug voorbijtrekken. Links wordt het paneel afgesloten door den rotsachtigen heuvel en een boom. Op het tweede plan rechts een ruïne temidden van groene weiden, met enkele personen en grazende koeien. Op den achtergrond een heuvelachtig landschap. Links onderaan gemerkt: „C.P. 26”.

Doek 48 x 71. — 1626.

- 146 LANDSCHAP MET BADENDE VROUWEN. In een heuvelachtig landschap ligt een groote ruïne, aan den voet waarvan een waterpartij, waarin drie vrouwen zich baden. Op den voorgrond links eenige naaktfiguren. Op het tweede plan grazende koeien. Aan den horizon blauwe bergen onder een lichtbewolkten hemel.

Paneel 37.5 x 30.5. — Midden XVIIde eeuw. Bruikleen van Dr. F. H. Fentener van Vlissingen.

QUINKHARD

JAN MAURITS QUINKHARD. Geb. 28 Januari 1688 te Rees bij Kleef, gest. 11 November 1772 te Amsterdam. Leerling van A. Boonen, Chr. Lubienitzski en N. Verkolje

te Amsterdam. Werkzaam te Amsterdam en te Utrecht.
Portretschilder.

J. M. J. Veeren, „Het Pan Poëticon Batavum”, in Oud-Holland 1919, blz. 231 vlg.; Mr. A. Staring, „Het portret in Nederland 1730—1830”, in Oud-Holland 1922, blz. 45 vlg.

- 151 PORTRET VAN D. MILL (1692—1756), hoogleeraar in de Oostersche talen te Utrecht. Afgebeeld ten halven lijve tegen een bruinen achtergrond, de linkerhand in spreekgebaar opgeheven. Hij is gekleed in toga met witte bef, met kleine grijze krulpruik. Rechts geteekend „I. M. Quinkhard pinxit 1740”.

Doek 79 × 65. — 1740. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3082. — Pendant van het volgende nummer.

- 152 PORTRET VAN MEVROUW C. MILL—RUITER (gest. 1774). Afgebeeld in medaillon van nagebootsten grijzen steen, ten halven lijve tegen een bruinen achtergrond. Zij houdt in de rechterhand een slip van den mantel. Zij is gekleed in een paarsblauw laag uitgesneden gewaad met helderblauwen mantel. Rechts onderaan geteekend „I. M. Quinkhard fecit 1740”.

Doek 79 × 65. — 1740. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3082. — Pendant van het vorige nummer.

- 152* PORTRET VAN Mr. JAN PIETER VAN MANSVELT, (1686—1755), Raad in de Vroedschap van Utrecht 1718—1754, Burgemeester 1726—1728, en 1748—1750, Hoogheemraad van het Grootwaterschap van Woerden, Bewindvoerder der O.I. Compagnie, Extraordinaris Raad ten Hove. Halve figuur, frontaal afgebeeld tegen een bruinen achtergrond. Hij is gekleed in een zwarte toga met witte gesteven bef en groote grijze allongepruik. De rechterhand, waarboven de witte ondermouw zichtbaar is, houdt de toga van voren samen. Rechts bovenaan geteekend „J. M. Quinkhard pinx 1750”.

Doek 84 × 66,5. — 1750. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1584**. — Legaat van den Heer H. C. van Mansvelt.

SAENREDAM

PIETER JANSZ. SAENREDAM. Geb. 9 Juni 1597 te Assendelft, begraven te Haarlem 31 Mei 1665. Zoon van den graveur Jan Saenredam. In 1607 naar Haarlem en later leerling van Frans Pieter de Grebber aldaar. In 1623 als lid van het St. Lucasgilde te Haarlem vermeld. Hij werkte herhaaldelijk te Utrecht o.a. geruimen tijd in 1636. Schilder van kerken en kerkinterieurs.

C. Hofstede de Groot, „P. Saenredam, Utrechtsche kerken. Teekeningen en schilderijen“, 1899; J. Six, „P. Saenredam“, in Bulletin van den Oudheidkundigen Bond 1910, blz. 18; S. Muller Fz., „De autoriteit van P. Saenredam“, in Bulletin van den Oudheidkundigen Bond 1910, blz. 197; H. Jantzen, „Das niederländische Architekturbild“, 1910, blz. 78 vlg.; F. Vermeulen, „Zes teekeningen van Pieter Saenredam“, in Bulletin van den Oudheidkundigen Bond 1920, blz. 177; I. O. van Regteren Altena, „Saenredam archaeoloog“, in Oud-Holland 1931, blz. 1–13; P. T. A. Swillens, „Pieter Jansz. Saenredam“, 1935.

- 156 INTERIEUR VAN DE ST. JANSKERK TE UTRECHT. Gezicht in de St. Antoniuskapel van de St. Janskerk met doorkijk naar het middenschip. Aan den Oostwand een altaar, waarvoor drie personen knielen; aan den muur een grafmonument en twee grafborden. De gepleisterde zijwanden dragen een houten tongewelf. Rechts onderaan op een der pijlers het volgende opschrift: „Pieter Saenredam dit gemaect int jaer 1645. Dit is in de St. Janskerck binnen aldus te sien tot Utrecht”.

Paneel 42 × 34. — 1645. — Bruikleen van Mr. A. J. Labouchere.

- 156* INTERIEUR DER ST. MARIAKERK TE UTRECHT. Gezicht uit het Oosten naar het Westen door het Noorder zijship.

Paneel 34.5 × 49.5. — Midden XVIIde eeuw.

SAFTLEVEN

HERMAN SAFTLEVEN. Geb. omstreeks 1609 te Rotterdam, gest. 5 Januari 1685 te Utrecht. Zoon en vermoedelijk leerling van Herman Saftleven en van zijn broer Cornelis. Sedert 1634 te Utrecht; tusschen 1655 en 1667

herhaaldelijk als overman en deken van het Schilders-college aldaar vermeld. Met Van Poelenburgh, Van der Lisse en Abr. Bloemaert schildert hij een serie voorstellingen uit Guarini's Pastor Fido voor het Huis Honse-laersdijk (thans te Berlijn). Hij bereisde Duitschland en maakte zijn schilderijen veelal naar zijn schetsen van riviergezichten aan den Rijn en de Moezel. Landschap-schilder.

S. Muller Fzn., „Schildersverenigingen“, 1880, blz. 129 en 131; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 86; Th. von Frimmel, „Kleine Galeriestudien“, 1892, blz. 54 en 304, en 1894, blz. 13; R. Grosse, „Die holländische Landschaftskunst, 1600–1650“, 1925, blz. 88–92; P. T. A. Swillens, „Het Kunstboek van Herman Saffleven“, in Vondelkroniek 1931; E. Wiersum, „Cornelis Saffleven“, in Rotterdamsch Jaarboekje 1931, blz. 88–91; C. H. de Jonge, „Utrechtsche Schilders der XVIIde eeuw in de verzameling van Willem Vincent Baron van Wytttenhorst“ in Oudheidkundig Jaarboek 1932, blz. 120 vlg.

- 157 BERGLANDSCHAP MET DORP AAN EEN RIVIER. In een bergachtig landschap onder bewolkten hemel ligt aan den oever van een rivier een dorp, waarvan eenige huizen en de kerk zichtbaar zijn. Op den voorgrond een groote menigte menschen, waarvan velen zich met drinken en dansen vermaken; aan den oever eenige schepen. Aan den overkant der rivier blauwe bergen met dorpjes aan den voet en een kasteel op den top. Links onderaan gemerkt met monogram „HS 1654“.

Paneel 30.5 × 45. — 1654. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam, Cat. R.M. no. 2105.

SAVERY

ROELANT SAVERY. Geb. 1576 te Doornik, gest. 25 Februari 1639 te Utrecht. Leerling van zijn broeder Jacob Savery en van Hans Bol te Amsterdam. Keizer Rudolf II liet hem naar Praag komen en zond hem twee jaren naar Tyrol voor studie der berglandschappen. Hofschilder van Keizer Matthias van Oostenrijk. In 1616 wordt hij in Amsterdam vermeld; in 1619 naar Utrecht, waar hij meester in het St. Lucasgilde wordt. In 1628 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis te Utrecht, voor-

stellende een „Groot Landschap met Beesten”. Schilder van landschappen en bloemenstilleven.

S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen”, 1880, blz. 113 en 134; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 87; A. D. de Vries, „Biografische aantekeningen betreffende voornamelijk Amsterdamsche schilders enz.”, in Oud-Holland 1886, blz. 74 (Geslachtlijst der familie Saverij); Th. von Frimmel, „Kleine Galeriestudien”, Bd. I, 1892, blz. 50 vlg. en 312; Idem, 1894, blz. 58; Idem, „Blätter für Gemäldekunde”, Bd. I, 1904, blz. 160; K. Erasmus, „Roelant Savery, sein Leben und seine Werke”, 1908; O. Hirschmann, „Die Sammlung Dr. C. Hofstede de Groot”, in Cicerone 1916, blz. 402.

- 161 BLOEMENSTILLEVEN. Op een lichtgele steenen tafel staat een groen glazen vaasje met gekartelden rand, waarin een bont bouquet van allerlei bloemen, zooals een iris, tulp, kievitsbloem, wilde roosjes, wilde orchidee, rozen, vergeet-mij-nietjes, lelietjes van dalen enz.; een rood-bonte vlinder vliegt bij een akoleienblad, terwijl op de tafel eenige kleine schelpjes liggen en een kever en twee hagedissen rondkruipen. Het bouquet is geplaatst tegen een nis van grijzen steen met een vlinder en een kever in de zwikken. Onderaan op den rand van de tafel geteekend „ROELANDT SAVERY 160.”

Koper 29 × 19. — 1601(?). — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen.

- 162 ORPHEUS EN DE DIEREN. In een bergachtig landschap met een waterval onder bewolkten hemel zit rechts onder hoog geboomte Orpheus, spelende op zijn viool, omgeven door allerlei dieren en vogels, zooals paarden, koeien, geiten, leeuwen, dromedarissen, struisvogels, papegaaien, slangen, konijnen enz. Aan den horizon blauwe bergen. Links onderaan op een steen geteekend „ROELANDT SAVERY fe”.

Paneel 92 × 183.5. — Omstreeks 1615. — Volgens Kramm is dit schilderij afkomstig uit het St. Jobsgasthuis te Utrecht. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 73. — K. Erasmus, o.c., blz. 118. — Zie voor de voorstelling: Ovidius, Metamorphoses XII, 20.

- 163 BLOEMENSTILLEVEN. In een nis van bruینگelen steen staat een bronsgroene glazen vaas, waarin een groot bouquet van allerlei bloemen: bovenaan in het midden

prijkt een keizerskroon, omgeven door blauwe en bonte irissen en een groote rose papaver, daaronder een rijke verscheidenheid van tulpen, rozen, anemonen, ridder-spoor, vergeet-mij-nieten, koren- en kievitsbloemen en roode papavers. Om de vaas kruipen torren, kikvorschen en hagedissen. Rechts een ijsvogeltje op een boomtak, links een grijze papegaai, die een kikvorsch doodt, terwijl vlinders en sprinkhanen en velerlei insecten op en om het bouquet vliegen. Op den rand van de nis geteekend „ROELANT. SAVERY. FE 1624”.

Paneel 130 × 80. — 1624. — Afkomstig uit het afgebroken verkoop-lokaal der notarissen Achter St. Pieter F 363, thans no. 18, waar het als schoorsteenstuk dienst deed in een schoorsteen uit het begin van de XVIIIde eeuw (thans eveneens in het Museum geplaatst, zie Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 666). — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 74.

SCHOOCK

HENDRICK SCHOOCK. Ged. 4 Mei 1630 te Utrecht, gest. 24 Juni 1707 aldaar. Zoon van Ghysbert Schoock uit Bommel. Leerling van Abraham Bloemaert, Jan Lievensz. en Jan Davidsz. de Heem. Met Hoet in 1697 mede-oprichter der Teekenacademie te Utrecht.

- 164* BLOEMENFESTOEN. Voor een nis van donkergrijsen steen is aan twee blauwe strikken een festoen van bloemen en vruchten opgehangen, bestaande uit rozen, tulpen, irissen, anemonen en maïskolven. Aan weerszijden takken met bramen en kruisbessen. Op den rand van de nis een hagedisje, slakken en eenige insecten. Links onderaan geteekend „H. Schoock ft”.

Paneel 22 × 28. — Einde XVIIde eeuw. Pendant van het volgende nummer.

- 164** VRUCHTENFESTOEN. Voor een nis van donkergrijsen steen is aan twee blauwe strikken een festoen van vruchten, waartusschen enkele bloemen, opgehangen, bestaande uit druiven, perziken, abrikozen, peren, vijgen, mispels en opengebarsten maïskolven. Rechts onderaan op den rand van de nis geteekend „H. Schoock ft”.

Paneel 21.5 × 27.5. — Einde XVIIde eeuw. — Pendant van het vorige nummer.

SCOREL

JAN VAN SCOREL. Geb. 1 Augustus 1495 te Schoorl, gest. 6 December 1562 te Utrecht. Leerling van Cornelis Willemsz. te Haarlem, van Jacob Cornelisz. te Amsterdam en in 1517 van Jan Gossaert van Mabuse te Utrecht. Hij bereisde Duitschland (Nürnberg 1519) en Karinthië (Obervellach 1520) en ging over Venetië naar het Heilige Land (1520/21). Daarna naar Italië, waar hij in 1522 in dienst kwam van Paus Adriaan VI als conservator van het Belvedere. In het najaar 1524 te Utrecht terug, waar hij kanunnik van St. Marie werd. Van 1527 tot 1529 te Haarlem en daarna met korte onderbrekingen bij voortdurend te Utrecht. Schilder van bijbelsche voorstellingen en portretten.

M. J. Friedlaender, „Von Eyck bis Brueghel“, 1921, blz. 160 vlg.; G. J. Hoogewerff, „Jan van Scorel, Peintre de la Renaissance hollandaise“, 1923; G. Glück, „Ein neugefundenes Gemälde des Jan van Scorel“, in Oudheidkundig Jaarboek 1923, blz. 183; F. Winkler, „Altniederländische Malerei“, 1924, blz. 271 vlg.; K. Steinbart, „Ein neuer Scorel“, in Oud-Holland 1926, blz. 128; W. Cohen, „Jan van Scorels Einzug Christi in Jeruzalem“, in Oud-Holland 1927, blz. 23 vlg.; K. Steinbart, „Zwei Madonnen des Jan van Scorel“, in Cicerone 1927, blz. 62; P. Wescher, „Zwei Niederländische Bildnisse“, in Cicerone 1927, blz. 115; M. J. Friedlaender, „Zu Jan van Scorel“, in Cicerone 1928, blz. 61; C. H. de Jonge, „Het triptiek der familie van Lochorst door Jan van Scorel in het Centraal Museum te Utrecht“, in Oud-Holland 1929, blz. 73 vlg.; Idem, „Portretten van Jan van Scorel en Agatha van Schoonhoven“, in Oud-Holland 1929, blz. 267 vlg.; G. J. Hoogewerff, „Scorel-parallellen“, in Oud-Holland 1929, blz. 197 vlg.; F. Winkler, „Unbekannte frühe Bildnisse Jan Scorel's“, in Pantheon 1929, blz. 545; P. Wescher, „Zwei unbekannte Zeichnungsentwürfe Jan van Scorels“, in Belvedere, 1929, blz. 182; F. Winkler, „Biblische Darstellungen Scorels aus seiner italienischen Zeit“, in Oud-Holland 1930, blz. 30 vlg.; G. J. Hoogewerff, „Jan van Scorel of Zuan Fiamengo“, in Oud-Holland 1930, blz. 169 vlg.; F. Winkler, „Jan van Scorel oder Zuan Fiamengo“, in Oud-Holland 1931, blz. 172; A. de Hevesy, „Quelques tableaux inconnus de Jean van Scorel“, in Oud-Holland 1932, blz. 138; C. H. de Jonge, „Vroege werken van Maerten van Heemskerck“, in Oud-Holland 1932, blz. 145 vlg.; K. Steinbart, „Unveröffentlichte Zeichnungen und Holzschnitte des Jan van Scorel“, in Oud-Holland 1932, blz. 281 vlg.; A. E. Popham, „References to Jan van Scorel“ in Oud-Holland

1935, blz. 209 vlg.; M. J. Friedlaender, „J. v. Scorel“, in *Altniederländische Malerei*, Bd. XII, 1937; H. A. Schmid, „Ein unbekanntes Gemälde des Jan van Scorel“ in *Oud-Holland* 1939, blz. 274 vlg.; C. H. de Jonge, „Jan van Scorel“, 1940 (Palet-Serie).

169

DRIELUIK DER FAMILIE VAN LOCHORST.

Middenpaneel: De intocht van Christus in Jerusalem. Links op den voorgrond rijdt Christus, gezeten op de ezelin, omgeven door de twaalf apostelen den Olijfberg af, terwijl een schare mannen, vrouwen en kinderen Hem met palmtakken tegemoet komt. Over de Cedronvallei de stad Jerusalem van het Oosten uit gezien; in den stadsmuur de Gouden Poort, daarbinnen het Tempelplein met het verhoogde plateau, waarop de Rotstempel en links de Aksamoskee. Rechts naast het plein de St. Stephanuspoort in den stadsmuur en in het verlengde van de lange galerij, die het plein aan de Noordzijde afsluit, de Hl. Grafkerk met haar beide koepels en grooten vierkanten klokketoren. Aan de achterzijde van de stad de steenmassa's der Citadel. Links de berg Sion met de kloostergebouwen en op den achtergrond de bergen, die het dal insluiten, waardoor de weg naar Jaffa voert.

Linkervleugel-binnenzijde. In een landschap op den voorgrond onder twee boomen links de Hl. Agnes, gekleed in een lang, wit, gedrapeerd doorschijnend gewaad, een palmtak in haar linkerhand, naast haar het lam; in het midden de Hl. Paus Cornelius met de geelastrekken van Paus Adriaan VI, de tiara op het hoofd, de pauselijke staf in de linker hand, in de rechter een hoorn; rechts de Hl. Antonius, gekleed in een monnikspij, de bedelaarsstaf en het klokje in de rechterhand, bij hem het zwijn. Zij wenden zich in aandachtige beschouwing naar het middenpaneel. Op den achtergrond een landschap met een ruïne.

Rechternleugel-binnenzijde: Op den voorgrond links de Hl. Sebastiaan aan een boom gebonden en met pijlen doorboord; naast hem de Hl. Gertrudis, gekleed als abdis met een abtsstaf in de rechterhand, in de linker een perkamenten rol, waarop muizen zijn afgebeeld;

rechts de Hl. Christophorus, gekleed in het geel en groen met rooden mantel, steunende op een boomstam, met het Christuskind met den werelddbol op de schouders; op den achtergrond een berglandschap met ruïnes en obelisk.

Linkervleugel-buitenzijde: De geknielde figuren van Herman van Lochorst, gekleed in albe en groene kazuifel, en Werner van Lochorst, in superpellicium en grijsbonten almuys over de schouders, met hun beschermheiligen, den Hl. Johannes den Dooper in kemelsharen kleed met rooden mantel en den Hl. Thomas (?) in lichtroode tuniek met groenen mantel. In de wolken de krooning van de Hl. Maagd door God den Vader en Christus, omgeven door engelfiguren.

Het onderschrift luidt met oplossing der verkortingen:

„QVE LAVISSE PEDES TERSISSE VNXISSEQ[UE] SACROS
O MYLIER LACHRIMIS CRINIBVS ATQ[UE] ROSA
DICERIS, OFFICIO REDIMENS TVA CRIMINA PVLCHRO
ME[M]BRAQ[UE] SIC D[OMI]NI CONTVMVLANDA NOTANS,
DECANO LOCHORST PETE FEMINA S[ANCT]A QUIETEM,
SACRV[M] QVI MAGNO FV[N]DAT AMORE TIBI.
Obiit Herman[n]us VIII idvs avgvsti MCCCCXXXVIII.
ESSET WERNERVVS SVBITA NISI MORTE PEREMPTVS
TVTATA HV[N]C VIRT[US] IMPERIOSA FORET.
Obiit III cal. octob. MCCCCI.”

Rechternvleugel-buitenzijde: De geknielde figuren van Gijsbert van Lochorst in het zwart met superpellicium en almuys over den linkerarm, Herman van Lochorst in het rood met superpellicium en almuys over den linkerarm en een der heeren van Lochorst in harnas en wapenrok, allen met hun beschermheiligen, den Hl. Johannes den Evangelist in bruingroene tuniek met groenen mantel, de Hl. Anna in roode tuniek met geel overkleed, met Maria in het blauw gekleed en het Christuskind op den arm, en een heiligen bisschop met roode koorkap en witten mijter.

Het onderschrift luidt:

„GHISBERTVS LOCHORST IACEO SCOLASTICVS ANTRO
SI BENE QVID SERVI NVNC BONA MESSIS ERIT.
A[N]NO CHRISTI MCCCCLIII

HERMAN[N]VS DE LOCHORST SACRI SALVATORIS TEMPLI
 TRAIECTEN[SI]S DECANVS ATQ[UE] NVPER HVIVS SACRE
 SYMME EDIS CANONICVS AMORIS AC PIETATIS STUDIO ERGA
 AGNATOS IN MEDIO ECCLESIE SEPVLTO STATVAM
 PICTVRAMQ[UE] RESTAVRARI CVRAVIT AN[N]O POST VIRGI-
 NEVM PARTVM MDXXVI".

Paneel. Middenpaneel 79 × 147, zijpaneelen 81 × 66. — De binnen- en buitenzijden der vleugels zijn door vorige eigenaars door doorzaging van elkander gescheiden. De linkervleugel bevond zich in 1923, toen hij bij Christie te Londen verkocht werd, nog in den oorspronkelijken toestand. — 1526/1527. — Geschenk van Dr. F. H. Fentener van Vlissingen. — Dit schilderij werd volgens Carel van Mander (1604) door Jan van Scorel geschilderd en als een gedenktafel in den Dom geplaatst in opdracht van de vrienden van Herman van Lochorst. De afgebeelden zijn deze laatste, deken van St. Salvator, en zijn drie oudooms: Herman (gest. 1438), Werner (gest. 1401) en Gijsbert (gest. 1454), die in den Dom begraven waren en wier grafmonument hij had doen restaureeren. De persoon in wapenrusting is tot nu toe onbekend. — Carel van Mander, „Schilderboeck", 1604, fol. 130; M. J. Friedlaender, „Der Inventar der Sammlung Wyttenhorst", in Oud-Holland 1905, blz. 63; W. Cohen, „Jan van Scorel's Einzug Christi in Jerusalem", in „Festschrift zum sechzigsten Geburtsdag von Paul Clemen", 1926, en o.c. in Oud-Holland 1927, blz. 23; M. J. Friedlaender, o.c. in Cicerone 1928, blz. 61; Catalogus Ausstellung alter Malerei aus rheinisch-westfälischem Privatbesitz, Düsseldorf 1928, no. 79—81; C. H. de Jonge, o.c. in Oud-Holland 1929, blz. 73 vlg.; G. J. Hoogewerff, o.c. in Oud-Holland 1929, blz. 197; C. H. de Jonge, „Het triptiek der familie van Lochorst door Jan van Scorel", in Oud-Holland 1938, blz. 63.

170

PORTRETTE VAN TWAALF LEDEN DER UTRECHT-
 SCHE JERUSALEMS-BROEDERSCHAP. Borstbeelden,
 driekwart frontaal naar rechts gewend, afgebeeld tegen
 een donkeren achtergrond achter een balustrade. Zij
 dragen als teeken van hun reis naar het Heilige Land
 een Jerusalemskruis en in de handen een palmtak. De
 eerste vijf zijn gekleed in zwarte gewaden, waarover een
 wit linnen superpellicium, over den rechterarm een grijs-
 bonten almuus. De anderen dragen bruine of zwarte
 wambuizen of paltrokken met bruine of zwarte tabbaar-
 den. De voorgestelde personen zijn aangeduid door
 hunne op de balustrade aangebrachte familiewapens en
 door de volgende opschriften van rechts naar links te
 lezen:

Heer dirck taets bin ic geheten
Canonic en mo(n)ster hier op let
Te ierusalem heb ick te stede gemete(n)
dair god verlost van de wedt
MCCCCCXXIII wilt wete(n)
screefme(n) int iaer ons heere net.

Heer lan va(n) gorcom es my(n) naem
vicarius ten doem als een broedere
ic was te ierusalem tsi god bequae(m)
dair christ(us) wou lide(n) o(n)s behoede(re)
met heer dirck taets nee(m)t desen raem
so side den tijt o(n)s reise(n)s vroedere.

Heer Iacob Crol Canonic tsinte Marie(n),
was te ierusalem(m) god ter ere(n)
MCCCCC te dien tijen
Ende XXIII was tiaer ons heren.

Heer Ariaen sael wilt dit a(en)mercke(n)
Canonic to(ud)e mo(n)ster, sach theilich lant
met Crol voirss. god wil hair stercken
en glorie geuen door syn hant. MCCCCCXXIII.

Heer lan van Scorel wt Hollant scildere
vicarius tsint ians was ten heilige graue
MCCCCC ende XX stildere
screefme(n) god geef hem der glorien have.

Heer la(n) va(n) Huchte(n)broec Rider gepresen
va(n) edelen afcoe(m)st in Cleef gebore(n)
was te ierusalem(m) so ghi moecht lesen
dair wert hi geciert mit gulde(n) spore(n)
tmocht MCCCCCXXIII wese(n)
die iare(n) na goods geboert vercoren.

Ic was te ierusalem in myn ionge dage(n)
na goods geboort duysent vierhondert
en drien sestich iare sonder vragen
herman krom het ic, u niet verwo(n)dert.

Cornelis lambertz' bin ic wilt lesen
ic was te ierusalem(m) en op de iordan
duysent iaer na goods geboirt gepresen
vierhondert en(de) ach en nege(n)tich dair an.

Henric Nobel geritz^o was ten heiligen lande
int iaer ons heren dusent vierhondert
en achtentnegentich god hoedhem voir scande
ende voir den brande dairt ewelick dondert.

Mine(n) nae(m) es Henric van de ven
ic was te ierusalem als broeder va(n) prise
doeme(n) screef MCCCCC en
vyfentwintich met wairheits bewise.

Nu verthien hondert tweeenseuentic iær
Jan van der borch ierusalem versocht
tiaer vyfthie(n) hondert en negen daer naer
wort hi int gesicht des vredes gebracht.

Genaemt op die Jorda(e)n
doen men screef MCCCCC en negenthin
god wil ons in alle node bewaren
En geuen namaoels syn glori te sie(n).

Paneel 48 × 276.5. — Na. 1525. — Afkomstig uit den Palmiten-
tempel op het St. Janskerkhof. — Vroeger in het Museum Kunst-
liefde, Cat. no. 7. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1482. —
S. Muller Fz., „De schilderijen van Jan van Scorel in het Museum
Kunstliefde”, 1880; G. J. Hoogewerff, o.c. 1923, blz. 46, afb. 14. —
De koppen van Jan van Scorel en Herman Krom zijn restauraties van
Prof. Hauser te Berlijn (1900), die van Jan van Gorcom van Isaac
Willaerts (1667).

171

PORTRETTEEN VAN TWAALF LEDEN DER UTRECHT-
SCHE JERUSALEMS-BROEDERSCHAP. Borstbeelden,
driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen
een donkeren achtergrond achter een balustrade. Zij
dragen als teeken van hun reis naar het Heilige Land
een Jerusalemskruis en in de handen een palmtak. Zij
zijn gekleed in roode, zwarte of grijze wambuizen of
paltrokken, met zwarte, roode of grijze tabbaarden. De
voorgestelde personen zijn aangeduid door hunne op de
balustrade aangebrachte familiewapens en door de vol-
gende opschriften van links naar rechts:

Ich hendrick van Rauenswaeyen
gereyst ben na(er) ierusalem
Sach tlant daer god syn gunst lies hoore(n)
en eertyts sprach met claerder stem.

Euert geerlofz° bin ic geheten van bueren
MCCCCC en XX was tiaer
Doen reysdic wt liefden met groot besueren
Ten heiligen grave verstaet dit claer.

Gerit va(n) swol bin ic Cornelis sone
ic was te ierusalem de plaetsen besoecken
na goods geboirt vander maget scone
iare(n) MCCCCC en XX te boecken.

Corneli claesz° bin ic tshelich grafs besoeckere
doeme(n) MCCCCCXXIII screef
god make mi ten hoge(n) ierusale(m) cloeckere
en stiere mi duechdelic so lange ic leef.

MCCCCCXXII men telde
na goods geboert die iaeren ons heren
doen ic dieric diericsz° mi ten wege stelde
om theilige graf te visiteren.

Ic bin Simon diericsz° mi wel verstaet
ic was te ierusalem doeme(n) mocht scriven
MCCCCCXXIII geraet
bid dat goods gratie mi wi bibliuen.

Ic lambert Geritz sach theilige landt
doeme(n) screef MCCCCC en viere
met twintich iaren dair an geplandt
god geue dattet mi tot salicheit stiere.

Te ierusalem reisdic Gijsbert Garbrants soone
ter eeren de plaetse daer god wou steruen
twas MCCCCC sonder hoone
en XXIIII god laet mi niet bederuen.

Ian aertsz° bin ic van bueseco(m) kin(n)elick
ic omgorde huchtenbroec tridderlic swairt
int heilich graf als broeder min(n)elick
verwin(n)elick ons god laet in duechden gespairt
twas MCCCCC dit weest versinnelick
en XXIIII dair an gepairt.

Ic bin Henricus van Moudwycs geslachte
tlant van beloften heb ic versocht
twas MCCCCC na goods kersnachte
en XXIII de reys volbracht.

Aert Wem(m)ersz° bin ic hoort myn vermanen
Ick sach het land daer Christus leed
omhangen met bebloede tranen
en smolt voor ons in bloedich sweet.

Ick Hieronemus van Rauensways geslachten
Sach oock het land van Canaan
daer Abrams kindren theyl verwachten
dus bracht ick dese veer daer van.

Paneel 46 × 276. — Na 1525. — Afkomstig uit den Palmitentempel
op het St. Janskerkhof. — Vroeger in het Museum Kunstliefde,
Cat. no. 8. — Cat. Hist. Museum Utrecht no. 1483. — De kop van
Hendrick van Ravenswaey is een restauratie van Prof. Hauser te
Berlijn (1900).

- 172 PORTRETTEEN VAN NEGEN LEDEN DER UTRECHT-
SCHE JERUSALEMS-BROEDERSCHAP. Borstbeelden,
driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen
een donkeren achtergrond achter een balustrade. Zij
dragen als teeken van hun reis naar het Heilige Land

een palmtak in de handen en de meesten hunner een Jerusalemskruis. Twee hunner dragen over een zwart gewaad een wit linnen superpellicium en een grijsbonten almuis. De zes overige mannen dragen over zwart of roodbruine paltrokken zwarte tabbaarden, de vrouw over een zwarte tuniek een zwart overkleed en een witte linnen muts met lange einden over de borst. De voorgestelde personen zijn aangeduid door hunne op de balustrade aangebrachte familiewapens en door de volgende opschriften van links naar rechts:

Ick (Jeli)s van (Royen¹⁾) was visiteren
dat heilich graf te ierusalem inde stede
dit is geschiet na de geboort ons heeren
vijftien hondert en vijftewintig mede.

Ic Ian van ede sach die stede dair god wou steruen
Veel tekenen dede om onse vrede ewelic te weruen
int iaer ons here(n) MCCCCXXV
Genaede hem god.

Heer Ian Verhueil Canonick then doeme
ic was te Hierusalem int iaer ons heren
vijftienhondert en dertich so ict u noeme
bidt dattet mi ewelic moet profiteren.

Ic Heyltgen dirck euerts dochter reysde deuotelick
te hierusalem bin(n)en met mijnen man was
(Ian Willemsz^o) alsme(n) screef blotelick
dusent vyfhondert en(de) dertich dair an was
mey out wel de XXIII laeren
bidt dat mi god wil in vruechde sparen.

Ick Ian va(n) Rauensway was ten heiligen lande
alsme(n) screef Dusent vijfhondert en(de) driendertich
god wil mey bescermen vor scadelike scande
en vor alle quaet der sielen smertlich.

Wt die Westbroeck ben ic Jacob iansz gehete
te ierusalem was ic als me(n) screef bloot
viefthienhondert en dertich me(n) laet u weten
twee laren daer en wast dat ic bleef doot.

Meester Johan Joachimus van bouinia geboren
canonick den dome als een ygelick weet

1) Het wapen is dat van Van Royen; dat Jelis van Royen de voorgestelde is blijkt uit een aanteekening aanwezig bij een copie der onderschiften uit 1611 (in Inv. Handschr. Rijksarchief Utrecht no. 160) en uit een aanteekeningboekje van G. Lapp van Waveren uit het begin der XVIIde eeuw. (Handschriftenverzameling der Universiteitsbibliotheek no. 849 VII).

was te ierusalem so gey moecht horen
an(n)o vijfthien hondert vierendertich geevet.

Euert henricus die greue bin ick genaemt
ic was te ierusalem int iaer ons heren
vijfthienhondert vyfendertich wel geraemt
die heilige plaetsen ginc ick visiteren.

Frans bogairt bin ick wilt wel verstaen
ic was te ierusalem ter selverteyt
alsme(n) vyfthienhondert vyfendertich daer aen
telde na goods geboort gebenedyt.

Paneel 46.5 × 247.5. — Omstreeks 1535. — Afkomstig uit den
Palmietentempel op het St. Janskerkhof. — Vroeger in het Museum
Kunstliefde, Cat. no. 9. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1484.

- 173 PORTRETTE VAN VIJF LEDEN DER UTRECHTSCHER
JERUSALEMS-BROEDERSCHAP. Borstbeelden, drie-
kwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een
bronsgroenen achtergrond achter een balustrade. Zij
dragen als teeken van hun reis naar het Heilige Land
een Jerusalemskruis en in de handen een palmtak. De
eerste draagt over een zwart gewaad een wit linnen
superpellicium en een bruin-bonten almuus over den
linkerarm. De overigen zijn gekleed in paltrokken en
tabbaarden en dragen zwarte baretten op het hoofd. De
voorgestelde personen zijn van links naar rechts door de
volgende opschriften aangeduid:

Heer Ian van dam vicarius then dom(m)e
hierusalem sach ic na mijn begeren
dusent vijfhondert eenenveertich alom(m)e
screefmen, na die geboort ons heeren.

Gijsbert robbertsz^o van wijck te duerstede
was te ierusalem theilich graf visiteeren
vijftienhondert screefmen seue(n) veertich¹⁾ mede
god wil hem namaels in vreden logeren.

Steuken die wit was te hierusalem bin(n)en
alsmen dusent vijfhondert eene(n) veertich telde
na goods geboort, om duecht te win(n)en
twair goet dat hem ijgelick tot betere(n) stelde.

Van aemstel va(n) mijnde(n) heer tot ruweel
bin ic Cornelis ionc van iaren
te ierusalem was ic god hebs deel
int iair eene(n)veertich bi wairheits verclare(n).

1) Overschildering van „eenenveertich”.

lan damen was oock ten heiligen lande
int iaer eene(n)veertich om clair vermonden
god wil ons bewaren voir scade voir scande
ende namaels vergeue(n) ons al onse sonden.

Paneel 79 × 164. — 1541. — Afkomstig uit den Palmitentempel op het St. Janskerkhof. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 10. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1485. — Afgebeeld bij W. Martin en E. W. Moes, „Oude Schilderkunst in Nederland”, 1914, no. 56. — Door sommige kunstgeleerden toegeschreven aan Antonio Moro zie o.a. H. Hijmans, „Antonio Moro”, blz. 15 en 178 met afb.

- 173* **MANSPORTRET.** Borstbeeld, driekwart frontaal naar rechts, het hoofd den beschouwer toegewend, afgebeeld tegen een roodbruinen achtergrond. Hij draagt een zwarte baret en een zwarte tabbaard, die langs den kraag en de mouwen met bruin bont is afgezet. Juist boven de lijst is zijn rechterhand zichtbaar. Onderaan op de lijst het opschrift: „Ao. 1529 Aetate vero 46.”

Paneel 47 × 34, van boven afgerond. — 1529. — Baldass, „Bildnisse des niederlaendischen Romanismus”, XIX, Staedel. Jahrbuch 1930. — — Bruikleen van Douairière A. van Foreest-Beets te Heilo.

- 174 **BEWEENING VAN CHRISTUS.** In een rotslandschap ligt op den voorgrond op een rose kleed het lichaam van Christus rustend tegen den schoot van Maria, die met gevouwen handen bij Hem neerknielt en door Johannes wordt ondersteund. Christus' linkerarm ligt op de knie van Maria Magdalena, die ter andere zijde met biddend saamgevouwen handen is geknielt. Achter deze groep staan deelnemend toe te zien de twee andere Maria's, Jozef van Arimathea en Nicodemus, die de zalfbus in de handen draagt. Boven dit tafereel Golgotha met de drie kruisen; tegen een der kruisen is een ladder geplaatst en drie krijgsknechten zijn bezig een der moordenaars neer te leggen. Links op den voorgrond een flesch, de doornenkroon en de edikspoons; rechts knielt de stichter, gekleed in zwarten tabbaard met bruin bont gevoerd, waarover hij een superpellicium draagt; een grijs-bonten almuus over den linkerarm. De mannen en vrouwen dragen tunieken en mantels, waarin het blauw

en rood de groene en gele kleur overheerscht. Op het tweede plan uitzicht op een hoog en rotsachtig berg-landschap met eenige groote gebouwen, herinnerend aan het Vaticaan, waarachter twee obeliskken uitsteken onder wit-bewolkten hemel.

Paneel 166.5 × 138. — Omstreeks 1535–1540. — Vermoedelijk afkomstig uit de St. Petrus- en Pauluskerk van de Kathedraal te 's-Hertogenbosch. — Aangekocht met steun van de „Vereeniging Rembrandt”. — J. B. Gramaye, „Antiquitates illustrissimi ducatus Brabantiae”, 1708, Dl. II, blz. 6, vermeldt bij de beschrijving der 50 altaren, die de St. Janskerk in Den Bosch sieren: „Extat adhuc insignis pictura de cruce depositionis Salvatoris Altari SS. Petri et Pauli Adriano Scorelio Canonico Ultrajectino autore; pictura ibidem artificiosissima Crucifixi Salvatoris lineamenti exanimi corporis ita ad vivum expressis ut omnem superet industriam.”; J. D. Fiorillo, „Geschichte der zeichnenden Künste in Deutschland und den Vereinigten Niederlanden”, 1815, Dl. III, Inl. blz. LXXXVI citeert Gramaye over dit schilderij en verbetert den naam Adrianus in „Johann Schoorel”; G. J. Hoogewerff, o.c. in Oud-Holland 1929, blz. 197–214.

JAN VAN SCOREL (?)

- 175 DE BRAND VAN TROJE. Aeneas verlaat met zijn vader Anchises op de schouders en zijn zoontje Ascanius het brandende Troje, gevolgd door een vrouw in roode tuniek en met witte muts, die kleeven in een mand draagt. Rechts van deze groep laat een man zich van den stadsmuur neer en reikt een vrouw aan een man in rood gewaad over den muur een kindje aan. Door de stadspoort heen ziet men de stad in vlammen opgaan.

Paneel 43 × 31.5. — Omstreeks 1523. — Copie naar een deel van een der fresco's van Raphael in het Vaticaan, vermoedelijk door Scorel tijdens zijn verblijf te Rome (1522–1524) als conservator van het Belvedere gemaakt. Volgens G. J. Hoogewerff, „Vlaamsche Kunst en Italiaansche Renaissance”, 1935, is het van de hand van Lambert Lombard.

JAN VAN SCOREL. Oude copie naar —.

- 176 PORTRET VAN PAUS ADRIAAN VI (1459–1523). Kniestuk, driekwart frontaal naar links gewend tegen een donkeren achtergrond, gezeten in een leunstoel, de

rechterhand zegenend opgeheven; de linker rust op den armlegger. Hij is gekleed in geestelijk ornaat.

Paneel 91 × 72. — XVIIIde eeuw. — Copie naar het origineel van 1522 door Jan van Scorel, dat zich in het huis van den Rector der Universiteit te Leuven bevond, doch in 1914 in den oorlog is tenietgegaan. — Carel van Mander, „Het Schilderboeck”, 1604, fol. 236a; G. J. Hoogewerff, o.c. 1923, blz. 37/38 met afb.; A. H. L. Hensen, „De beeltenis van Adriaan VI op zijn medaljes” en G. J. Hoogewerff, „De beeltenis van Paus Adriaan op schilderijen en gravures”, in Mededeelingen van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome, Dl. III, 1923, blz. 1 en 11, met afb.; A. H. L. Hensen, „Een nog onbekend portret van Paus Adriaan VI”, ibidem, Dl. VII, 1927, blz. 97, met afb.; E. van Wijnbergen, „De Paus-Adriaan-tentoonstelling in het Centraal Museum te Utrecht”, in Opgang 1924, afb. 8. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 114.

JAN VAN SCOREL toegeschreven.

- 176* DE KRUISIGING VAN CHRISTUS. Tegen een lichten bewolkten hemel staan op den voorgrond op een hoogen groenen heuvel de drie kruisen, waaraan Christus en de moordenaars zijn genageld en gebonden; de moordenaars zijn ruggelings naar Christus' kruis toegewend. Aan den voet van Christus' kruis knielt Maria Magdalena. Vóór het kruis van den moordenaar rechts zakt Maria bezwijmend ineen, gesteund door Johannes. Links op den heuvel zien twee vrouwen treurend toe en zijn twee mannen in gesprek, terwijl rechts de stoet van krijgslieden en volk den heuvel afdaalt. De mannen en vrouwen dragen tunieken en mantels van groene, roode en gele kleur.

Paneel 95.5 × 74.5. — Na 1532. — Middenpaneel van een triptiek. — Bruikleen van den heer D. Komter te Laren.

- 176** DE OPWEKKING VAN LAZARUS. Op den voorgrond, die zich naar rechts verhoogt tot een groot met geboomte begroeid rotsblok, waarin een spelonk is uitgehouwen, heeft zich het wonder van Lazarus' Opwekking afgespeeld. In het midden op den lichten marmeren grafsteen met Hebreeuwsche inscriptie, staat Christus met een der discipelen en wijst met uitgestoken hand

op Lazarus, die met een blauwen mantel over den schoot aan den ingang van de spelonk is gezeten tegenover nog een der discipelen. Op eenigen afstand achter Christus staan Martha en een aanzienlijk persoon en aan den voet van den voorgrondsheuvel de overige discipelen. Eenige hunner houden in afkeer de hand voor den neus. Op het tweede plan de voorgevel, gedeeltelijk in ruïne, van een groot Renaissancepaleis van twee verdiepingen met een vierkanten toren en een loggia door karyatiden gesteund; een hooge marmeren trap geeft toegang tot het gebouw. Daarop zoowel als in de loggia bevinden zich een aantal personen. Links van het gebouw het uitzicht op een hoog bergachtig landschap met gebouwen onder bedekten hemel.

Paneel 95 × 163. — Omstreeks 1530. — Afkomstig uit de kerk te Tholen. — Geschenk van Mevrouw A. C. van den Broek te Rijswijk. In oude eiken lijst met gouden rankenornament.

177

JAN VAN SCOREL school.

DE VERSCHIJNING VAN JEZUS AAN DE DISCIPELEN AAN HET MEER VAN TIBERIAS. Aan den oever van het meer van Tiberias staat Christus, die Petrus de hand reikt bij het aan wal stappen, terwijl in de nabijheid visschers in booten de uitgezette netten inhalen. Op den oever liggen eenige visschen op een vuur. Links in een heuvelachtig landschap met hoogopgaand geboomte en rotsen op het tweede plan weiden herders hun kudde. Aan de overzijde van het meer hooge rotsen.

Paneel 86 × 137. — Omstreeks 1535. — Bruikleen van Jhr. B. W. F. van Riemsdijk te Amsterdam. — Zie voor de voorstelling: Johannes XXI. — Vergelijk een gewasschen teekening met dergelijke compositie op naam van Jan van Scorel in het Museum Boymans te Rotterdam.

178

DRIELUIK VAN DE FAMILIE VISCHER VAN DER GHEER.

Middenpaneel: Op den voorgrond zit onder hoog geboomte de Hl. Maagd in roode tuniek en blauwgroenen mantel en toont het Christuskind, dat de linkerhand uit-

strekt naar den vóór Hem knielenden stichter Jacob Vischer van der Gheer. Hij is gekleed in het zwart met een purperen tabbaard met bontkraag, waarover een wit superpellicium; een grijs-bonten almuïs over den linkerarm. Rechts op den achtergrond hel verlicht de begroei-de ruïnes van een tempel.

Linkervleugel-binnenzijde: Vóór een muur knielt Adriaan Vischer van der Gheer, gekleed in het habijt van de orde der Regulieren; achter hem staat zijn bescherm-heilige de Hl. Adriaan gekleed in harnas met rooden mantel en een helm met rooden vederbos op het hoofd; in de handen zijn attributen: een zwaard en een aam-beeld.

Rechternleugel-binnenzijde: Voor een grooten toren in Renaissance-stijl knielt Barbara Vischer van der Gheer, gekleed in het habijt der Praemonstratenser orde, met een rozenkrans in de handen. Achter haar staat haar beschermheilige de Hl. Barbara in weelderig rood ge-waad met goud-bruinen mantel, met een lange veer in de linkerhand.

Onderaan op de lijst van het middenpaneel de woorden: „O MATER MEI MEMENTO MEI” en in de hoeken de volgende wapens: links boven Vischer van der Gheer, rechts boven Culenborch, links beneden Jutphaas, in latere overschildering.

De buitenzijden der vleugels vertoonen gesloten een cartouche met uit het water opkomende lischdodden en op den rand het opschrift: „FLECTIMVR NON FRAN-GIMVR VNDIS”.

In de beide bovenhoeken de wapens van Vischer van der Gheer en Culenborch, in latere overschildering.

Op de predella het volgende opschrift:

„HIC SOROR ET DUO SU(N)T SOBOLES VISCHERIA FRATR(E)S
QUOS CHR(IST)O & MATRI REGULA SACRA LIGAT
HOS BONUS EXPRESSIT TA(N)TA SCHOORELI(US) ARTE
NOBILIS UT CREDI POSSIT APELLIS OPUS.”

Paneel, Middenpaneel 97 × 72.5; zijpaneelen 97 × 31. — Om-streeks 1560. — Geschenk van Regenten der Vereenigde Gods- en Gasthuizen. — Afkomstig uit het Hl. Kruisgasthuis. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 6. — S. Müller Fz., „De schilderijen van Jan Scorel in het Museum Kunstliefde”, 1880, blz. 3; G. J.

Hoogewerff, o.c. 1923, blz. 86 en 87, noot, afb. 59 en 60; Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3246. — Afgebeeld bij W. Martin en E. W. Moes, „Oude Schilderkunst in Nederland”, 1912, no. 46. — Het middenpaneel is een copie naar een compositie van Jan van Scorel, die meermalen voorkomt (o.a. te Amersfoort, Museum Fléhite, zeer gehavend). De vleugels en het vers op de predella zijn ongetwijfeld van een andere hand en iets later.

SIMONS

MICHIEL SIMONS. Geb. waarschijnlijk te Utrecht, geboortejaar onbekend; gest. 20 Mei 1673 aldaar. In 1669 en 1671 in Utrechtsche akten vermeld. Schilder van bloemen- en vruchtenstillevens.

C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 55.

- 179 STILLEVEN MET VRUCHTEN. Op een met een grijs kleed bedekte tafel tegen een grijzen achtergrond staat een tinnen schaal met hoog opgestapelde vruchten van allerlei soort, zooals: druiven, perziken, peren, abrikozen, aalbessen, noten, appels, moerbeien, amandelen, kersen, granaatappelen, enz. Links daarvan een kreeft en een tinnen bord met een zeekrab, een brood en een half gevulde roemer. Links op den rand van de tafel geteekend „M. Simons”.

Doek 73 × 111. — Tweede helft XVIIde eeuw. — Bruikleen van den heer J. J. M. Chabot te Scheveningen.

STOOP

MAERTEN STOOP. Geb. omstreeks 1620 te Rotterdam (?), gest. omstr. 20 December 1647 aldaar. Zoon en waarschijnlijk leerling van Willem Jansz. Stoop. Jongere broeder van den schilder Dirck Stoop. In 1638 wordt hij of zijn broeder Dirck als leerling in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. In een akte van 4 Augustus 1647 komt hij als „mundig” (boven 25 jaar) voor. Schilder van genrestukken en landschappen met ruiters en paarden.

C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 47; P. T. A. Swillens, „De Utrechtsche

Schilders Willem Jansz., Dirck en Maerten Stoop", in Oud-Holland 1933.

- 181 ST. MAARTEN TE MIDDEN DER ARMEN. Buiten een stadspoort met de ruïne van een muur, waarachter eenige daken uitsteken, is St. Maarten op een schimmel gezeten te midden van een troep kreupelen en gebrekigen, voor wie hij zijn rooden mantel in stukken snijdt. Hij draagt een borstkuras en gele broek, een stalen helm met vederbos op het hoofd. Rechts onder een boom zit een gezin, waarvan een der zonen den blinden vader bij den mantel grijpt om hem naar St. Maarten te leiden. Links op een steen geteekend „Stoop f.”

Paneel 58 × 86. — Tweede kwart XVIIde eeuw.

UTRECHTSCH MEESTER. Tweede kwart XVde eeuw. Copie naar —.

- 187 GEZICHT OP DE STAD UTRECHT UIT HET NOORD-WESTEN. Copie naar een verdwenen muurschildering in het Zuidelijk zijschip der St. Jacobskerk. Men ziet o.a. van links naar rechts: Corneliskapel, Begijnhof(?), twee waltorens, Weerdpoot, kapel van het Predikheerenklooster, St. Jacobskerk, een achthoekige kapel, Domtoren, Catharijnepoot met brug, vieringstoren van de St. Mariakerk. Bovenaan het opschrift: „Gezicht op de stad Utrecht in de vijftiende eeuw volgens een gedeeltelijk vergane muurschildering uit dien tijd, ontdekt in de St. Jacobskerk. Anno MDCCCLXXXII”.

Schildering op doek door A. J. Derkinderen naar een calque van 1882. 150 × 372. — 1897. — Het origineel dateerde uit het vierde kwart van de XVde eeuw. — S. Muller Fz., Supplement op den catalogus van den topographischen atlas der stad Utrecht, 1907, no. 62 en 64; Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1414.

UTRECHTSCH MEESTER. Omstreeks 1460.

- 188 DRIELUIK MET DE VOORSTELLINGEN VAN CHRISTUS AAN HET KRUIS, DE GREGORIUS-MIS EN ST. CHRISTOPHORUS.

Middenpaneel: Op den voorgrond Christus aan het kruis, waarbij staande Maria in roode tuniek met blauwen mantel en Johannes in groene tuniek met rooden mantel.

Op den achtergrond een berglandschap met rivieren en gezicht op een stad; achter den stadsmuur met waltorens vele kerken, o.a. de Utrechtsche Dom met Romaansch middenschip en Gothisch koor en den Gothischen toren; links daarvan de St. Paulusabdij, de St. Pieterskerk en de achthoekige Sacramentskapel(?).

Linkervleugel-binnenzijde: Paus Gregorius ligt geknield voor een altaar, geassisteerd bij de bediening der heilige mis door twee kardinalen en een misdienaar. Hem verschijnt Christus met de doornenkroon, die zijn wonden toont. Op den achtergrond houden twee engelen een rood doek uitgespreid, waartegen alle personen en voorwerpen, die verband houden met het lijden van Christus zijn afgebeeld.

Rechtervleugel-binnenzijde: De Hl. Christophorus in groene tuniek met wapperenden rooden mantel, steunende op een boomstam waadt door een rivier, op zijn schouders dragend het Christuskind, in witte tuniek met rozen mantel met den werelddol in de hand. Op een der rotsen de kluisenaar, die, staande voor zijn huis, met een lantaarn den heilige bijlicht. Op den achtergrond een berglandschap.

De buitenzijden der vleugels vertoonen in grisaille-schildering twee nissen, waarin de aartsengel Gabriël en Maria op geprofileerde voetstukken onder baldakijnen zijn afgebeeld.

Paneel. Middenpaneel 73×48 , zijpaneelen 73×20 . Oude eikenhouten lijst. Omstreeks 1460. — Bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam, Cat. R.M. no. 44. — F. Winkler, „Unbeachtete holländische Maler des XV Jahrhunderts“, in het Preussisch Jahrbuch 1923, blz. 139, die het schilderij toeschrijft aan het atelier van den schilder van den Boom van Jesse, muurschildering in de Buurkerk, en van den miniator „Meester van Gijsbrecht van Brederode“; Idem, „Die altniederländische Malerei“, 1924, blz. 154; M. J. Friedlaender, „Altniederländische Malerei“, Bd. III, 1925, blz. 112; A. W. Byvanck, „Aanteekeningen over handschriften met miniaturen. XI. De Meester van Zweder van Culenborg en de Utrechtsche miniaturen“, in Oudheidkundig Jaarboek 1930, blz. 127. Dr. Byvanck schrijft het schilderij toe aan den miniator van den Weenschen Bijbel, door hem den „Meester van Evert van Soudenbalch“ genoemd.

UTRECHTSCH MEESTER. Omstreeks 1500.

PORTRET VAN EVERT ZOUDENBALCH (omstreeks

1425–1503), stichter van het St. Elisabethsgasthuis (1491). Borstbeeld, driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een grijsgroenen achtergrond, houdende in beide handen een boek in rood-lederen band. Hij is gekleed in een rood gewaad met een wit superpellicium. Over den linkerarm hangt een grijs-bonten almuus. De gebeeldhouwde lijst uit de tweede helft van de XIXde eeuw draagt het opschrift:

„HEER.EVERT. ZOVDENBALCH.PROEST. VAN. MAESTRICH. CANONICK. ENDE. TRESAVRIER. IN. DEN. DOM. TVTRECHT. HEER. VAN. ORCK. ENDE. EMELOERT.”

Paneel 45 × 34.5. — Omstreeks 1500. — Bruikleen van Regenten en Huismeesteren van het Gereformeerd Burgerweeshuis. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 3318.

UTRECHTSCH MEESTER. 1502.

190

PORTRET VAN JACOB VAN DRIEBERGEN (1436–1509), vice-deken van St. Jan. Kniestuk, driekwart frontaal naar links gewend, afgebeeld tegen een effen groenen achtergrond, gezeteld in een leunstoel achter een grijze tafel. Hij is gekleed in het zwart, met zwarten tabbaard met bruinbonten mouwopslagen; op het hoofd een kleine zwarte baret. In de linkerhand houdt hij een bril, in de rechter een schriftrol met het opschrift: „Hoc erit tibi argumentu(m) semper in pro(m)ptu situ(m); Ne quid expectes amicos quod tu per te agere possis. An(n)o nati(vi)tat(is) mee 66”; op de tafel een boek, een brillenhuis en het jaartal „1502”. Op den knop van den leunstoel het wapenschild van Van Driebergen, gehouden door een beer. — Eikenhouten geprofileerde lijst, nieuw beschilderd met het wapen van Van Driebergen en het opschrift: „Deo prude(n)s Prosperans modestus esto”.

Paneel 76 × 65. — 1502. — Bruikleen van Kerkvoogden der Nederduitsch Hervormde Gemeente. — Afkomstig uit de St. Janskerk. — H. N. J. van Eelde, „Jacob van Driebergen, zijn portret en zijn bibliotheek”, in *Oud-Holland* 1903, blz. 1 vgl.; F. Winkler, „Die Altniederländische Malerei”, 1924, blz. 223; Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 113.

UTRECHTSCH MEESTER. Omstreeks 1530.

RECHTERVLEUGEL VAN EEN ALTAARSTUK DER FAMILIE SNOY.

Binnenzijde: Op den voorgrond knielen op een terras met Renaissance-bogen de stichter Lambert Snoy en zijn vrouw Emerenciana Pauw van Darthuysen; achter hen hunne beschermheiligen: de Hl. Petrus met den sleutel, gekleed in blauwe tuniek met rooden mantel en de Hl. Catharina met het rad, gekleed in lichtblauwe tuniek met rooden mantel. Lambert Snoy draagt een maliënkolder en harnas; vóór hem op den grond zijn helm en handschoenen. Zijn vrouw draagt over een roode mouwentuniek een zwart gewaad; op het hoofd een gouden kapje over een witte linnen muts. Op het lichtroode kleed over het bidbankje is een wapenschild afgebeeld met het alliantiewapen Snoy-Pauw. Aan de guirlandes in de bogen hangen de wapenschilden: Drakenburg, Hamersveld, Stoutenburg en Taets van Oudaen. Op den achtergrond een heuvellandschap met afbeelding van den Utrechtschen Dom, de Buurkerk en den St. Salvator(?). Onderaan de volgende opschriften:

„D(OEN MEN) SCREF MVc (X)XIX DE(N) XI (DACH) SE(PT)EM-
(bris) STERF LAM(BER)T SNOIE D(IRCK)z". en
„D(OEN) MEN SCREF M(V)cL (DEN) (II) DACH IN IVNIO)
STE(RF) IO(F)ER (EMM)ERENCI(ANA) LAMBER(T) (H)VISVROV"

Paneel 147 × 81. — Omstreeks 1530. — Geschenk van den heer W. van Beuningen. — De wapens, waaraan sterk geknoeid was, zijn hersteld overeenkomstig de aanteekeningen van A. B. Baron van Spaen in zijn „Quartieren ende wapenen gevonden in de kercken van het Hertogdom Cleve, van de Clevesche Rhijnsijde" (Hs. in het archief van den Hoogen Raad van Adel). Hij zag het stuk op Marienbaum, het voormalig kasteel der familie Snoy bij Xanten, waar Lambert Snoy's vader, Dirck Snoy, die in tweede huwelijk gehuwd was met Margaretha van Drakenburg, begraven is. De vier kwartieren van Margaretha van Drakenburg zijn: Drakenburg, Taets van Oudaen, Hamersveld en Stoutenburg, doch hier weergegeven in de ongebruikelijke volgorde: Drakenburg, Hamersveld, Stoutenburg en Taets van Oudaen. — De tusschen haakjes geplaatste letters en cijfers der inscriptie zijn bij de laatste restauratie in lichter schildering toegevoegd.

Buitenzijde: De bespottung van Christus. In het midden voor een open poort met porphyren zuilen, waarop bron-

zen beelden, zit Christus in een blauwen mantel gehuld, terwijl beulsknechten Hem de doornenkroon opzetten en een staf in de hand geven. Rechts en links zien twee rechters in kostbare brokaten mantels, met den rechters-staf in de hand, met eenige volgelingen toe. Op het tweede plan links wordt Christus op een bordes door een der rechters den volke vertoond; rechts achter de poort op het tweede plan eenige gebouwen met twee toeschouwers op een terras. Op den achtergrond een berglandschap.

Paneel 147 × 81. — Omstreeks 1530. — Geschenk van den heer K. F. Hein te Bilthoven. — L. E. Bosch Sr., „Emma Pauw van Utrecht en Steven van Zuylen van de Haer”, in de Utrechtsche Volksalmanak 1861, blz. 83; W. A. Beelaerts van Blockland, „Een merkwaardig altaarstuk”, in Bulletin van den Ned. Oudheidk. Bond 1915, blz. 273.

— De beide paneelen, vroeger in het Museum-Van Stolk te Haarlem, en door dit museum in nog niet doorgezaagden toestand verworven, werden 8/9 Mei 1928 bij Fred. Muller geveild in twee nummers: no. 370 als Mostaert(?), en no. 356 als Gosewinus van der Weyden.

UTRECHTSCH MEESTER. 1590.

197

PORTRET VAN EEN LID VAN HET APOTHEKERS-GILDE TE UTRECHT. Kniestuk, driekwart frontaal naar rechts gewend, staande tegen een grijzen achtergrond bij een eikenhouten tafel; in de linkerhand houdt hij den stamper van een vijzel, die op de tafel staat en waarnaast een recept ligt. Hij is gekleed in een zwart wambuis met geplooiden witten linnen kraag en dito manchetten en een zwarte broek. Links bovenaan het opschrift: „1590 AETATIS 23”.

Paneel 100 × 90. — 1590. — Afkomstig van het Apothekersgilde. — Op den achterkant staat vermeld, dat de geportretteerde zou zijn A. Anschuts. Deze komt echter eerst na 1636 als apotheker te Utrecht voor. Blijkens de aantekening van zijn huwelijk op 16 April van dat jaar woonde hij toen nog te Emmerik. Deze datum in verband met dien van het portret maakt het onwaarschijnlijk, dat A. Anschuts de voorgestelde zou zijn. — Cat. Hist. Museum Utrecht no. 3393. — Het stuk wordt door Dr. W. Stechow toegeschreven aan H. van der Mast (Thieme — Becker s.v.).

UTRECHTSCH MEESTER. 1626.

199

PORTRET VAN CORNELIS BOOTH (1605 — 1678), burgemeester der stad Utrecht (1656 — 1658). Ten halven

lijve, driekwart frontaal naar rechts gewend, afgebeeld tegen een grijzen achtergrond. In de linkerhand houdt hij een papierrol met het opschrift „Aet. XXI”. Hij draagt een zwart gedamasceerd wambuis met neerhangenden witten linnen plooi kraag en gele handschoenen. Links bovenaan zijn wapenschild.

Paneel 17 × 14.5. — 1626. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 121 met afb.

VEER

JOHANNES DE VEER. Geboortejaar onbekend, gest. 1662 te Utrecht. In 1641 of 1642 schenkt hij een schilderij aan het St. Jobsgasthuis te Utrecht voorstellende „Andromeda”. In 1658/1659 wordt hij in de transportregisters te Utrecht vermeld. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen en portretten.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 134; Cat. Museum Kunstliefde, Supplement, 1893, blz. 7; C. Hofstede de Groot, „Eenige schilderijen van weinig bekende Utrechtsche schilders”, in Oud-Holland 1919, blz. 116.

- 219 CLEOPATRA. Tegen een donkeren achtergrond zit Cleopatra, in blauw gewaad en goudbruinen mantel met ontbloote borst, de adder afwerend. Zij wendt zich om tot een ouden man in gelen mantel. Links op den achtergrond geteekend „JdVeer. f.”

Doek 116 × 19.5. — Midden XVIIde eeuw.

VELTHOVEN

HENDRIK VAN VELTHOVEN. Geb. te Leiden, geboortejaar onbekend; gest. 22 Januari 1770 te Utrecht. Begraven te Leiden. Van 1761 tot zijn dood „kunst-schilder en teekenmeester” van de Fundatie van Renswoude te Utrecht. In 1762 verkrijgt hij het burgerschap van Utrecht. Van 1764 tot zijn dood Directeur van de Teekenacademie; in 1766 lid, Inspecteur en Directeur van het Schilderscollege aldaar, waarvoor hij het Reglement van 4 Februari van dat jaar maakte. In hetzelfde jaar maakt hij ter eere van het bezoek van Prins Willem

V aan Utrecht het ontwerp voor een houten boog met zinnebeeldige voorstelling voor het gebouw van de Fundatie van Renswoude. Schilder van portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 172.

- 220* PORTRET VAN Mr. ABRAHAM LUDOLPH VAN MANSVELT, geb. te Utrecht 23 Maart 1717, gest. aldaar 10 Nov. 1762. Raad in de Vroedschap 1754–1762. Halve figuur, driekwart frontaal naar rechts, het hoofd den beschouwer toegewend, afgebeeld tegen een grijzen achtergrond. Hij is gekleed in het zwart, met wit kanten jabot en manchetten, een bruin fluweelen lap is over den rechterarm gedrapeerd, terwijl de hand in het vest gestoken is. Links bovenaan geteekend „H. van Velthoven fec: 1762”.

Doek 84 × 66.5. — 1762. — Cat. Hist. Museum Utrecht, no. 1589*.
— Legaat van den Heer H. C. van Mansvelt te Utrecht.

WEENIX

JAN WEENIX. Geb. 1640 te Amsterdam, gest. 20 Sept. 1719 aldaar. Zoon en leerling van Jan Baptist Weenix en van zijn oom Melchior d'Hondecoeter. Van 1664–1668 werkzaam te Utrecht. Van 1702–1714 hofschilder van den Keurvorst Johann Wilhelm van de Paltz, voor wien hij het slot Bensberg decoreerde. Schilder van portretten, landschappen, dierstukken en jachtstillevens.

- 224* DOOD WILD. In een landschap ligt onder geboomte bij een steenen gebeeldhouwde zuil een haas en een patrijs. Zij zijn neergelegd op een rood net; de linker achterpoot van den haas is aan een boomstam vastgebonden. Op den voorgrond liggen verspreid een kleine doode vogel, een jachthoorn, een gebroken steenen pijp en een wandelstok (?). Links uitzicht op een landschap en een rivier met eilanden, aan den oever waarvan de jacht op een hert is afgebeeld. Rechts onderaan geteekend: „J. Weninx”.

Doek 0.995 × 0.82. — Vierde kwart XVIIIde eeuw.

WEENIX

JAN BAPTIST WEENIX. Geb. omstreeks 1620 te Amsterdam, gest. omstreeks 1660, in elk geval vóór 6 October 1663 op het huis Ter Meye bij Vleuten. Leerling van Abraham Bloemaert te Utrecht en van Nicolaes Moeyaert te Amsterdam. In 1638 gehuwd met Justina d'Hondecoeter, dochter van Gilles d'Hondecoeter. Hij woonde aanvankelijk te Amsterdam. In October 1642 naar Italië, in 1643 was hij tegelijk met Jan Asselijn te Rome; zijn bentnaam is „Ratel”. In 1647 te Amsterdam terug. In 1649 te Utrecht, waar hij als overman van het Schilderscollege vermeld wordt. Schilder van haven- en strandgezichten, genrestukken en stillevens.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 129; A. Bredius, „Een testament van Jan Baptist Weenix”, in Oud-Holland 1928, blz. 177 vlg.; Ilse von Sick, „Nicolaes Berchem”, 1930, blz. 7 vlg.; C. H. de Jonge, „Utrechtsche schilders der XVIIde eeuw in de verzameling van Willem Vincent Baron van Wyttenhorst”, in Oudheidkundig Jaarboek 1932, blz. 124 en 129.

- 225 ITALIAAANSCH LANDSCHAP MET RUITERS BIJ EEN BRON. In een heuvelachtig landschap onder bewolkten hemel bij een Rômeinsch poortgebouw houden drie ruiters halt om hun paarden bij een bron te drenken. Een van hen verjaagt met zijn zweep een blaffenden hond, de anderen zijn in gesprek met een man en vrouw, die een emmer water halen. Zij dragen mantels van gele en roode kleur en groote hoeden. Op het tweede plan houdt een jongen een steigerend paard in bedwang en wordt een kudde koeien naar de poort gedreven. Op de fries van de poort geteekend „Gio: Batt. a Weenix”.

Koper 44 × 56. — Tweede kwart XVIIde eeuw.

PORTRET VAN DEN PHILOSOF RENE DESCARTES (1596–1650). Afgebeeld ten halven lijve, frontaal tegen een donkergrijzen achtergrond, den beschouwer aanzoende. Hij is gekleed in een zwarten mantel en wit kraagje. De rechterhand is bedekt met een handschoen; de lange haren hangen over het voorhoofd en op de

schouders. In beide handen houdt hij een boek met opschrift: „Mundus est fabula”. Rechts bovenaan geteekend: „Gio Batta Weenix”.

Doek 45 × 35. — Omstreeks 1647. — Van René Descartes waren reeds acht portretten bekend (o.a. van Frans Hals), die vermeld staan bij G. Cohen: „Ecrivains français en Hollande”, Deel III.

WICART

FRANÇOIS WICART. Geboorte- en doodsjaar onbekend. Gegevens over zijn leven ontbreken. Misschien was hij de vader van den Utrechtschen schilder Nicolaas Wicart (1748 — 1815).

- 225* PORTRET VAN KOLONEL LEONARD DE JONGH, ambachtsheer van Hedikhuizen. Ten halven lijve, frontaal staande in een landschap, waar men links een legerplaats ziet. Hij draagt een harnas met oranje-bandelier om het midden, en daarover een witte uniform met geborduurd gelen kraag, nestels en roode opslagen aan de mouwen. Op het hoofd heeft hij een kleine gepoederde pruik. In de linkerhand houdt hij een degen, in de rechterhand een rol, waarop een situatietekening van Geertruidenberg en omstreken, met ook zijn heerlijkheid Ramsdonck. Op de achterzijde gemerkt „Fs. Wicart 1770”.

Doek 96 × 75.5. — 1770. — Bruikleen van den Heer J. L. S. van Son te Breukelen. — Vroeger in het Museum van Kunstliefde, Cat. no. 82. — Pendant van het volgende nummer.

- 225*** PORTRET VAN ANNA ELISABETH GEERTRUID VAN SON, ambachtsvrouw van Raamsdonk, echtgenoot van kolonel Leonard De Jongh. Ten halven lijve, frontaal, zittende tegen een grijs geschaduwden achtergrond. Zij is gekleed in een grijs zijden japon, aan de mouwen met kanten versierd, met wit zijden borststuk en strikken. Een kanten halsdoek en kanten mutsje voltooien het costuum. Het haar is gepoederd. Rechts op den achter-

grond ziet men een buiten. Op de achterzijde gemerkt „Fs. Wicart 1770”.

Doek 96 x 75.5. — 1770. — Bruikleen van den Heer J. L. S. van Son te Breukelen. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 82. — Pendant van het vorige nummer.

WTTEWAEEL

JOACHIM WTTEWAEEL. Geb. 1566 te Utrecht, gest. 1 Augustus 1638 aldaar. Leerling van zijn vader den glaszijder Anthonis Wttewael en in 1584/1585 van Joos de Beer. Daarna bereisde hij gedurende vier jaren Italië en Frankrijk. In 1592 als meester in het Zedelaarsgilde te Utrecht vermeld. In 1596 maakte hij de ontwerpen voor twee glasramen voor de St. Janskerk te Gouda. In 1610 werd hij Raad der stad Utrecht. In 1611 behoort hij tot de medeoprichters van het St. Lucasgilde aldaar. Van 1611 tot 1624 komt zijn naam herhaaldelijk in het gilde voor. Schilder van bijbelsche en mythologische voorstellingen, portretten en genrestukken.

S. Muller Fz., „Schildersverenigingen”, 1880, blz. 175; Cat. Museum Kunstliefde, 1885, blz. 98; C. M. A. A. Lindeman, „Joachim Anthonisz Wttewael”, 1929.

DE AANBIDDING VAN DE HERDERS. In de ruïne van een baksteen gebouw zit de Hl. Maagd in blauwe tuniek en met witten hoofddoek, een lichtroode mantel over de knieën; met de rechterhand roert zij in een rooden aarden pot, die op den grond staat. Naast haar in een kribbe met stroo ligt op een wit laken en kussen het naakte Christuskind. Achter Maria zit Jozef bij een brandend houtvuur en kijkt naar het Kind; hij is gekleed in een roodbruine tuniek met rooden hoed en houdt een roode lap over de knieën. Een viertal herders buigen zich in aanbidding tot het Kind; zij dragen kielen, broeken en mantels van roode, groene en gele kleur. Achter hen een vrouw met grooten donkeren hoed, die naar de groep der aanbidding kijkt, en twee herders in gesprek. Over de kribbe heen schuift de os zijn snuit. Achter den herder links de ezel. Rechts een herder in roode broek en blauwen geel-gevoerden mantel bij

eenige bokken en schapen; op den rechterschouder draagt hij een lam. Een jonge vrouw met een kind op den arm, gekleed in het paars, buigt zich voorover tot de dieren. Tusschen de bogen van de ruïne eenig geboomte onder grijzen hemel. Op den voorgrond links een hond en in het midden een kapiteel, eenige boomstammen en struiken en steenblokken. Op een der steenen in het midden geteekend „loachim Wte Wael fecit 1598”.

Doek 86.5 × 106.5. — 1598. — Herhalingen van deze voorstelling komen voor in het Aartsbisshoppelijk Museum no. 588 en in de verzameling J. H. van Heek, kasteel Berg te 's Heerenberg. — Lindeman o.c. blz. 75, 101, 226 met aff. 37a Pl. XXVI, die het hierboven beschreven schilderij nog niet kende, vermeldt slechts de exemplaren te Utrecht en te 's-Heerenberg.

- 236 ZELFPORTRET. Kniestuk, driekwart frontaal naar rechts gewend, gezeten in een met groen trijp bekleeden leunstoel voor een schouw. Hij is gekleed in een zwart wambuis met witten linnen plooiakraag en zwarte pofbroek met splitversiering. In de handen houdt hij zijn penseel, schilderstok en palet. Links boven de schouw is op een grijze steenen plaat zijn wapen afgebeeld, geflankeerd door twee satyrs en hoornen van overvloed. Daaronder een cartouche met het opschrift: „AETATIS SUAE 34. ANNO 1601. NON GLORIA SED MEMORIA”.

Paneel 98 × 74. — 1601. — Vroeger in het Museum Kunstliefde. Cat. no. 86. — C. M. A. A. Lindeman, o.c. blz. 44, Pl. II. — Pendant van het volgende nummer.

- 237 PORTRET VAN CHRISTINE WTEWAELEN-VAN HALEN, echtgenoote van den schilder. Kniestuk, driekwart frontaal naar links gewend, gezeten in een met groen trijp bekleeden leunstoel, voor een met een groen kleed bedekte tafel, waarop een doosje met een weegschaal. Zij is gekleed in een zwart zijden japon met rood gevoerd; om den hals een witte linnen plooiakraag; over het wegstreken haar een vleugelmutsje. In de linkerhand houdt zij een in leder gebonden boekje; de rechter is in spreekgebaar opgeheven. Rechts bovenaan een grijze

steen en plaat, waarop is afgebeeld haar wapen, geflankeerd door twee satyrs en hoornen van overvloed. Daaronder een cartouche met het opschrift „AETATIS SUAE 33 ANNO 1601. NON. GLORIA. SED. MEMORIA”.

Doek 98 × 74.5. — 1601. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 87. — C. M. A. A. Lindeman o.c. blz. 29, 44 en 45 Pl. II. — Pendant van het vorige nummer.

- 237* JOZEF EN ZIJN BROEDERS. Onder een groen baldakijn zit Jozef op een troon, den scepter in de hand, omgeven door eenige dienaren. Voor hem knielen zijn broeders in smeekende houding. Jozef is gekleed in een roze gewaad met hermelijnen schouderkraag, een gouden ketting om den hals. De dienaren en de broeders zijn gekleed in gele, roode en blauwe schoudermantels. Op den achtergrond doorkijk op een door pilasters omgeven zaal met beeldhouwwerk en nissen. Links uitzicht op een boschlandschap met eenige figuren.

Doek 135 × 205. — Omstreeks 1610. — Zie voor de voorstelling Genesis XLIV, vs. 14.

- 238 DE GROENTEVROUW. Bij een tafel, waarop groenten en vruchten van allerlei soort liggen, zit een groentevrouw in gesprek met een koopster met haar kind, die uit den voorraad uitzoeken. De groentevrouw draagt een zwart jak met rooden rok en blauw voorschoot; een geldtasch met sleutels hangt aan haar gordel. De koopster draagt een zwart gewaad met roode mouwen, een witten linnen plooikraag en een zwarte huik, het kind een donker jurkje met witten plooikraag en een wit mutsje. Op het tweede plan het verdere gedeelte der markt met verschillende uitstallingen. Op den achtergrond eenige straten, afgesloten door gebouwen.

Doek 116.5 × 160. — Omstreeks 1618. — Vroeger in het Museum Kunstliefde, Cat. no. 88. — Dit schilderij was aangebracht als schoorsteenstuk in het huis van de familie Martens op het St. Janskerkhof te Utrecht, met wie Wittewael verwant was. — Een repliek ervan in de collectie Beit von Speyer te Frankfurt. — C. M. A. A. Lindeman, o.c. blz. 103/104. Pl. XXVII. — Afgebeeld bij W. Martin en E. W. Moes, „Oude Schilderkunst in Nederland”, 1914, no. 51.

ZUYLEN

J. H. VAN ZUYLEN. Geboorte- en doodsjaar onbekend. Vermoedelijk zoon en leerling van Hendrick van Zuylen, die in 1613 als leerling van Nicolaes Dirhout in het St. Lucasgilde te Utrecht voorkomt. Een „Vanitas” van 1644 is van hem bekend. Stillevenschilder.

S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen”, 1880, blz. 98.

- 241 **STILLEVEN.** Tegen een lichtgrijzen achtergrond ligt op een tafel, bedekt met een kleed van blauw damast, een opengeslagen muziekboek, waarop een fluit en een bokaal bestaande uit een gepolijste cocosnoot, op gedreven zilveren voet met dito deksel. Links een tinnen bord met brood vóór een roemer, half met witten wijn gevuld. Rechts een kan van bruin aardewerk met tinnen deksel en een stuk brood. Op het muziekboek staat „Zuilen 16 . . .” Links bovenaan geteekend „JHV. Zuylen fe.”

Paneel 75 × 61.5. — Midden XVIIde eeuw.

ZWAERDECROON

BERNARD ZWAERDECROON. Geb. 1617 te Utrecht, gest. 16 October 1654 aldaar. Tusschen 1630 en 1632 als leerling in het St. Lucasgilde te Utrecht vermeld. In 1647 komt hij als „conterfaiter” en „konstschilder” in het register van borgtochten voor. Portretschilder.

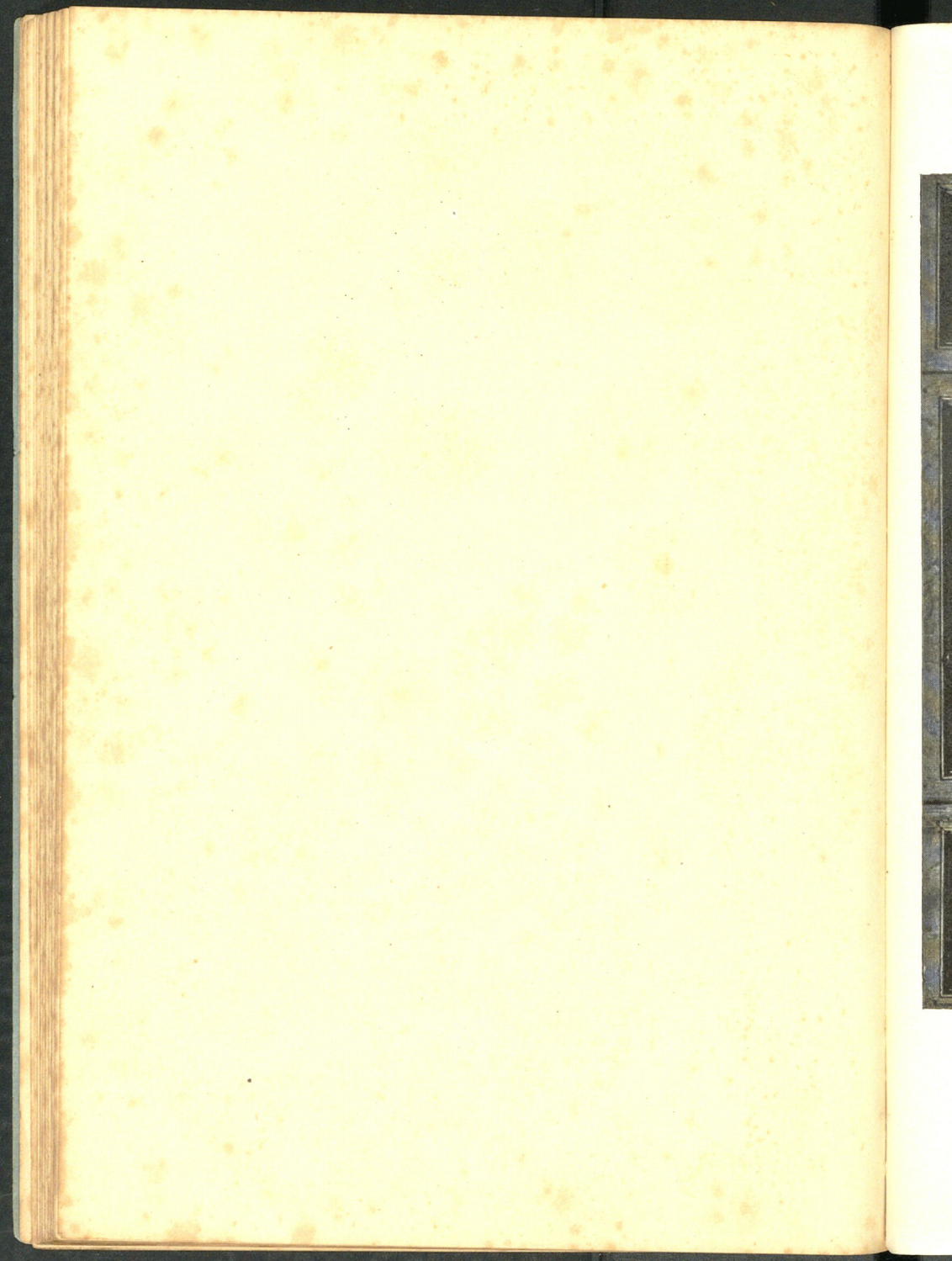
S. Muller Fz., „Schildersvereenigingen”, 1880, blz. 121; C. Hofstede de Groot, „De wetenschappelijke resultaten van de tentoonstelling van oude kunst te Utrecht in 1894 gehouden”, in Oud-Holland 1895, blz. 47 en 55; P. Haverkorn van Rijsewijk, „Bernard Zwaerdecroon”, in Oud-Holland 1895, blz. 56–64; C. Hofstede de Groot, „Kritische opmerkingen omtrent Oud-Hollandsche schilderijen in onze musea”, in Oud-Holland 1904, blz. 115.

- 242 **PORTRET VAN TWEE KINDEREN IN EEN LANDSCHAP.** Onder een groep eikeboomen staan een jongen en een meisje, gekleed als herder en herderin in paarse en gele tunieken, bij een bron, waaruit de jongen met een schelp water schept; bij hem staan een bok en een

schaap; met de linkerhand steunt hij op een herdersstaf. Het meisje, dat een krans van bloemen en varens op het hoofd draagt, houdt een bouquet van veldbloemen in de hand. Op den achtergrond een heuvellandschap met boomen onder bewolkten hemel. Links onderaan gemerkt met monogram „B. Z.”

Doek 145 x 160. — Tweede kwart XVIIde eeuw. — Bruikleen van het Mauritshuis te 's-Gravenhage, Cat. no. 675.

AFBEELDINGEN

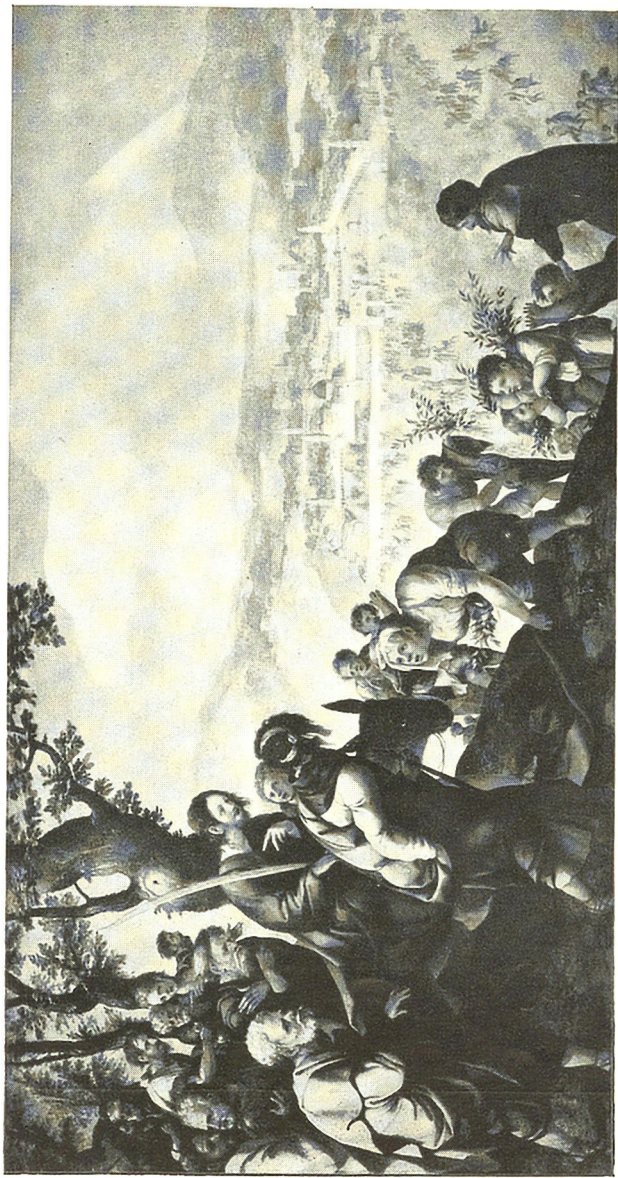

Afb. 1

UTRECHTSCH MEESTER.

DRIELUUK MET DE VOORSTELLINGEN VAN DE KRUISIGING,
DE GREGORIUS-MIS EN ST. CHRISTOPHORUS. OMSTREEKS 1460.

Afb. 2.

JAN VAN SCOREL.

DRIELUIK DER FAMILIE VAN LOCKHORST. MIDDENPANEEL: DE INTOCHT VAN CHRISTUS IN JERUSALEM. 1526/27.

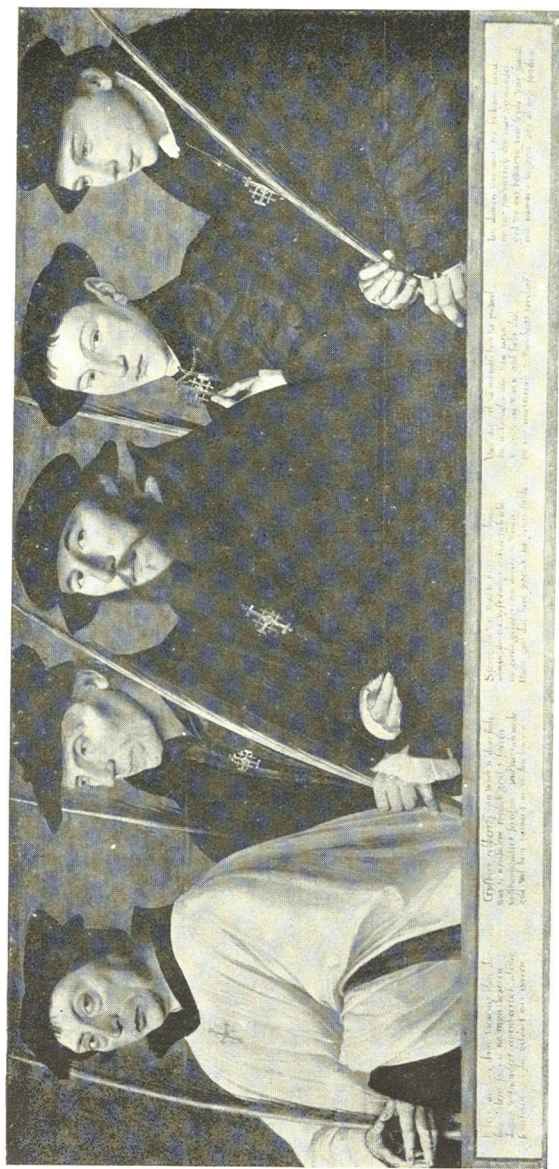

Afb. 3

JAN VAN SCOREL.

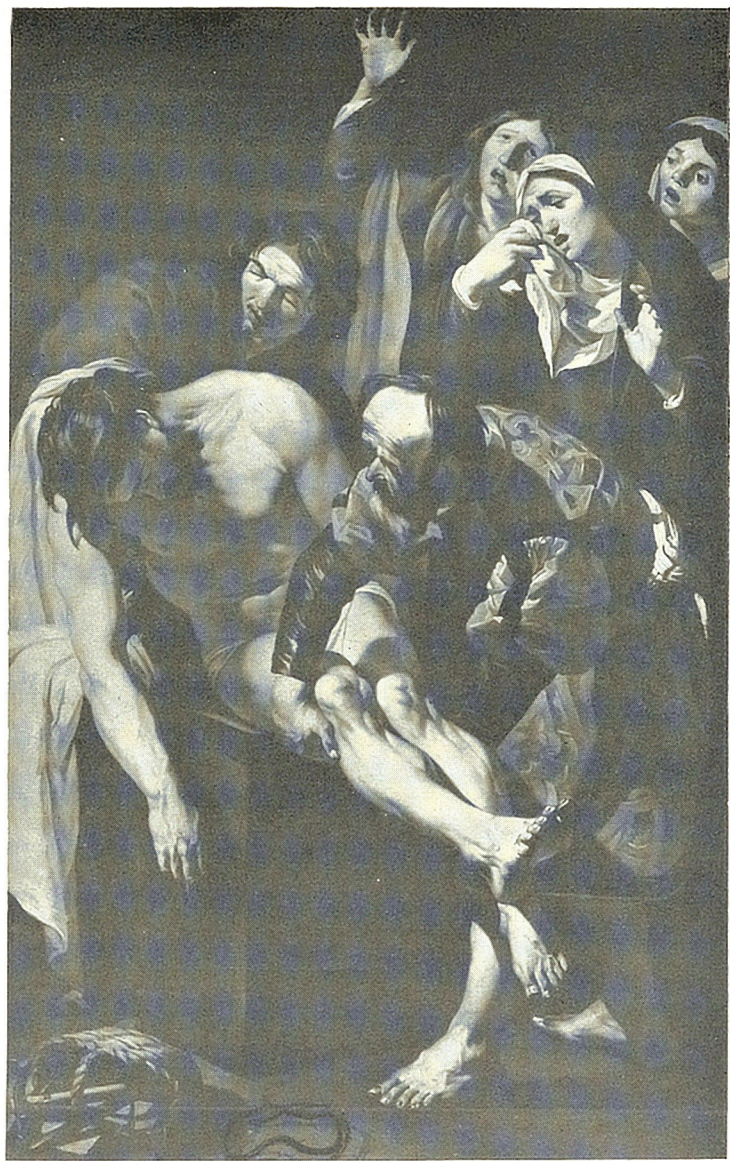
Cat. 174

DE BEWEENING VAN CHRISTUS. OMSTREEKS 1535 – 1540.

Afb. 4

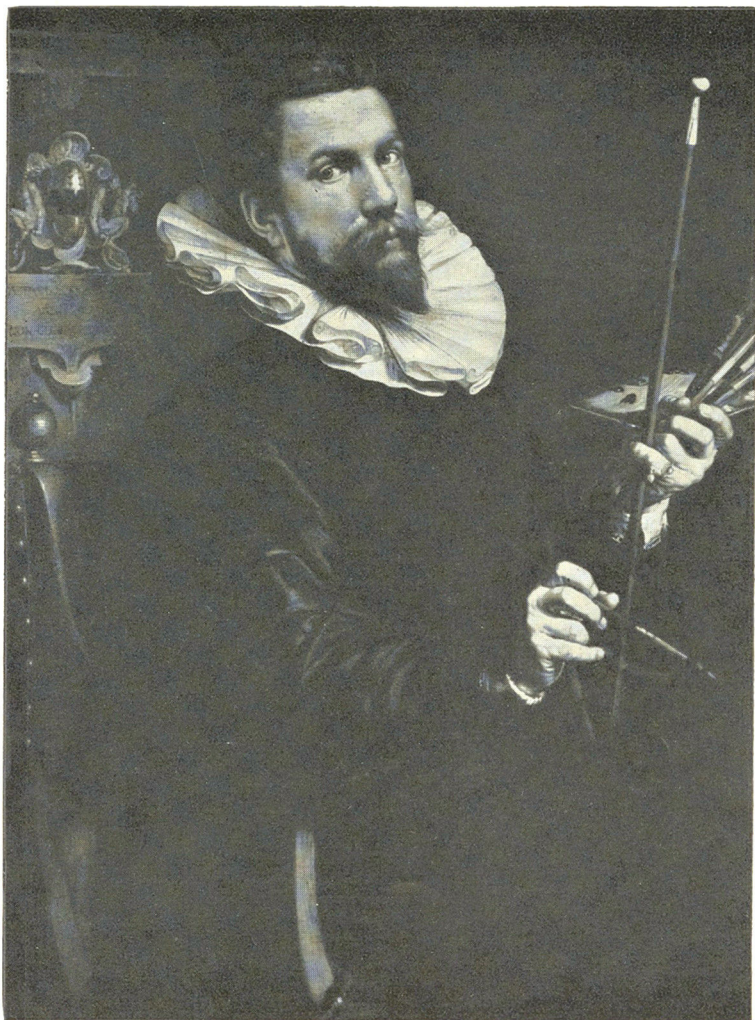
JAN VAN SCOREL.
 PORTRETTEN VAN VIJF LEDEN DER UTRECHTSCHER JERUSALEMS-BROEDERSCHAP. 1541.

Afb. 5

THEODOOR VAN BABUREN.
DE GRAFLEGGING VAN CHRISTUS. 1617.

Cat. 2**

Afb. 6

JOACHIM WTEWAEI.
ZELFPORTRET. 1601.

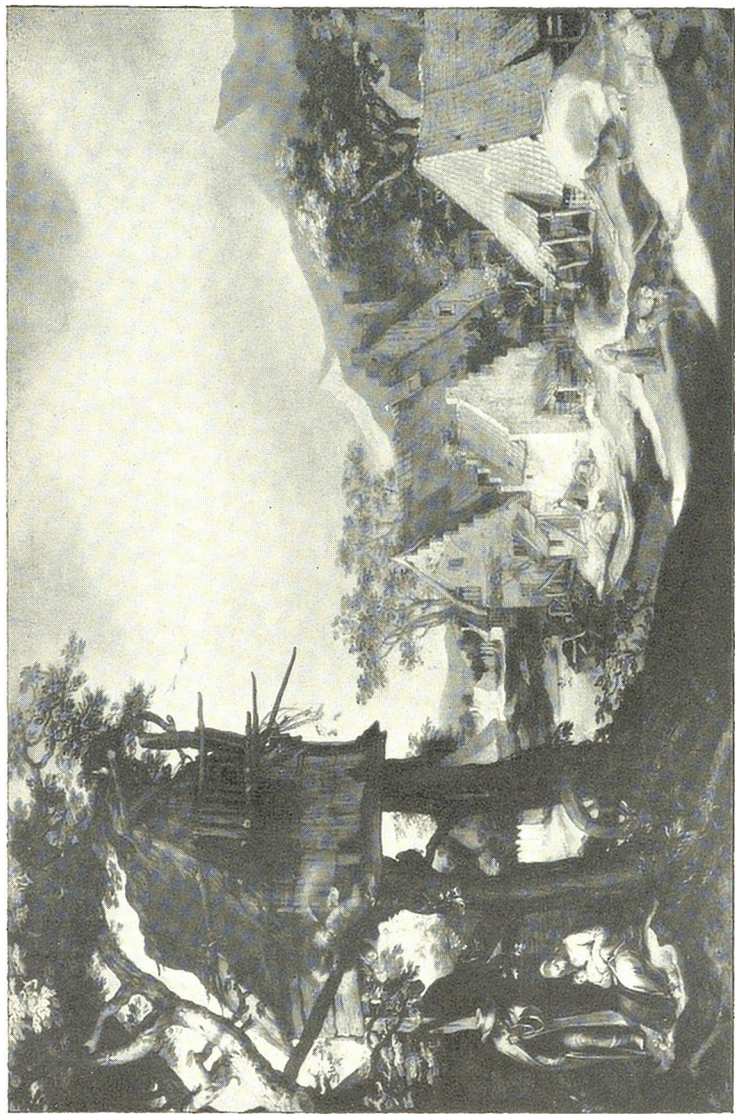
Cat. 236

Atb. 7

JOACHIM WTEWAEEL.
JOZEF EN ZIJN BROEDERS IN EGYPTE. BEGIN XVIIE EEUW.

Cat. 236*

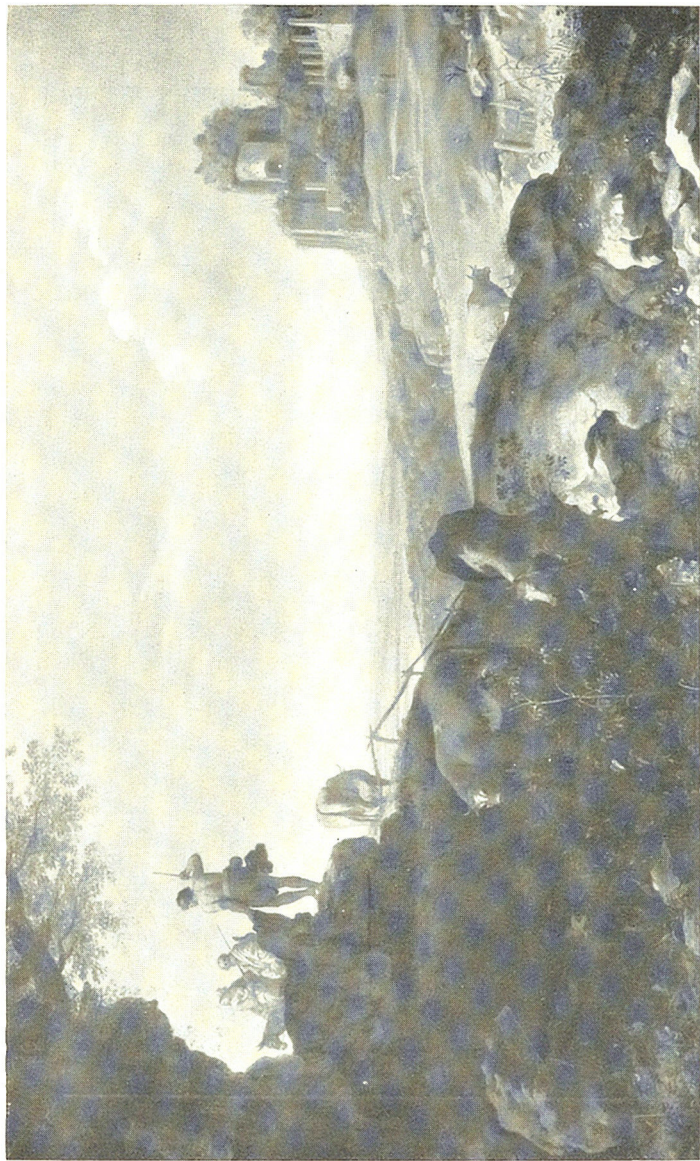

Afb. 8

ABRAHAM BLOEMAERT.
LANDSCHAP MET DE RUST OP DE VLUCHT NAAR EGYPTE.

Cat. 16

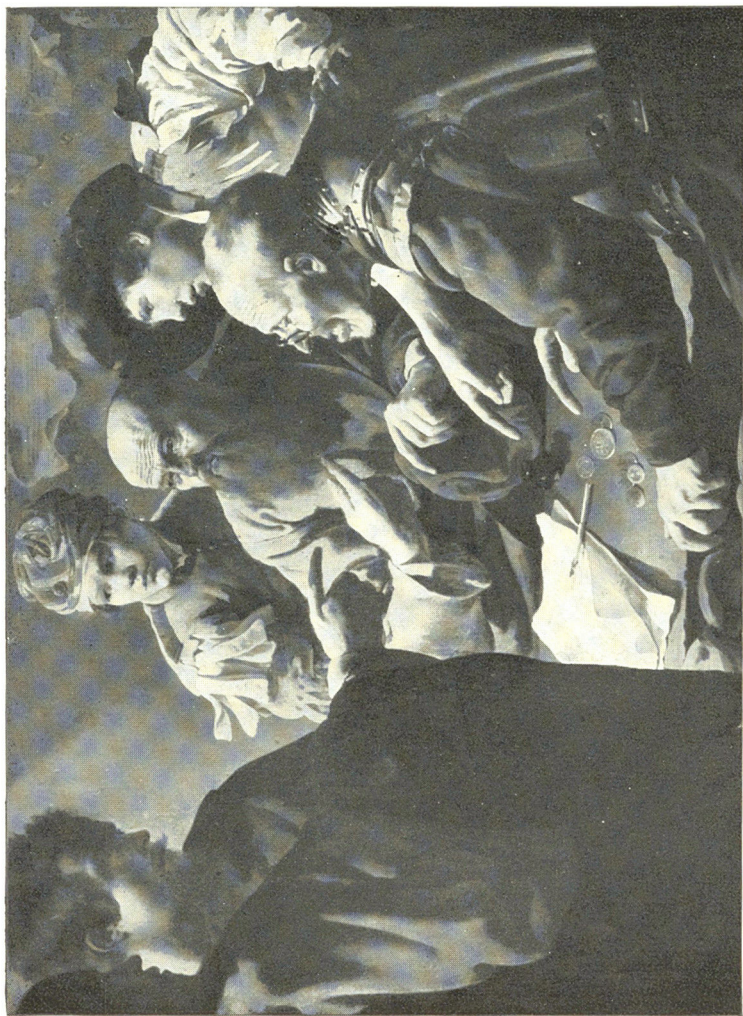
TWEDE KWART XVIIIE EEUW.

Afb. 9

CORNELIS VAN POELENBURGH.
LANDSCHAP MET DE VLUCHT NAAR EGYPTE. 1626.

Cat. 145³

Afb. 10

HENDRICK TER BRUGGHEN.
DE ROEPING VAN MATTHEUS. 1621.

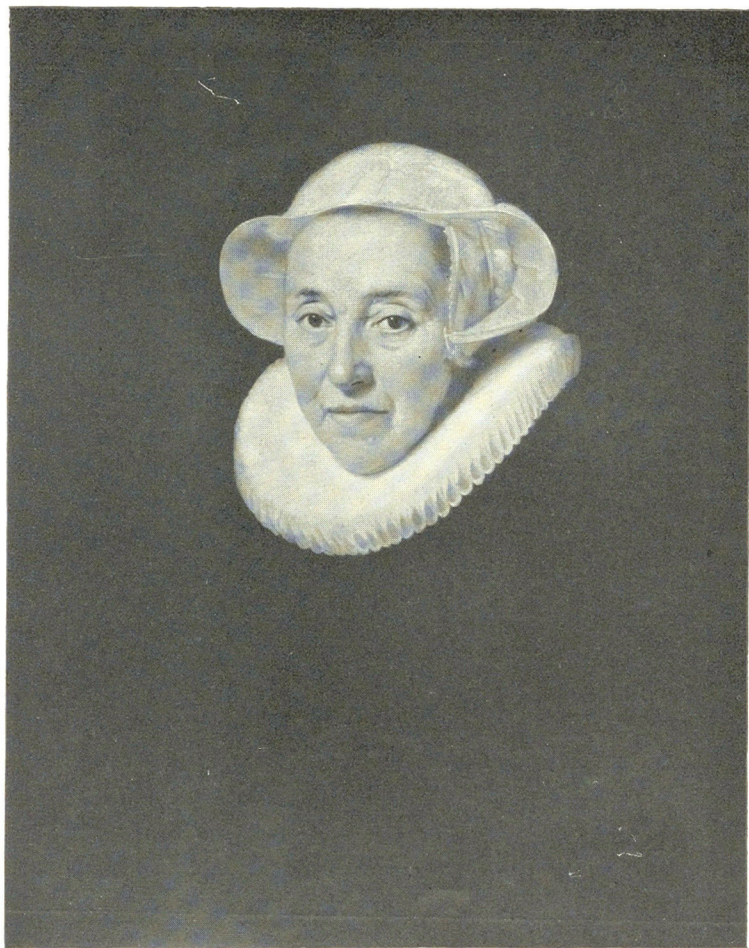
Cat. 38

Afb. 11

HENDRICK TER BRUGGHEN.
VROUWENKOP. 1629.

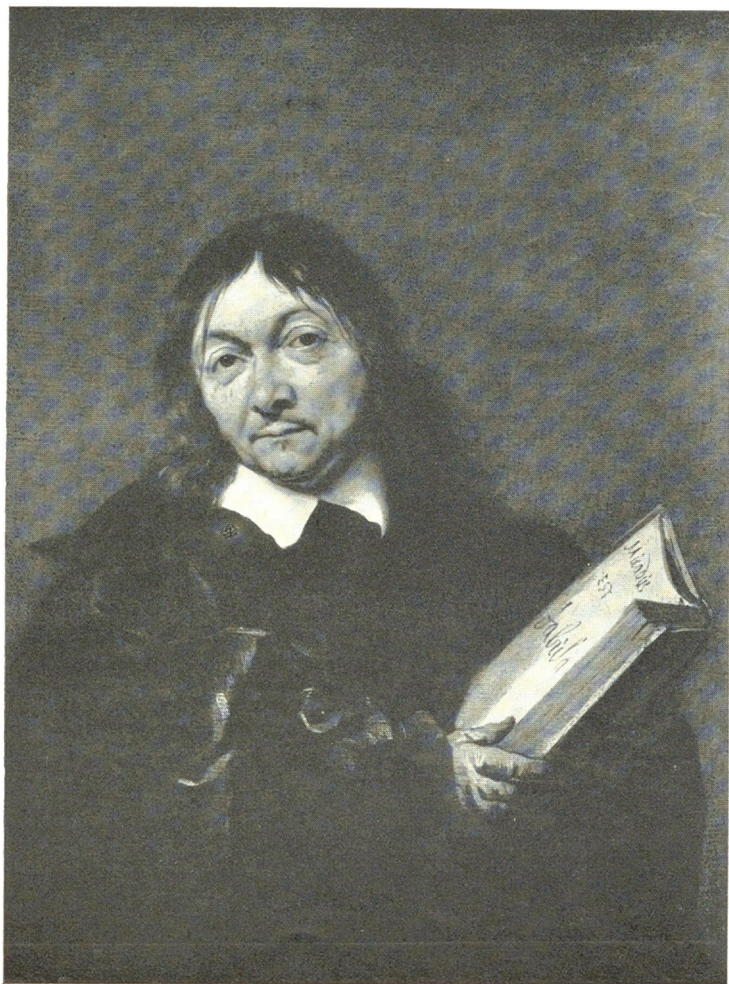
Cat. 42

Afb. 12

PAULUS MOREELSE.
PORTRET VAN MARGARETHA VAN MANSVELT-
VAN DOMPSELAAR. 1624.

Cat. 133

Afb. 13

JAN BAPTIST WEENIX.
PORTRET VAN RENE DESCARTES. OMSTREEKS 1647.

Cat. 255²²

Afb. 14

HENDRICK BLOEMAERT.
VROUWENPORTRET. 1645.

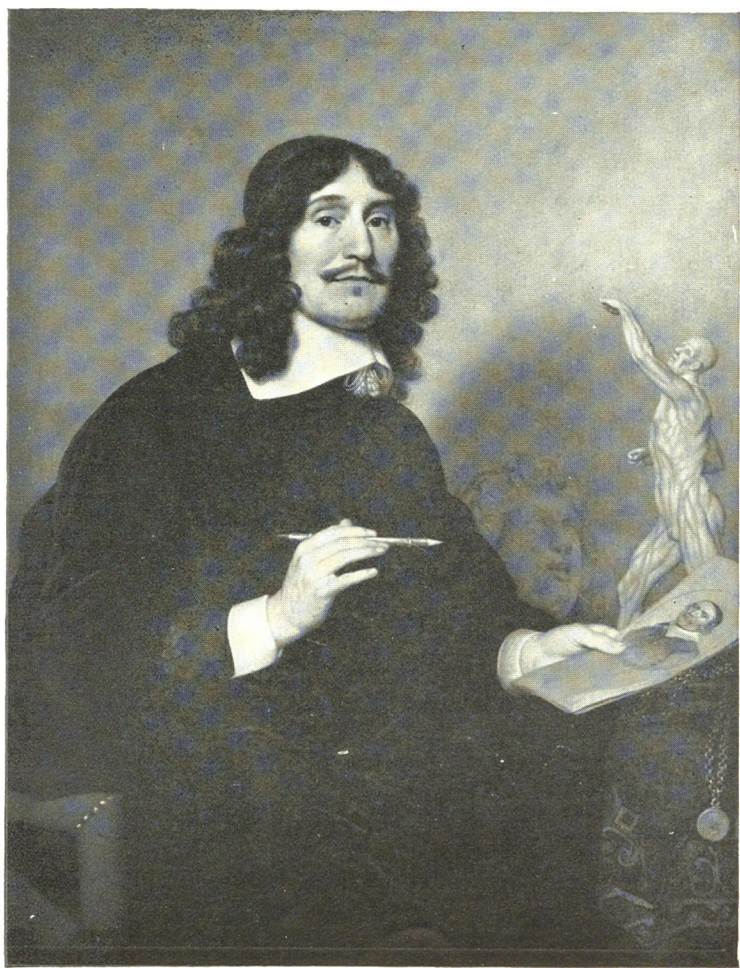
Cat. 22*

Afb. 15

JAN VAN BIJLERT.
VROUWENPORTRET. MIDDEN XVIIE EEUW.

Cat. 52*

Afb. 16

GERARD VAN HONTHORST.
ZELFPORTRET. 1655.

Cat. 110

Afb. 17

GERARD VAN HONTHORST.
HERDERIN MET JONGE DUIVEN 1622.

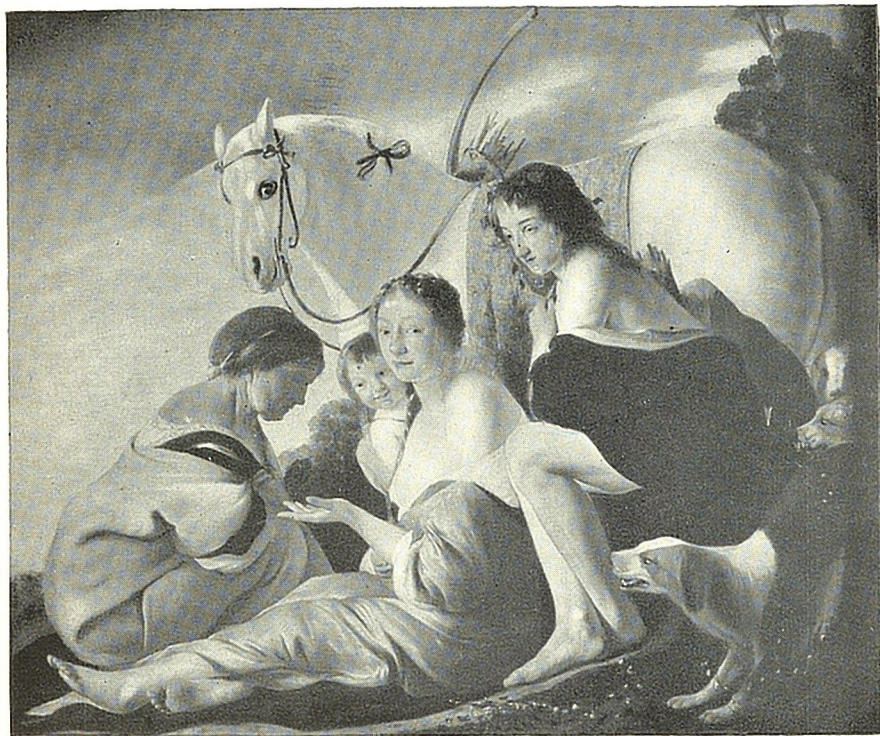
Cat. 108

Afb. 18

GERARD VAN HONTHORST.
GRANIDA EN DAIFILO. 1625.

Cat. 109

Afb. 19

PAULUS BOR.
DE WAARZEGSTER. 1641.

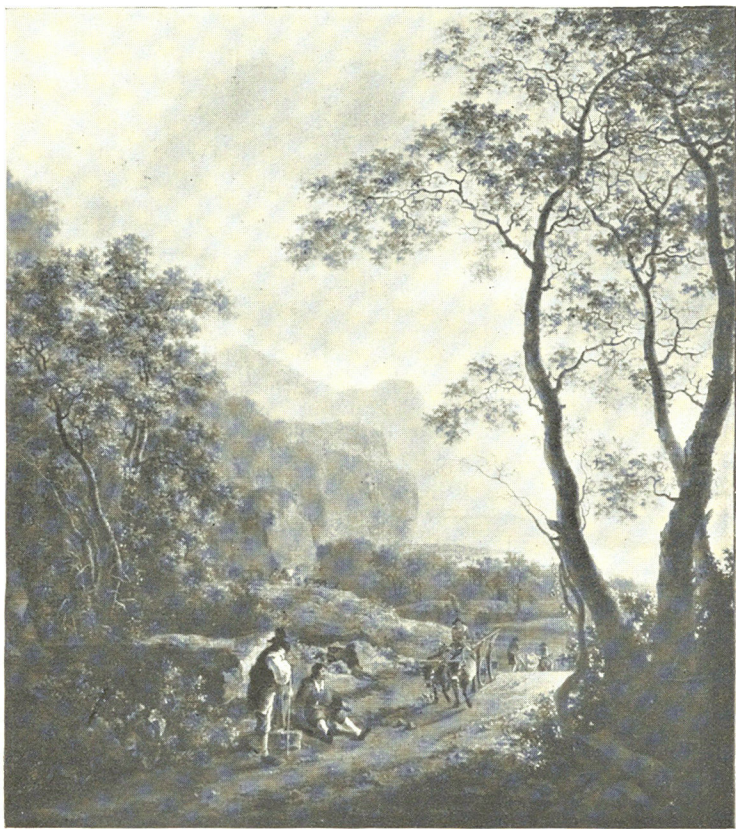
Cat. 28

Afb. 20

JOOST VAN ATTEVELD.
MANSPORTRET. 1657.

Cat. 2*

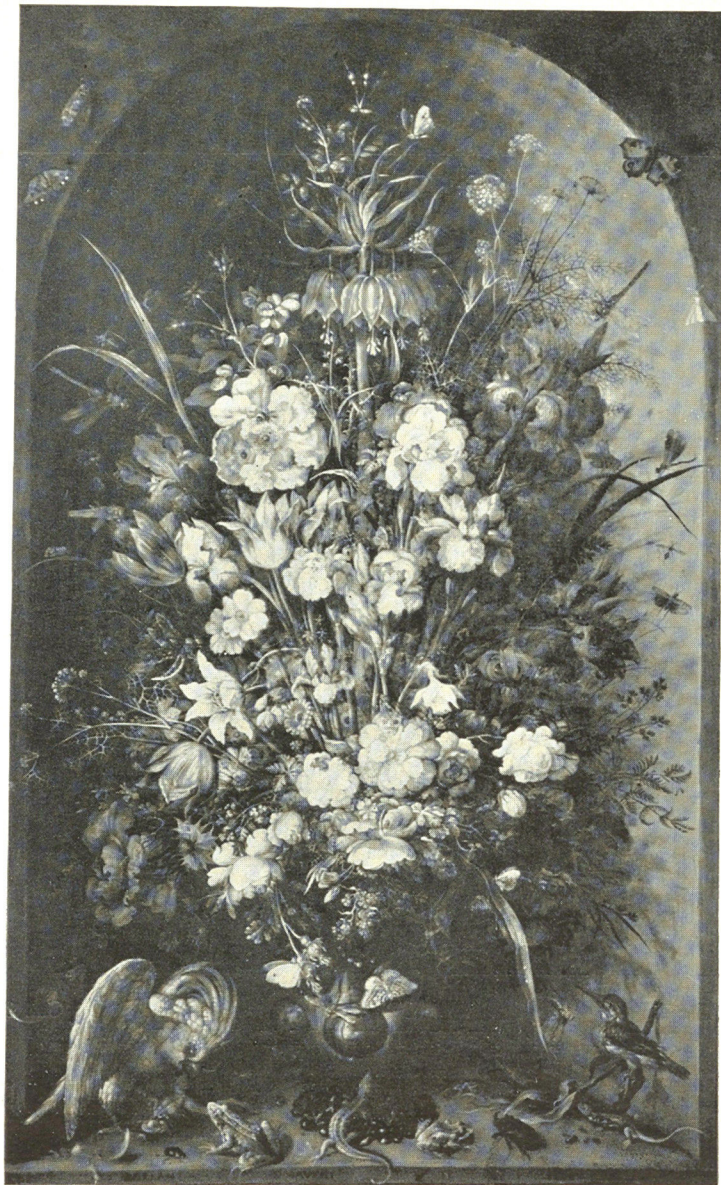

Afb. 21

JAN BOTH.

Cat. 34

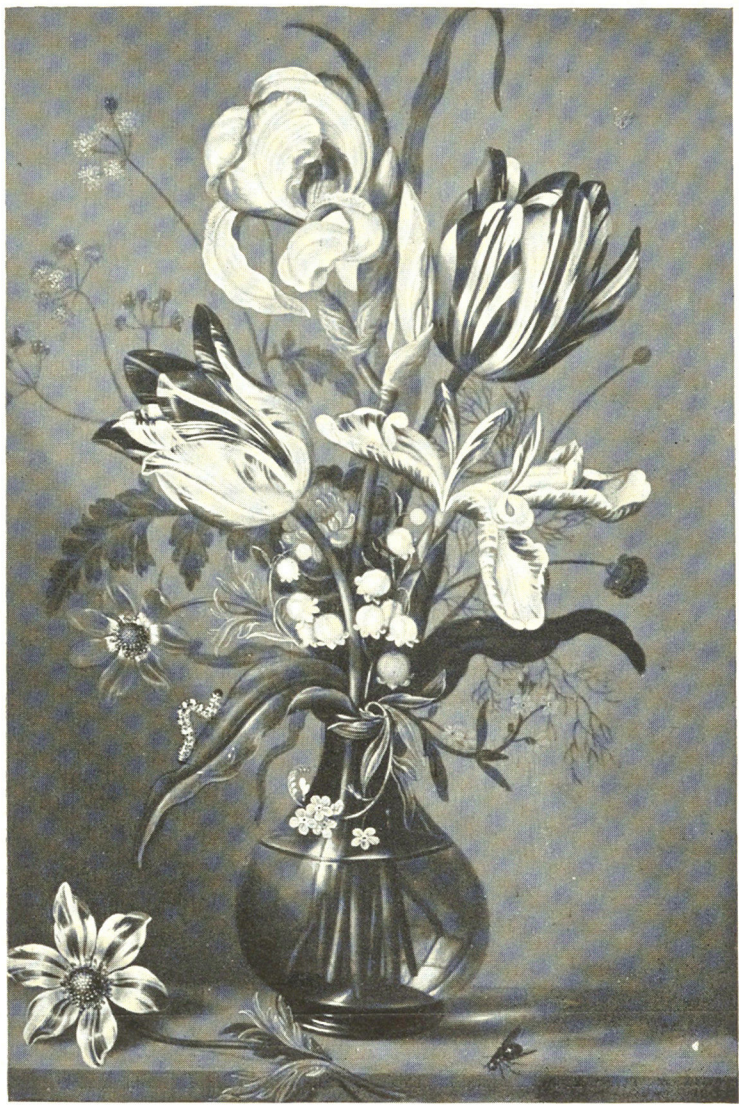
ITALIAANSCH LANDSCHAP. TWEEDE KWART XVIIE EEUW.

Afb. 22

ROELANT SAVERY.
BLOEMENSTILLEVEN, 1624.

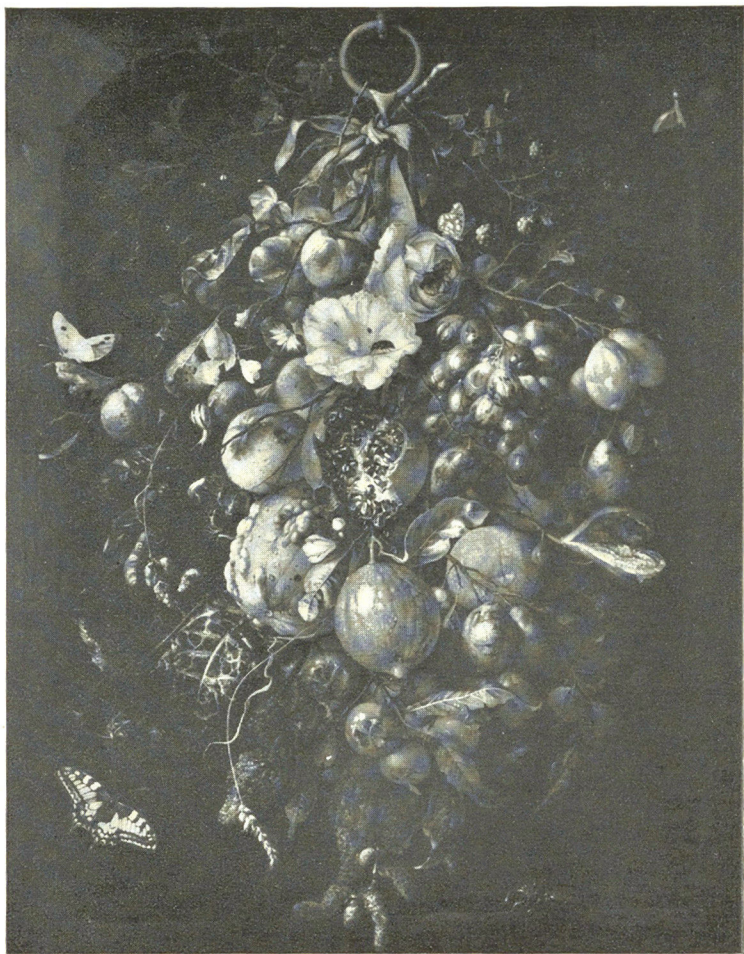
Cat. 163

Afb. 23

AMBROSIUS BOSSCHAERT JR.
BLOEMENSTILLEVEN. 1635.

Cat. 30

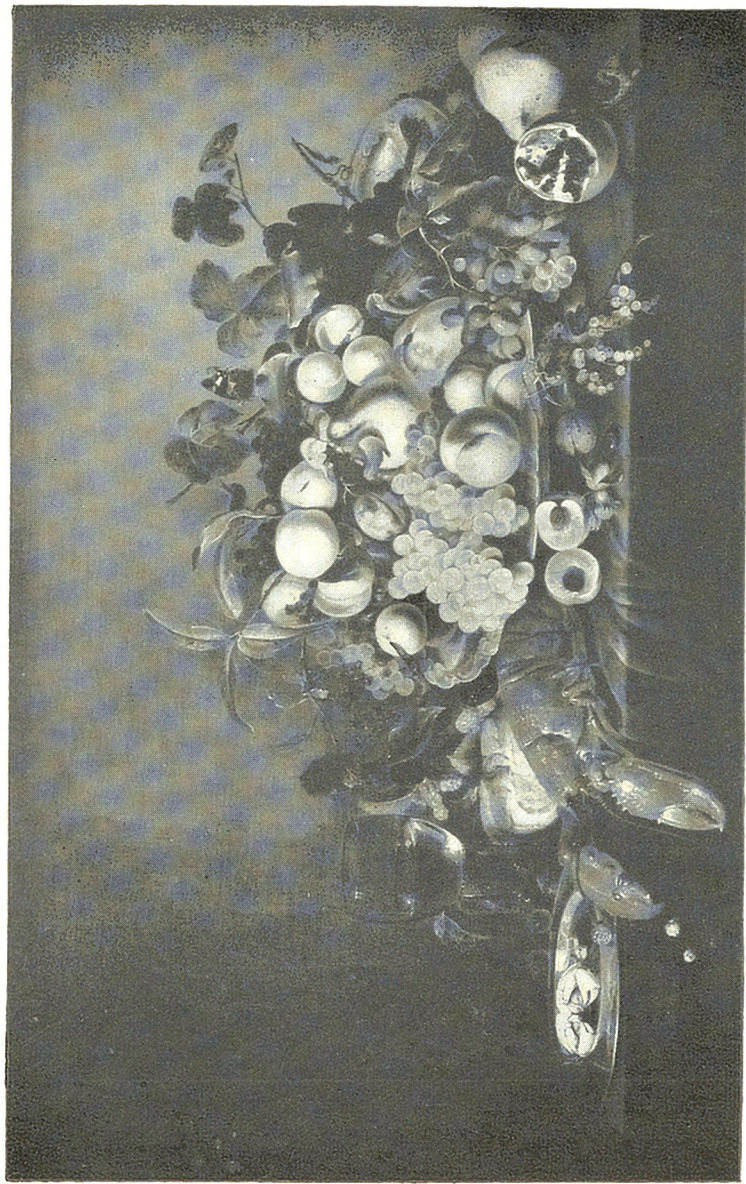

Afb. 24

JAN DAVIDSZ. DE HEEM.

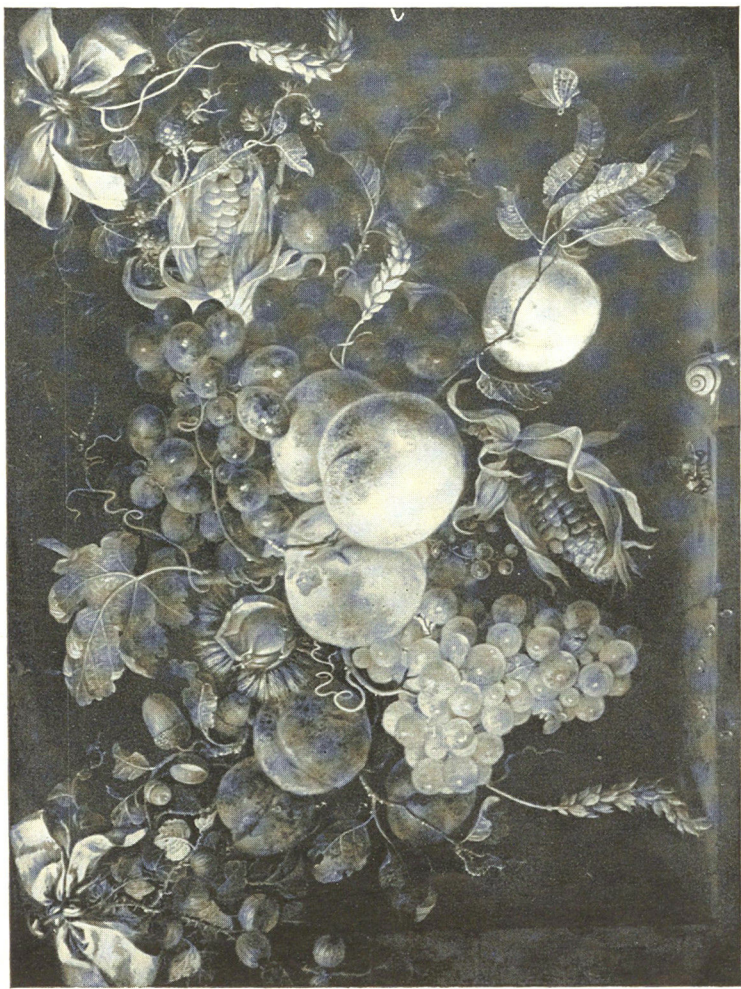
Cat. 98

BLOEMEN- EN VRUCHTENSTILLEVEN. MIDDEN XVIIE EEUW.

Afb. 25

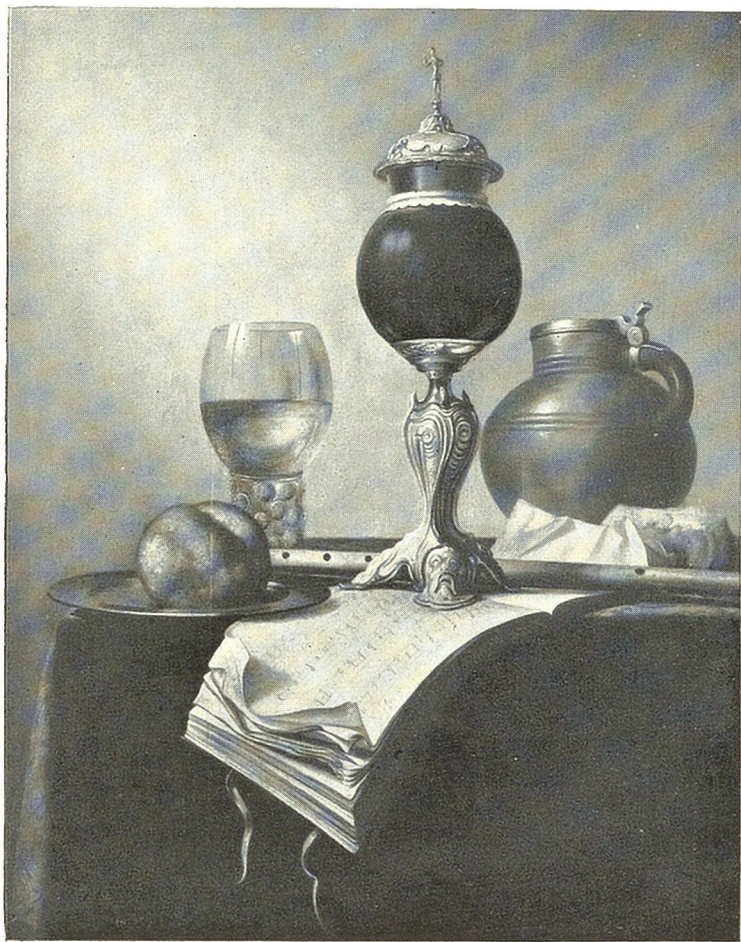
MICHIEL SIMONS.
STILLEVEN MET VRUCHTEN, TWEEDE HELFT XVIIE EEUW.

Alt. 26

ABRAHAM MIGNON.
VRUCHTENFESTOEN. DERDE KWART XVIIE EEUW.

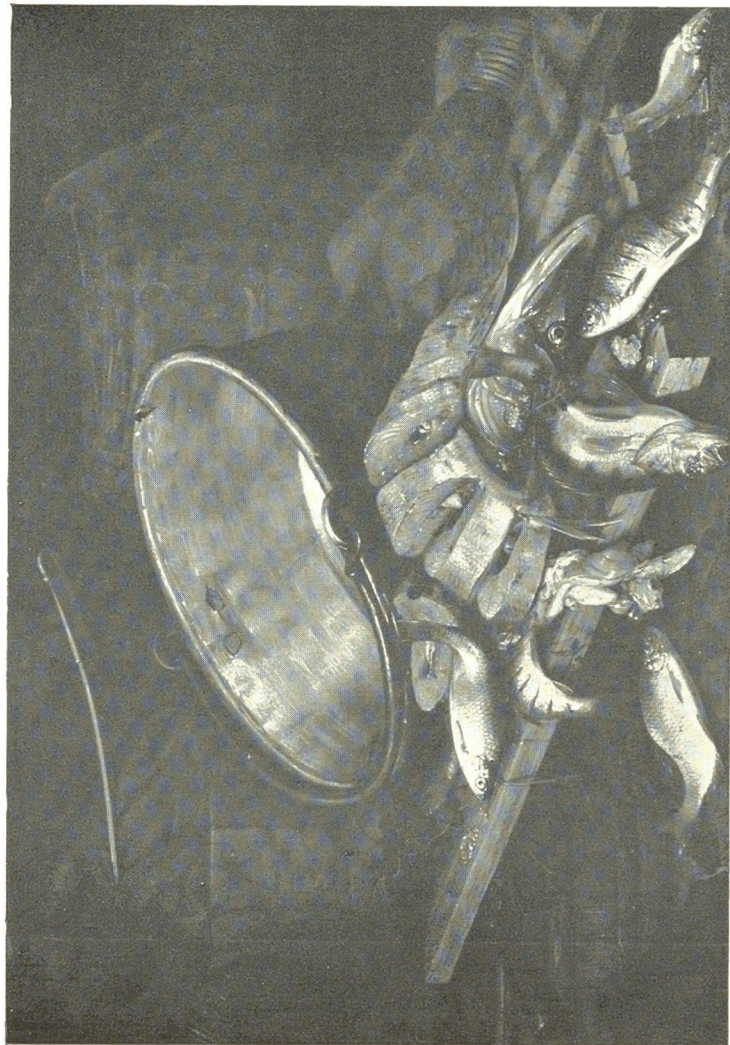
Cat. 132

Afb. 27

J. H. VAN ZUYLEN.
STILLEVEN, MIDDEN XVIIE EEUW.

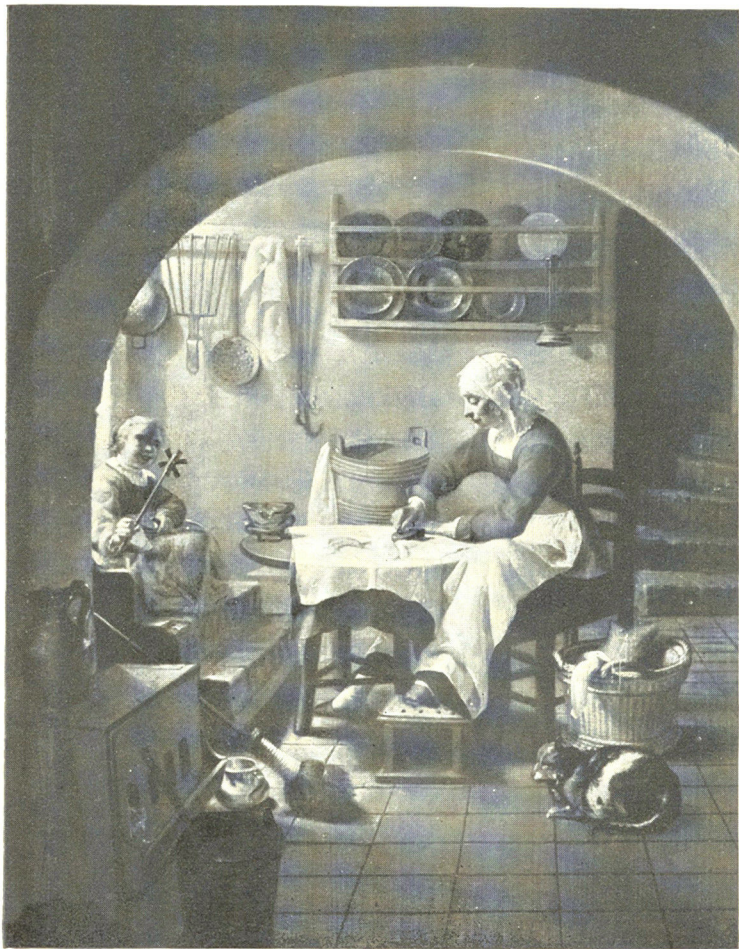
Cat. 241

Afb. 28

JACOB GILLIG.
STILLEVEN MET DOODE VISSCHEN. 1678.

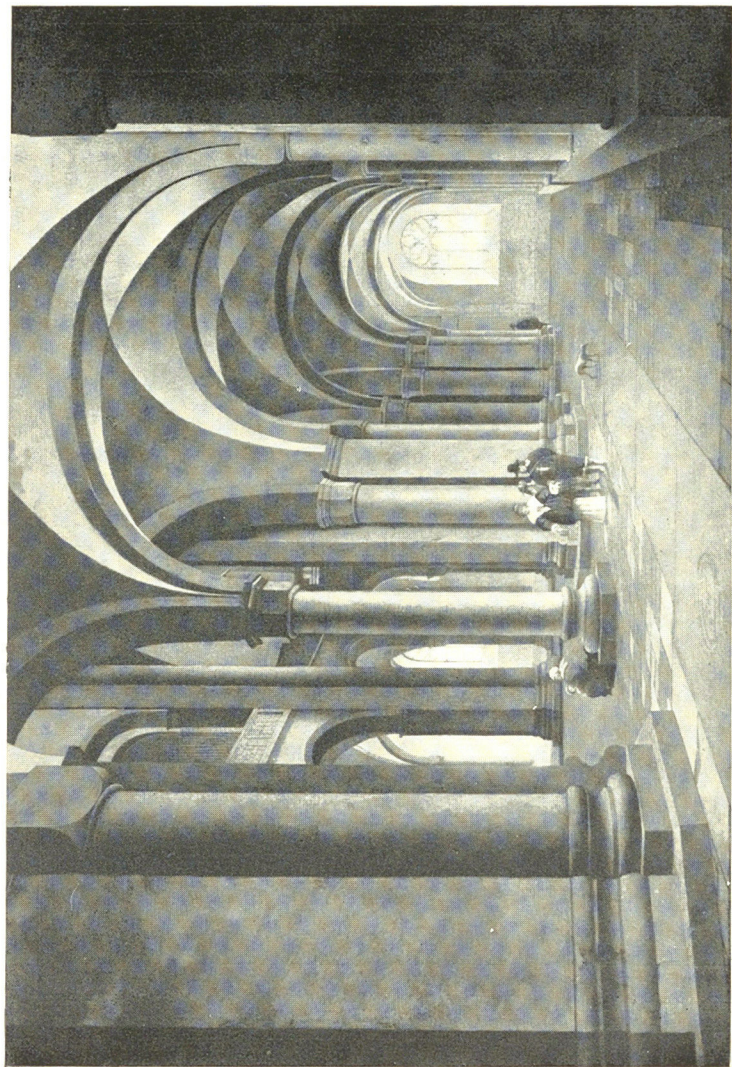
Cat. 83*

Afb. 29

JACOB DUCK.
DE STRIJKSTER. TWEEDE KWART XVIIE EEUW.

Cat. 78

Afb. 30

PIETER JANSZ. SAENREDAM.
INTERIEUR DER ST. MARIAKERK. MIDDEN XVIIE EEUW.

Cat. 156*

